

УНИВЕРЗИТЕТУ НОВОМ САДУ
ПОЉОПРИВРЕДНИ ФАКУЛТЕТ

МЕТОДЕ НАУЧНОГ РАДА У ВЕТЕРИНАРСКОЈ
МЕДИЦИНИ-ЗБИРКА ЗАДАТАКА

МЕТОДЕ НАУЧНОГ РАДА У ВЕТЕРИНАРСКОЈ МЕДИЦИНИ

-ЗБИРКА ЗАДАТАКА

Проф. др Марко Цинковић

Проф. др Марко Цинковић

**УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ
ПОЉОПРИВРЕДНИ ФАКУЛТЕТ
ДЕПАРТМАН ЗА ВЕТЕРИНАРСКУ МЕДИЦИНУ**

Проф.др Марко Цинковић

**МЕТОДЕ НАУЧНОГ РАДА У ВЕТЕРИНАРСКОЈ МЕДИЦИНИ –
ЗБИРКА ЗАДАТАКА**

Нови Сад, 2023.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

619:616:636]:001.8(075.8)(076)

ЦИНЦОВИЋ, Марко Р., 1984-

Методe научног рада у ветеринарској медицини : збирка задатака / Марко Цинцовић. -
Нови Сад : Пољопривредни факултет, 2023 (Нови Сад : Фељтон). - 134 стр. : табеле ; 30 cm

Тираж 20. - Библиографија.

ISBN 978-86-7520-579-1

а) Ветеринарска медицина -- Научни рад -- Методологија -- Задаци

COBISS.SR-ID 111870985

Проф.др Марко Цинцовић

**МЕТОДЕ НАУЧНОГ РАДА У ВЕТЕРИНАРСКОЈ МЕДИЦИНИ –
ЗБИРКА ЗАДАТАКА**

Главни и одговорни уредник

Проф.др Недељко Тица, декан

Технички уредник:

Проф.др Марко Цинцовић

Рецензенти:

Проф.др Александар Поткоњак, у.н.о. Ветеринарска микробиологија и заразне болести животиња, Катедра за ветеринарску медицину, Пољопривредни факултет, Универзитет у Новом Саду

Проф.др Зденко Каначки, у.н.о. Анатомија хистологија и физиологија животиња, Катедра за ветеринарску медицину, Пољопривредни факултет, Универзитет у Новом Саду

Издавач:

Универзитет у Новом Саду, Пољопривредни факултет Нови Сад

Забрањено прештампавање и фотокопирање. Сва права задржава издавач.

Штампа:

Штампарија

Тираж:

20

Одлуком наставно-научног већа Пољопривредног факултета у Новом Саду рукопис је одобрен за издавање као помоћни уџбеник.

Предговор

Збирка задатака из Метода научног рада у ветеринарској медицини састоји се од 225 питања и преко 3000 активности које студенти треба да предузму приликом решавања ове збирке. Збирка је намењена студентима докторских и специјалистичких студија ветеринарске медицине, а у одређеном делу може бити корисна и за студенте интегрисаних студија ветеринарске медицине. Збирка према својим целинама прати у потпуности препоручене уџбенике из метода научног рада који се користе на студијама ветеринарске медицине. Поред наведеног, поједина питања настала су из научне и методолошке праксе аутора, као и из актуелних законских решења, па су одговори на ова питања доступна у оквиру наставног материјала са предавања и вежби. Питања су конципирана тако да обухватају пре свега когнитивни, али и афективни и психомоторни домен учења. Готово подједнако су заступљена питања која покривају свих 6 нивоа знања (знање, разумевање, примена, анализа, синтеза, евалуација), са благим нагласком на више нивое знања (од примене до евалуације) јер је збирка намењена студентима постдипломских студија. Збирка ће заузимати значајно место у активној настави и раду на настави, па се зато у оквиру збирке не налазе решења задатака, већ се она откривају кроз наставни процес. Надам се да ће ова збирка помоћи студентима да са довољним знањем закораче у сопствена истраживања. Као ветеринари смо у законској и етичкој обавези да стално истражујемо стање струке и науке, да унапређујемо сопствена знања, праксу и ставове, да обавештавамо колеге о сопственим значајним достигнућима и искуству и да подучавамо млађе колеге. Све то ћемо радити лакше, боље и исправније уколико познајемо и правилно применимо методе научног рада. Зато се надам да ће ова књига бити корисна не само приликом припреме испита, него и касније током праксе.

*У Новом Саду,
јануар, 2023.*

Проф. др Марко Цинцовић

Садржај

Општи појмови науке и методологије (питања 1-70).....	6
Фазе у научно-истраживачком раду од хипотезе до публикавања научних резултата (питања 71-165).....	20
Писање научног рада према стандардним смерницама за писање научних извештаја (питања 166-183).....	46
Ауторство, рангирање и етика у науци (питања 184-225).....	118
Литература.....	133

ОПШТИ ПОЈМОВИ НАУКЕ И МЕТОДОЛОГИЈЕ

1) **Метод научног рада први пут је постао предмет занимања истраживача у**

- A) V веку пре нове ере
- Б) III веку пре нове ере
- В) V веку
- Г) XVI веку

2) **Питања методолошког истраживања и истине и њихове основе поставио је:**

- A) Сократ
- Б) Хипократ
- В) Декарт
- Г) Бекон

3) **Оснивачима модерне методологије у науци сматрају се:**

---

4) **Основни појмови науке и методологије обухватају:**

- A) дефиницију науке,
- Б) научни метод,
- В) циљ науке,
- Г) научни систем,
- Д) класификацију науке,
- Ђ) дефиницију методологије, њену структуру и класификацију,
- Е) принципе научне спознаје и научно објашњење, предвиђање и разумевање

5) **Грчка реч за науку (*logos, episteme*) значи _____, _____, _____ или _____, док латински израз за науку (*scientia*) значи _____, _____ или _____.**

6) **Заокружи речи који се користе приликом описивања и дефинисања науке:**

- A) Објективно, критичко и методски изведено знање
- Б) Необјективно и произвољно знање
- В) Систематизоване истине до којих се дошло провереним методама
- Г) Истине до којих се дошло без обзира на методе
- Д) Систем развојних знања у облику истинитих појмова, ставова и закона која се доказују и проверавају у пракси
- Ђ) Несистематизовано знање
- Е) Знање које не мора бити аргументовано
- Ж) Сума аргументованих и систематизованих знања
- З) Знања која се добијају на основу логичне, истините и објективне могућности посматрања стварности

7) Наброј основне циљеве науке:

---

8) Наука има три основна циља, а то је да за сваки предмет истраживања да следеће нивосе сазнања: научни опис, научно класификовање и научно објашњење. Поређај по редоследу ова три циља науке почевши од најнижег ка највишем нивоу сазнања:

---

9) Научни опис је најнижи ниво сазнања неке појаве и њено квалитативно и квантитативно описивање (дескрипција). У описивању се врши опис која је то појава, када се јавља, где и под којим условима, са којом учесталашћу и интензитетом, колико траје и друго. Описивање неке појаве значи описивање и прикупљање чињеница, које чине ту појаву. Чињенице морају бити релевантне у односу на хипотезу.

ДА

НЕ

10) Класификовање појмова и појава у одређене групе или системе представља најнижи ниво сазнања, који настаје ако успемо да на основу битних обележја посматрања, неку појаву разврстамо, тј. класификујемо у одређене групе или системе. Наше појединачне утиске успели смо да проширимо, тј. уопшtimo на већи број јединки, односно једну класу.

ДА

НЕ

11) Научно објашњење је највиши ниво научног сазнања, када успемо да научно објаснимо неке појаве (на пример када нам је циљ да утврдимо повезаност између две или више појава, интензитет те повезаности и смер промене –позитивна или негативна или да објаснимо функционалне или узрочно-последичне односе).

ДА

НЕ

12) Метод означава начин истраживања, поступак, који користимо за стицање нових сазнања, откривање и представљање научне истине. Он је начин мишљења и истраживања у науци, начин испитивања, начин рада а заснива се на објективности, рационалности, прецизности, поузданости и проверљивости.

ДА

НЕ

13) Наброј три основне компоненте метода истраживања:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____

14) Поред наведене операције упиши редни број, тако да се добије исправан редослед операција у гланом току научног метода:

- 1 Постављање питања
- Опсервација
- Формулисање хипотезе
- Подаци из тестирања предиктора
- Развој теорије
- Пречишћавање, прихватање или одбацивање хипотезе
- Одређивање мерљивих предиктора

15) Методологија је реч настала од две грчке речи и то:

- А) *methodos*- пут, начин, тражење;
- Б) *logos*- реч, појам, знање, наука
- В) *methodos*- реч, појам, знање,
- Г) *logos*- наука пут, начин, тражење

16) Методологија је наука о методама, део логике, бави се теоријом научних сазнања, јер проучава методе научног сазнања и има циљ да описује научну праксу и уводи логичка, техничка, организациона и стратегијска правила, која треба да се примењују у науци, да би се добили валидни научни резултати.

ДА
НЕ

17) Квалитетан метод истраживања мора да задовољи четири најважнија аспекта и то су:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____

18) Технички аспект научног метода подразумева:

- А) логичка правила, која истраживач мора да користи приликом дефинисања појмова, при стварању дефиниција, класификација, при доношењу судова, закључака и доказа.
- Б) средства помоћу којих наука, у зависности од својих циљева и своје развијености, долази до нових сазнања.
- В) организационе форме научног рада, комуникације међу научницима, васпитање млађег научног кадра, индивидуалну и колективну продуктивност научника, итд.
- Г) постављање и остваривање дугорочних теоријских циљева и задовољавање практичних потреба, након решења неког теоријски значајног проблема у науци.

19) Постоје три логички повезана нивоа научног мишљења у оквиу научно-истраживачке активности и то су општи ниво мишљења, ниво теоријске оријентације и ниво емпиријско-методских поступака. Заокружи опис који одговара нивоу емпиријско-методских поступака:

- А) ниво на ком се сазнања изражавају појмовима, законима и теоријама зато морају бити логички сређена, односно појмови морају бити правилно дефинисани, закони правилно класификовани, образложени, непротивуречни и доказани.
- Б) ниво који разрађује основне научне теорије и њихову употребу у објашњавању предмета истраживања одређене науке, као што су: дијалектичке, бихевиористичке, функционалистичке и остале.
- В) ниво представљен кроз процес избора и разраде метода за прикупљање података, који зависи од обележја појаве, процеса и односа, који се истражују. Научна мисао на овом нивоу се заснива на теоријском познавању предмета и проблема, који се истражује и на познавању емпиријских метода и поступака.

20) Дефиниши научни систем:

---

21) Елементи научног система су:

- А) основни појмови
- Б) основни ставови
- В) чињенице
- Г) хипотезе
- Д) теорија
- Ђ) научни закон

22) Спој основне елементе научног система са њиховим тачним описом стављањем одговарајућег слова испред описа:

- А) основни појмови _____ претпоставке или тврђења у објашњавању непознатих појава, за која још не постоје објективни докази, оне тек треба да буду потврђене или оповргнуте
- Б) основни ставови _____ објашњава под којим ће се конкретним условима испољити деловање одређеног емпиријског закона тј. закона исказаног посредством опажљивих чињеница
- В) чињенице _____ принципи, аксиоми
- Г) хипотезе _____ представља тврђење које тачно, за дату епоху формулише неки природни закон, а то значи да објашњава суштину појава и њихове међусобне односе
- Д) теорија _____ материја, енергија, време, простор
- Ђ) научни закон _____ разне појаве, процеси, особине

23) Наброј и објасни врсте чињеница:

---

24) Научна теорија објашњава под којим ће се конкретним условима испољити деловање одређеног емпиријског закона тј. закона исказаног посредством видљивих чињеница. Научне теорије, које се односе на исту област стварности упоређују се према успешности објашњавања и предвиђања чињеница у тој области стварности. Научна теорија је основна јединица научног знања.

ДА
НЕ

25) Наброј и објасни функције научне теорије:

---

26) Наука и научно истраживање се могу класификовати на основу нивоа општости сазнања на три врсте и то су:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____

27) Псеудонаука је знање до кога се није дошло научним методом и које је добијено на основу теорија из ненаучних извора. Она се бави копирањем, имитирањем и опонашањем научних поступака а резултате, које добија, покушава да представи стручној јавности, као научну истину.

ДА
НЕ

28) Појам је по дефиницији мисао о суштини предмета (ствари, појаве, кретања). Суштинска обележја појма одређују његов садржај. Поред садржаја, појам има и свој обим. Обим појма је скуп нижих појмова, које обухвата један виши или сложенији појам. Реч којим се појам изражава је термин.

ДА
НЕ

29) Наброј принципе научне спознаје:

---

30) Принципи објективности у науци има следеће карактеристике:

- А) коришћење логике или пута научног сазнања (примена методолошког поступка).
- Б) непристрасност према подацима и чињеницама до којих истраживач долази.
- В) интерсубјективна сагласност, ако је оно до чега смо дошли проверљиво

31) Заокружи тачан одговор:

- А) принцип општости представља тежњу науке да открије оно што је опште, што важи за низ појединачних специфичних случајева. У природним наукама принцип општости је углавном задовољен, у друштвеним наукама општост је условна. Друштвени закони важе под одређеним условима. Да би један закон у друштвеним наукама задовољио захтев научности, поред дефиниције закона потребно је прецизно дефинисати и услове под којима се он остварује;
- Б) принцип систематичности је заступљен у науци, пошто је наука заокружен систем знања, који може бити функционално или узрочно-последично повезан. Свака чињеница, закон, теорија и др. до које истраживач у истраживању долази мора бити доведена у везу са целокупним научним сазнањем,

В) принцип прецизности је задовољен ако су резултати до којих су истраживачи у истраживању дошли релативно трајни, ако се у поновљеним истраживањима добијају исти резултати, ако у релативно дужем временском периоду основни налази истраживања издрже критику и ако основна својства феномена остају непромењена (стабилна);

Г) принцип поузданости се најбоље огледа у примени језика. Језик науке је до те мере прецизан да питање значења основних појмова никада не сме доћи у питање. У научном раду користе се они симболи, који имају дефинисане све основне димензије, при чему један симбол може да има само једно значење.

32) Заокружи тачне дефиниције индукције и дедукције:

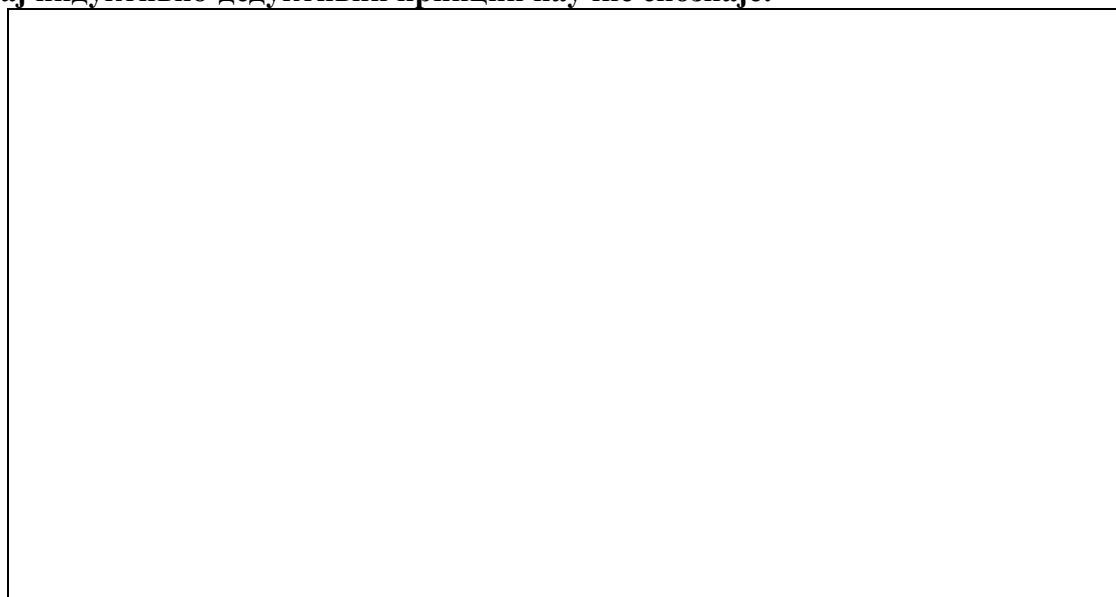
А) индукција је процес закључивања који креће од општих ставова (премиса) и иде ка посебном, појединачном (закључку)

Б) дедукција је процес закључивања који полази од тврњи о појединачним случајевима и закључује нешто опште

В) дедукција је процес закључивања који креће од општих ставова (премиса) и иде ка посебном, појединачном (закључку)

Г) индукција је процес закључивања који полази од тврњи о појединачним случајевима и закључује нешто опште

33) Нацртај индуктивно-дедуктивни принцип научне спознаје:

34) Главне мисаоне и логичке радње које прате свако научно објашњење су:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____

35) Спој главне мисаоне и логичке радње које прате научно објашњење са њиховим дефиницијама:

Анализа...	...обезбеђује стваралачко повезивање и обједињавање сазнања о појави као целини
Синтеза...	...својства појединих појава до којих се дошло апстракцијом, преносе се на целу врсту појава
Апстракција...	...помоћу које се врши рашчлањавање појаве која се истражује на њене саставне делове, да би се они дубље и свестраније проучили
Генерализација...	...као специфичан мисаологички поступак, омогућава и обезбеђује издвајање битних од небитних особина појаве, која се истражује и тиме уочавања њене суштине

36) Научно објашњење, у зависности од циљева, који су пред њега постављени, може да буде:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____

37) Спој врсте научног објашњења са њиховом тачном дефиницијом:

Структурално објашњење...	...састоји се у утврђивању њене функције, односно улоге, коју врши у односу на систем, да ли доприноси јачању, слабљењу или је неутрална у односу на систем
Функционално објашњење...	...састоји у томе да се појава која се истражује ставља у шири систем, структуру, и да се помоћу те структуре објасни њена природа
Узрочно објашњење...	...тежи да појаву објасни у целини и као такво обједињава структурално, функционално и узрочно објашњење
Дијалектичко објашњење...	...усмерено на откривање узрочно последичних веза и односа међу појавама или чиниоцима појаве, која се испитује

38) Научно предвиђање се врши на четири начина и то:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____

39) Спој врсте научног предвиђања са њиховом тачном дефиницијом:

Предикција...	...је предвиђање од прошлости ка садашњости.
Ретродикција...	...је предвиђање од даље ка ближој прошлости
Посдикција...	...је предвиђање од садашњости ка прошлости,односно од ближе ка даљој прошлости.
Циркумдикција...	...је предвиђања од садашњости ка будућности на основу података добијених у прошлости.

40) Могуће је разликовати четири врсте разумевања у науци:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____

41) Метода анализе је поступак научног истраживања рашчлањивањем сложених појмова, судова и закључака, на њихове једноставније саставне делове и елементе, функција веза и односа на одређеном простору и у одређеном времену.

ДА
НЕ

42) Према сложености анализа се дели на три групе:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____

43) Спој врсту анализе са њеном дефиницијом:

Елементарна анализа...	...омогућава да се сазна активност, односи односно међузависност и везе унутар предмета истраживања
Каузална анализа...	...представља анализу у којој се траже елементи целине
Функционална анализа...	...омогућава да се сазнају одређене правилности и законитости, односно закони постојања одређеног предмета истраживања

44) Синтеза представља поступак научног истраживања и објашњавања стварности, путем синтезе једноставних судова у сложеније, схватање сложених целина преко њихових појединачних и посебних делова, њиховим спајањем, тј. њиховим стављањем у разне могуће односе и везе. Синтеза је спајање више чинилаца у једну целину, процес уопштавања, у коме настају све апстрактнији појмови.

ДА
НЕ

45) Стваралачка синтеза објашњава јединство свих чиниоца који су добијени анализом и објашњава њихов однос у јединственој целини у неком НОВОМ / СТАРОМ (подвучи) објекту, који је добијен процесом ове синтезе.

46) Заокружи тачан одговор:

- А) Апстракција је издвајање општег и занемаривање посебног, или обрнуто— привремено занемаривање општег и усредсређивање на посебно.
- Б) Конкретизација је поступак супротан апстракцији, а може бити: схватање јединства апстрактно-општег у посебном и индивидуалном, схватање јединства апстрактно-посебног с општим у сваком предмету или појави.
- В) Конкретизација је издвајање општег и занемаривање посебног, или обрнуто— привремено занемаривање општег и усредсређивање на посебно.
- Г) Апстракција је поступак супротан апстракцији, а може бити: схватање јединства апстрактно-општег у посебном и индивидуалном, схватање јединства апстрактно-посебног с општим у сваком предмету или појави.

47) Генерализација је мисаони поступак уопштавања, којим се од једног посебног појма, појединачних опажања долази до другог општег и ширег, који је по степену виши од осталих појединачних, односно онај прелаз од сазнања посебних обележја ка општим одредбама.

ДА
НЕ

48) Метода која укључује све мисаоне научне методске поступке која има за циљ да утврди тачност неког сазнања или спознаје назива се:

_____.

49) Метода моделирања је истраживачки поступак помоћу којег се генерише _____ који може да замени _____ и помоћу којег експериментално или симулацијом можемо истраживати, те преносити добијене податке са модела на реалну појаву.

50) Оцена научне теорије се врши помоћу три основне врсте критеријума и то:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____

51) Спој критеријум за оцену научне теорије са његовим дефиницијом и карактеристикама:

формално-логички и методолошки критеријуми...	...који подразумевају основне услове, које нека теорија мора да испуњава да би уопште могла да стекне статус теорије (исправност, јасноћа и прецизност формулација на одреденом језику, кохерентност, формално-логичка непротивречност и систематичност, логичка и емпиријска допустивост и сл.)
критеријуми за процењивање претходне прихватљивости нових теорија...	...подржаност теорије исходима искуствених провера, складност уграђености теорије у шири систем знања и др.)
критеријуми за процењивање накнадне прихватљивости теорија...	...искуствена проверљивост теорије, смелост теорије, претходна вероватноћа теорије, објашњавалачка моћ теорије, плодност теорије, предвиђачка моћ теорије, сагласност теорије са већ усвојеним научним знањима, принципима теоретисања и усвојеним општим погледом на свет, једноставност теорије и сл.)

52) Научноистраживачки рад у Републици Србији је регулисан Законом о науци и истраживањима.

ДА
НЕ

53) Заокружи начела на којима се заснивају наука и истраживање у смислу Закона о науци и истраживањима:

- 1) слободи и аутономији научног и истраживачког рада;
- 2) јавности научног и истраживачког рада и резултата тог рада, у складу са законом;
- 3) научној и стручној критици;
- 4) поштовању стандарда науке и струке;
- 5) примени међународних стандарда и критеријума у вредновању квалитета научног и истраживачког рада у свакој области посебно, у односу на њену специфичност;
- 6) конкурентности и изврности научних програма и пројеката;
- 7) етике научног и истраживачког рада, у складу са принципима добре научне праксе;
- 8) родне равноправности у науци и истраживањима, као и у органима одлучивања;
- 9) повезаности са системом образовања а посебно са системом високог образовања;
- 10) отворености за међународну научну и технолошку сарадњу;
- 11) спровођења истраживачког рада у складу са принципима отворене науке;

- 12) бриге за одрживи развој и заштиту животне средине;
- 13) оригиналности и аутентичности.

54) Заокружи циљеве реализације научноистраживачке делатности у смислу Закона о науци и истраживању:

- 1) стварање нових знања ради подстицања друштвеног, технолошког, културног, уметничког и економског развоја, повећања друштвеног производа и подизања стандарда грађана и квалитета живота;
- 2) очување и унапређење општег фонда знања, као услова за разумевање, јачање и допринос светским развојним процесима;
- 3) унапређење укупних научноистраживачких капацитета (људских ресурса и институција);
- 4) подизање општег нивоа технологија у привреди и обезбеђивање конкурентности роба и услуга на домаћем и светском тржишту;
- 5) јачање међународне научне сарадње и допринос у регионалном, европском и глобалном истраживачком простору;
- 6) подршка стварању иновација за привреду, трансферу технологија и јачању инжењерских капацитета са циљем стварања компаративних предности на глобалном тржишту и промоција предузетништва;
- 7) унапређење и ширење културног и уметничког амбијента и стваралачког образовања, са циљем очувања и афирмације националног идентитета као дела цивилизацијске баштине;
- 8) системско подстицање сарадње између институција, као и мобилности истраживача, односно истраживачког и административног особља у оквиру српског, регионалног, европског и глобалног истраживачког простора.

55) Слобода научног рада и стваралаштва огледа се у слободи научног деловања, слободи избора и развоја научних метода истраживања и интерпретације, као и поштовања ауторских права.

ДА
НЕ

56) Шта је научни метод?

---

57) Наброј три основна циља науке

---

58) Шта је научни систем?

---

59) Које су карактеристике научног система?

---

60) Шта су научно закони и која је функција научних закона?

---

61) Које су основне функције научне теорије?

---

62) Како се класификује наука према начину сазнања и примени знања?

---

63) Шта је методологија?

---

64) Наброј основне принципе научне спознаје

---

65) Наброј врсте научног предвиђања

---

66) Наброј врсте научног размевања

---

67) Наброј методе научног истраживања

---

68) Шта је индуктивна а шта дедуктивна метода истраживања?

---

69) Према времену праћења истраживања науке се деле на:

- А) Лонгитудинална кад се нека појава у једној групи или појединачно прати у једном тренутку
- Б) Лонгитудинална кад се нека појава у једној групи или појединачно прати кроз дужи период
- В) Трансверзална кад се једна појава у једном тренутку прати на већем броју индивидуа.
- Г) Трансверзална кад се једна појава кроз дужи временски период прати на већем броју индивидуа.

70) Амерички социолог Роберт Кинг Мертон је формулисао моралне норме у науци (енг., *КУДОС* сет норми). Спој сваку норму са њеном дефиницијом:

Комунализам или комуналност...	...је етичка норма која представља заједничку својину научних открића, по којој се научници одричу личне својине као замене за препознају и поштовање. То је право власништва научника на резултатима научног рада које је доступно свима који су за њих заинтересовани
Универсализам или универзалност...	...је етичка норма по којој су научници награђени за несебично понашање у науци, што подразумева трагање да у тражењу истине научник није вођен користољубљем, и увећањем сличног угледа, друштвеног положаја и материјалном добити
Незаинтересовано ст или непристрасност...	...је етичка норма по којој све идеје морају бити тестиране и подложне строгом, структурном друштвеном испитивању и надзору, односно потреба за критичким односом ка резултатима властитих истраживања и истраживањима других истраживача
Организовани скептицизам...	...је етичка норма која представља да се резултати научника оцењују преко универзалних а не личних критеријума аутора, његовог социјалног и професионалног статуса, расе, класе, пола, политике, религије или националности

ФАЗЕ У НАУЧНО-ИСТРАЖИВАЧКОМ РАДУ ОД ХИПОТЕЗЕ ДО ПУБЛИКОВАЊА НАУЧНИХ РЕЗУЛТАТА

71) Научно истраживање представља систематски, критички, контролисани и поновљиви процес стицања нових знања, неопходних (а понекад и довољних) за идентификовање, одредивање и решавање научних (теоријских и емпиријских) проблема.

ДА

НЕ

72) Спој основне карактеристике научног истраживања са њиховим описом:

Систематичност...	...сва важна тврђења о појавама, процесима, односима, својствима, у области која се проучава морају озбиљно, искрено и строго процењивати, проверавати и образлагати одговарајућим сведочанством.
Контролисаност....	...добра уређеност истраживања, те обезбеђивање природног и логичног следа његовог процеса
Критичност...	...спроводење у, што је могуће боље, надзираним условима да би се искључиле алтернативне могућности

73) Напиши по реду фазе истраживачког рада у ужем смислу уписивањем броја испред назива фазе: Фазе истраживачког рада у ширем смислу обухватају (заокружи тачан одговор):

- 1 Идеје за решавање научног проблема;
- Критичка анализа библиографских података;
- Избор радне хипотезе;
- Опште упознавање у науци и пракси о проблему;
- План рада за решавање проблема;
- Примена научне литературе о проблему;
- Обрада плана и програма рада
- Публиковање резултата
- Доказивање радне хипотезе (проучавање литературе, експеримент)
- Тумачење резултата
- Доношење закључака

74) Свако научно истраживање поседује у основи два дела, а то су истраживачка целина и презентација резултата истраживања при чему се истраживачка целина састоји из 4 дела а то су: 1.постављање научног проблема, 2.формулисање хипотезе, 3. провера хипотезе и 4.потврђивање или верификација хипотезе.

ДА

НЕ

75) Садржај истраживања подразумева све елементе од мотива истраживања до писања научног извештаја. Садржај истраживања има следећих 13 фаза: 1)Увод, 2)Проблем истраживања, 3)Обрада стручне литературе, 4)Хипотезе, 5)Циљеви и задаци истраживања, 6)Променљиве, 7)Индикатори, 8)Очекивани резултати истраживања, 9)Методе рада, 10)Прикупљање и анализа података, формирање закључака, 11)Вредновање и верификација резултата анализе, 12)Писање научног извештаја и 13) Прилози. Поред сваке од наведених активности напиши број фазе којој припада.

☐ Истраживана научна област/области	☐ Контролисане променљиве
☐ Могуће теме	☐ Домаће могућности
☐ Терминологија и кључне речи	☐ Иностране могућности
☐ Утврђивање и анализа појмова везаних за проблем	☐ Процес вредновања
☐ Структуирање проблема	☐ Усаглашеност хипотезе са стварношћу
☐ Улазни и излазни проблем и њихове променљиве	☐ Усаглашеност хипотезе са научним, логичким и спознајним критеријумима
☐ Декомпоновање проблема	☐ Критеријум избора индикатора
☐ Дисциплинарни и интердисциплинарни карактер проблема	☐ Изабрани индикатори
☐ Мотиви истраживања	☐ Утврђивање очекиваних резултата
☐ Утврђивање области истраживања и анализе	☐ Оцена очекиваних резултата
☐ Претходна сазнања, истраживања	☐ Могућности примене
☐ Теоријска образложења	☐ Утврђивање циљева
☐ Језичко, географско и временско одређивање истраживане теме	☐ Садржај променљивих
☐ Базе података, библиотеке и извори информација	☐ Операционализација
☐ Почетни списак стручне литературе	☐ Преглед база података
☐ На које непознате особине и садржаје се односи хипотеза	☐ Локалне могућности
☐ Заснованост хипотеза	☐ Подела циљева
☐ Класификовање хипотеза	☐ Квалитативни и квантитативни циљеви
☐ Остале променљиве	☐ Теоријски и практични циљеви
☐ Методе примењиване у појединим фазама и за решавање појединих потпроблема	☐ Значај и хијерархија циљева
☐ Ступање у контакт са изворима података	☐ Зависне и независне променљиве
☐ Анкетни листови	☐ Писање стручног рада
☐ Потребна помоћна средства	☐ Припрема за усмену или постер презентацију
☐ О којим чињеницама треба прикупљати податке	☐ Резултати вредновања (једнозначност и потпуност закључака)
☐ Анализа искуства стручне литературе и праксе и обрада литературе	☐ Упоређивање са полазним хипотезама
☐ Чињенице и подаци потребни за формулисање замисли	☐ Писање докторске дисертације
☐ Чињенице и подаци потребни за формулисање услова	☐ Листа истраживачких активности
☐ Чињенице и подаци потребни за формулисање доказивања	☐ Мрежни план или гантограм
☐ Извори података	
☐ Поверљивост извора података и самих података	
☐ Процес анализе	
☐ Испитивање истинитости података	
☐ Процес обраде података	
☐ Формирање закључака	
☐ Писање научног рада	
☐ Писање дипломског-мастер рада	
☐ Упоређивање резултата са подацима из стручне литературе	
☐ Критички избор метода вредновања	
☐ Статистички тестови	
☐ Логички тестови	
☐ Синтактички критеријуми	

76) Шта је научни проблем?

---

77) Наброј фазе кроз које се решава научну проблем према редоследу.

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____
- 6) _____

78) На који начин се врши прикупљање података о научном проблему?

---

79) Шта је научна хипотеза?

---

80) При дефинисању хипотезе треба поштовати следећа правила:

- 1.Хипотеза не мора да има логичку претпоставку**
ДА НЕ
- 2.Хипотеза мора да се односи на предмет истраживања**
ДА НЕ
- 3.Хипотеза мора бити кратко, јасно и конкретно дефинисана**
ДА НЕ
- 4.Хипотеза се не мора теоријски и практично проверит**
ДА НЕ
- 5.Хипотеза није базирана на научној теорији подручја или поља на које се односи**
ДА НЕ

81) У чему је разлика између дескриптивне и аналитичке хипотезе?

---

82) Основни критеријуми теоријског процењивања прихватљивости хипотеза су:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____

83) Напиши како се хипотезе класификују према следећим критеријумима:

Према сазнајној вредности: _____

Према научном садржају односно структури: _____

Према статистичком мерилу: _____

Према начину верификације: _____

84) Прост случајан узорак (заокружи тачан одговор):

- А) добија се извлачењем из списка чланова основног скупа на основу „узорачног интервала“ -случајним процесом изабере се један од првих десет чланова (списка са случајним редоследом), а потом применом интервала (сваки n -ти) остатак чланова. Овај узорак је једноставан за избор;
- Б) је идеалан избор јер сваки члан популације има једнаке шансе да буде изабран из популације. Сваком члану основног скупа обезбеђује једнаку вероватноћу да буде укључен у узорак и узајамну независност извлачења чланова основног скупа;
- В) добија се тако што се чланови основног скупа, на основу изабраних критеријума, претходно поделе на природне подскупове, тј. “стратуме“ (чиме се стварају хомогене класе у односу на дато својство), да би се из сваког од њих извукли независни случајни узорци).
- Г) добија се избором узорка из групе (чији се узорак претходно изабере) у којима припадају чланови основног скупа.

85) Научна литература се класификује на три познате класе. Дефинишите их, које по реду излазе и који облици литературе у оквиру сваке класе постоје:

Класа	ПРИМАРНЕ	СЕКУНДАРНЕ	ТЕРЦИЈАРНЕ
Дефиниција			
Време објављивања			
Облик			

86) Наброј врсте научног посматрања:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____
- 6) _____

87) Наведи основне разлике између квалитативног и квантитативног истраживања:

Обележје	Квантитативно истраживање	Квалитативно истраживање
Циљеви		
Основна питања		
Начин проучавања		
Истраживачки нацрт и методи		
Могућност уопштавања резултата		
Испитаници		
Улога испитаника		
Улога истраживача		
Подаци		
Обрада података		

88) Експеримент/оглед је метод научног истраживања у коме се намерно или систематски мења нека појава, ради изазивања, а онда посматрања и мерења неке друге појаве (независно-зависна променљива), док се остали релевантни услови (променљиве) контролишу или изолују.

ДА
НЕ

89) Експеримент:

А) мора бити поновљив

Б) не мора бити поновљив

В) омогућује добијање истих резултата под истим условима код понављања огледа

Г) не омогућује добијање истих резултата под истим условима код понављања огледа

90) Дефиниши и шематски представи експериментални нацрт претест-посттест са контролном групом:

--

91) Дефиниши и шематски представи експериментални нацрт само посттест са контролном групом:

--

92) Дефиниши и шематски представи експериментални Соломонов нацрт:

---

93) Дефиниши и шематски представи експериментални блоковски нацрт:

---

94) Контролисана медицинска истраживања деле се на следеће три врсте студија:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____

95) Дефиниши и шематски представи контролисани клинички експеримент:

--

96) Дефиниши и шематски представи клиничку ретроспективну студију:

--

97) Дефиниши и шематски представи клиничку проспективну студију:

--

98) У опсервационе студије спадају:

- a) Претест-посттест са контролном групом
- b) Кохортна студија
- c) Статична група
- d) Временске серије
- e) Потпуно рандомизирани нацрт
- f) Рандомизирани блокови
- g) Латински квадрат
- h) Факторски дизајн
- i) Case-control study или case-reference
- j) Соломонске четири групе
- k) Нацрт N=1
- l) One-shot студија случаја
- m) Cross-sectional study
- n) Само посттест са контролном групом
- o) Једна група претест-посттест

99) У праве експерименталне нацрте спадају:

- a) Претест-посттест са контролном групом
- b) Кохортна студија
- c) Статична група
- d) Временске серије
- e) Потпуно рандомизирани нацрт
- f) Рандомизирани блокови
- g) Латински квадрат
- h) Факторски дизајн
- i) Case-control study или case-reference
- j) Соломонске четири групе
- k) Нацрт N=1
- l) One-shot студија случаја
- m) Cross-sectional study
- n) Само посттест са контролном групом
- o) Једна група претест-посттест

100) У квази експерименталне нацрте спадају:

- a) Претест-посттест са контролном групом
- b) Кохортна студија
- c) Статична група
- d) Временске серије
- e) Потпуно рандомизирани нацрт
- f) Рандомизирани блокови
- g) Латински квадрат
- h) Факторски дизајн
- i) Case-control study или case-reference

- j) Соломонске четири групе
- k) Нацрт N=1
- l) One-shot студија случаја
- m) Cross-sectional study
- n) Само посттест са контролном групом
- o) Једна група претест-посттест

101) У статистичке нацрте вишеструких третмана спадају:

- a) Претест-посттест са контролном групом
- b) Кохортна студија
- c) Статична група
- d) Временске серије
- e) Потпуно рандомизирани нацрт
- f) Рандомизирани блокови
- g) Латински квадрат
- h) Факторски дизајн
- i) Case-control study или case-reference
- j) Соломонске четири групе
- k) Нацрт N=1
- l) One-shot студија случаја
- m) Cross-sectional study
- n) Само посттест са контролном групом
- o) Једна група претест-посттест

102) Три типа посматрачких студија обухватају кохортне студије, студије контроле случаја и унакрсне/пресечне студије. Спој врсту студије са њеном дефиницијом.

Кохортне студије...

...укључује животиње код којих је одређено обољење присутно (случајеви) и јединке код којих обољење није присутно (контролна група). Ове две групе се испитују у односу на деловање предпостављеног фактора ризика.

Контрола случаја...

...подразумева избор укупног броја животиња, које ће се испитивати, а онда се за сваку јединку одреди да ли је присутан или одсутан одређени фактор утицаја који испитујемо.

Унакрсне/пресечне студије...

...посматра се група на коју делује одређени фактор и група на коју тај фактор не делује. У обе групе врши се регистровање оболелих и здравих животиња.

103) Да би могло да се закључује на основу опсервационих студија потребно да се остваре три Евансова постулата. Заокружи тачно дефинисане постулате:

- 1) преваленце обољења треба да је значајно већа код јединки које су биле изложене одређеном фактору ризика (подаци из унакрсних студија),
- 2) преваленце обољења не треба да је значајно већа код јединки које су биле изложене одређеном фактору ризика (подаци из унакрсних студија),
- 3) експозиција предпостављеном фактору ризика је већа код јединки које су оболеле (подаци контроле случаја),
- 4) експозиција предпостављеном фактору ризика је мања код јединки које су оболеле (подаци контроле случаја),
- 5) инциденце болести треба да је већа код јединки које су биле изложене предпостављеном узроку, односно фактору ризика (подаци групних студија),
- 6) инциденце болести треба да је мања код јединки које су биле изложене предпостављеном узроку, односно фактору ризика (подаци групних студија).

104) У основи теорије узорака и статистичког закључивања о основном скупу значајне су две теореме. Заокружи оне које су тачно дефинисане:

- 1) Закон великих бројева - ако смо извршили испитивање на довољно великом узорку није могуће тврдити да ће апсолутна разлика између аритметичке средине узорка и аритметичке средине основног скупа бити мања,
- 2) Закон великих бројева - ако смо извршили испитивање на довољно великом узорку можемо са великом вероватноћом тврдити да ће апсолутна разлика између аритметичке средине узорка и аритметичке средине основног скупа бити мања,
- 3) Централна гранична теорема - за случајне узорке извучене из ма којег основног скупа са коначном средином и варијансом, узорачна дистрибуција аритметичких средина случајних узорака биће приближно нормална.
- 4) Централна гранична теорема - за случајне узорке извучене из ма којег основног скупа са коначном средином и варијансом, узорачна дистрибуција аритметичких средина случајних узорака неће бити приближно нормална.

105) Заокружи тачан одговор:

- А) Истинитост претпоставке, односно хипотезе проверава се статистичким методама.
- Б) Полази се од претпоставке да не постоји разлика у вредности варијабли, које поредимо у огледној и контролној групи и то се назива нулта хипотеза (X_0), која је супротност истраживачкој хипотези, која се још назива и алтернативна (X_1 или X_a).
- В) Испитивање значајности разлике између варијабли представља испитивање степена преклапања дистрибуције фреквенције огледне и контролне групе.
- Г) У току прихватања односно одбацавања нулте хипотезе може се десити два типа грешака: а) грешка типа 1 – одбацавање X_0 када је она истинита и б) грешка типа 2 – прихватање X_0 када она није истинита.
- Д) Вероватноћа да се деси грешка тип 1 назива се алфа (α), а вероватноћа да се деси грешка тип 2 се назива бета (β)

Ђ)Снага теста се дефинише као $1-\beta$, што представља вероватноћу прихватања нулте хипотезе када је алтернативна хипотеза тачна.

Е)У статистичкој анализи као минимална значајна вредност алфа узима се 10% (0,1), као вредност бета узима се 50%, а снага теста је на нивоу 50%.

106) Статистичко закључивање може бити угрожени у наведеним околностима. Исправно спој набројане околности са њиховом дефиницијом:

Мала статистичка снага теста...	...то подразумева да постоји велика вероватноћа да се одбаци проверавана хипотеза и прихвати лажна хипотеза
“Рибарење”...	...варијабилност вредности зависне променљиве ће расти уколико се третмани не примењују истоветно током експеримента на све експерименталне јединице па расте шанса погрешног закључивања
Непоузданост мерења...	...што је случајна хетерогеност испитаника већа то је већа варијација у вредности зависних варијабли и постоји већа шанса за одбацивање испитиване хипотезе. Испитиваници морају бити што хомогенији
Недоследност у примени третмана...	...ваљаност закључивања се смањује када се употребом великог броја статистичких тестова у једном истраживању стреми ка одређеним резултатима који су статистички значајни
Хетерогеност испитаника...	...сваки статистички тест има одређену претпоставку које се морају испунити да би тест био валидно примењен, а добијени резултати правилно протумачени. Увек је неопходно да се одреди да ли је расподела нормална или није, да ли постоје корелације између зависних варијабли и сл. Ово су предходни тестови који се морају урадити пре примене статистичких анализа за доказивање хипотезе
Нарушене претпоставке статистичких тестова...	...неисправно прихватање хипотезе је веће што је више грешака које садржи резултат мерења
Неконтролисана безначајне карактеристике...	...неке безначајне карактеристике из окружења или из експерименталног протокола могу повећати варијансу грешке, односно експерименталну грешку, што ремети доношење правилног статистичког закључка

107) Резултат ефекта који независна променљива остварује на зависну назива се варијација. Мера у којој се резултати мерења зависне променљиве у експерименту разликују назива се варијанса. Варијације могу бити системске и случајне, а њихов збир се зове укупна варијанса. Разликујемо следеће врсте варијансе поред којих је потребно да напишете њихове дефиниције и карактеристике:

А) Системска варијанса

Б) Експериментална варијанса

В) Страна варијанса

Г) Случајна варијанса

---

108) Поступци надзирања стране варијансе, који су укључени у нацрт истраживања могу се поделити у пет група. Поред сваке групе опиши практичне поступке који се спроводе у циљу надзирања стране варијансе:

1) одстрањивање страних променљивих

а) _____

б) _____

в) _____

2) одржавање страних променљивих неизмењеним

а) _____

б) _____

3) уравнотежавање

а) _____

б) _____

4) примена случајног одабира и распореда (рендомизовање) с обзиром на:

а) _____

б) _____

в) _____

г) _____

5) систематско варирање страних променљивих

а) _____

б) _____

в) _____

109) Наброј Милове методе закључивања:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____

110) Постоји 5 основних Милових метода индуктивног закључивања (или методе каузалне индукције), које се примењују за проналажење или доказивање постојања узрочно-последичних зависности, експерименталног истраживања и закључивања у свим истраживањима. За сваку од метода напиши њихове основне карактеристике:

А) Метод слагања

Б) Метод разлике

В) Метод заједничких промена (комбиновани метод слагања и разлике) или метод заједничке разлике

Г) Метод остатка (резидуе)

Д) Комбинована метода спајања и разлике (пропратни ефекти)

---

111) Упиши врсту статистичког теста на основу карактеристика варијабли и циљева које желимо да постигнемо анализом

Циљ анализе	Врсте варијабле и расподела		
	Параметарске (нормална расподела)	Непараметарске (ординална одступа од нормалне)	Категоријске
Поређење две групе независних података			
Поређење две групе зависних података			
Поређење три или више групе независних података			
Поређење три или више групе зависних података			
Корелација			
Предвиђање једне зависне варијабле на основу једне или више предикторских варијабли			

112) Упиши које врсте варијабли и који циљеви анализе се постижу употребом одговарајућих статистичких тестова:

Циљ анализе	Врсте варијабле и расподела		
	Т-тест за независне променљиве	Man-Whitney тест	Chi-квадрат тест (Фишеров екзактни тест)
	Т-тест за зависне променљиве	Wilcoxon-ов тест	McNeman-ов тест
	АНОВА	Kruskal-Wallis-ов тест	Chi-квадрат тест
	Понављана АНОВА	Friedman-ов тест	Cochran Q test
	Pearson-ова корелација	Spearman-ова корелација	Коефицијент контингенције
	Линеарна регресија	Непараметријска или ординална регресија	Логистичка регресија

113) Што је случајна хетерогеност испитаника већа то је већа варијација у вредности зависних варијабли и постоји већа шанса за одбацивање испитиване хипотезе. Испитиваници морају бити што хомогенији.

ДА
НЕ

114) Сваки статистички тест има одређен претпоставке које се морају испунити да би тест био валидно примењен, а добијени резултати правилно протумачени. Увек је неопходно да се одреди да ли је расподела нормална или није, да ли постоје корелације између зависних варијабли и сл. Ово су претходни тестови који се морају урадити пре примене статистичких анализа за доказивање хипотезе.

ДА
НЕ

115) Заокружи тачан одговор: Оригинални научни рад је главни и ПРИМАРНИ / СЕКУНДАРНИ извор научних информација и преносилац нових идеја, открића и сазнања. Оригинални научни рад представља СИСТЕМАТСКИ / НАСУМИЧНО изложене и поређане резултате, СА / БЕЗ описаном методологијом и референцама. Структура оригиналног научног рада ЈЕ / НИЈЕ ОБАВЕЗНО следећа: наслов, сажетак и кључне речи, увод, материјал и методе, резултати и дискусија, закључак, литература и прилози.

116) Ванкуверски систем цитирања референци у рукопису подразумева да се:

- А) референца у тексту обележава бројем, а у попису литературе под тим бројем се наводе сви елементи цитирања чланка које смо поројали у претходном пасусу.
- Б) референца у тексту се обележава презименом и годином издавања, а у попису литературе се ређа по абecedном реду првог слова презимена првог аутора рада. Ако постоји један или два аутора на раду наводи се њихово презиме и година. Ако постоји три и више аутора наводи се презиме првог аутора, затим додатак „et al“ што значи и остали и потом година.

117) Харвардски систем цитирања референци у рукопису подразумева да се:

- А) референца у тексту обележава бројем, а у попису литературе под тим бројем се наводе сви елементи цитирања чланка које смо поројали у претходном пасусу.
- Б) референца у тексту се обележава презименом и годином издавања, а у попису литературе се ређа по абecedном реду првог слова презимена првог аутора рада. Ако постоји један или два аутора на раду наводи се њихово презиме и година. Ако постоји три и више аутора наводи се презиме првог аутора, затим додатак „et al“ што значи и остали и потом година.

118) Која је разлика између структуисаног и неструктуисаног сажетка?

---

119) Дате су врсте прегледних радова. Повежите их тачно са њиховим карактеристикама:

Прави прегледни рад (Literaturni pregled – Review of the literature)...	...пружа нова схватања у областима, које брзо напредују, а користи се најновија литература.
Стање подручја или области (State of the art)...	...је рад у оквиру којег се врши анализа и дискусија о већ објављеним научним резултатима. Не мора да буде само преглед литературе о некој теми и проблему. У овакве чланке аутор може уносити и сопствене необјављене резултате. Структура-није класична, доста поднаслова у зависности од тематике.
Мета-анализа/општи преглед (Overview, Quantitative synthesis)...	...представља наставак неког сличног прегледног рада од раније
Update...	... у свом најједноставнијем облику, она се састоји од идентификације заједничке мере ефекта величина, па је <u>пондерисана аритметичка средина</u> може да буде исход овог прегледа.

120) Презентација научног и стручног рада на конференцијама треба да садржи следеће елементе: 1) мотивација и дефинисање проблема, који се обрађује у раду; 2) примењене методе; 3) постигнути резултати; 4) закључак; 5) значај постигнутих резултата и шта се даље планира. Коришћење рачунара са видео пројектором уобичајени је начин за усмено презентирање научних и стручних радова на конференцијама.

ДА
НЕ

121) Наброј врсте научних радова:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____
- 6) _____
- 7) _____
- 8) _____

122) Наброј 6 корака у писању докторске дисертације по редоследу писања:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____
- 6) _____

123) Приликом слања научног рада у одређени часопис ПОТРЕБНО ЈЕ / НИЈЕ ПОТРЕБНО рукопис прилагодити према упутствима за ауторе које издаје часопис.

124) Рецензија научних рукописа у часописима се може вршити на три основна начина. Повежи врсту рецензирања са њеном дефиницијом и описом:

Једноструко слепо

(„Single Blind“)...

...Рецензенти знају идентитет аутора, али аутори не знају идентитет рецензената, данас најчешће коришћени облик рецензирања

Двоструко слепо

(„Double Blind“)...

...Цео поступак је отворен, сви идентитети су познати свима

Отворено („Open

Review“)...

...Рецензенти не знају идентитет аутора, а ни аутори не знају идентитет рецензената

125) Пројекат представља логички и хронолошки уређен низ активности, чије спровођење доводи до остварења претходно дефинисаног циља у предвиђеном временском року, уз ангажовање одређених људских, материјалних и финансијских ресурса. Пројекат је велики број различитих и непоновљивих подухвата, послова и задатака, који су усмерени ка коначним циљевима у будућности и изводе се са ограниченим људским и материјалним ресурсима у ограниченом времену.

ДА

НЕ

126) Предлог пројекта се пише при конкурисању за добијање финансијске подршке за реализацију пројекта и најчешће подразумева детаљан опис следећих аспеката:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____

127) Фазе пројекта према врсти послова који се одвијају у пројекту одвијају се према следећем редоследу:

- ...Планирање – израда припремних планова и скица, детаљно пројектовање и израда комплетног плана;
- ..1..Конципирање – дефинисање пројекта, идентификација потреба и могућности, одређивање алтернатива и организације пројекта;
- ...Завршна или коначна – завршне активности и задаци да би се остварили пројектни циљеви,
- ...Извршење или извођење – извршење и координација свих активности и ресурса да би се завршио пројекат.

128) Шта је гантограм пројекта?

---

129) Шта је матрица логичког оквира пројекта

---

130) Дати су елементи који се попуњавају приликом пријаве докторске дисертације на Универзитету у Новом Саду. Поређајте наведене елементе обрасца по редоследу:

- Повезаност са пројектима
- Литература и друга грађа која ће се користити
- Научна област, ужа научна област, дисциплина којој припада тема
- Предлог ментора
- Образложење теме докторске дисертације (до три странице куцаног текста)
- Оријентациони садржај докторске дисертације
- Методе које ће бити примењене
- Начин избора, величина и конструкција узорка
- Место експерименталног истраживања
- Дефинисање и опис предмета (проблема) истраживања
- Преглед владајућих ставова и схватања у литератури у подручју истраживања са наводом литературе која је консултована
- Име, презиме, адреса и број телефона кандидата
- Образложење о потребама истраживања
- Остали релеванти подаци: основне методе статистичке обраде података, место и време експерименталне провере резултата истраживања ако је таква провера планирана, веза на шире истраживачке пројекте ако су истраживања у оквиру докторске дисертације њихов део и сл
- Циљ истраживања са нагласком на резултате које се очекују
- Програми истраживања (фазе) и оријентациони садржај докторске дисертације

131) Пријава за заштиту проналаска мора да садржи следеће делове и они треба да буду изложени по наведеном редоследу (упиши број):

.....нацрт на који се позива опис и патентни захтев

.....опис проналаска;

.....патентни захтев (назначење шта је у проналаску ново и шта подносилац пријаве захтева да се заштити патентом)

.....кратак садржај суштине проналаска (апстракт)

..1..захтев за признање патента (и прилози у одговарајућем случају).

132) Наброј фазе истраживачког рада у ужем смислу

---

133) Шта је научни проблем?

---

134) Шта је научна хипотеза и која је њена функција?

---

135) Које су фазе у доказивању хипотезе?

---

136) Шта је узорак и наброј врсте узорка

---

137) Шта је експеримент и које су променљиве зависне а које независне у оквиру експеримента?

---

138) Које су карактеристике научног рада-чланка и које врсте рада постоје?

---

139) Наведите елементе оригиналног научног рада

---

140) Набројте два основна система за цитирање литературе и у чему се они разликују, а у чему су слични?

---

141) Да ли је научноистраживачки рад регулисан од стране законодавца и на који начин?

---

142) Шта је КОБСОН и чему служи?

---

143) Шта је СЦИндекс и чему служи?

---

144) Која је предност ако је неки рукопис обележен са знаком “open access”?

---

145) Шта су радови са СЦИ листе?

---

146) Када ћете применити т-тест парова, т-тест независних узорака и АНОВА тест?

---

147) Који статистички тест ћете применити да би сте испитали везу две категоришке променљиве?

---

148) Набројте барем три статистичка софтвера

---

149) Да ли се користе исти статистички тестови за податке који имају нормалну расподелу и оне који не показују нормалну расподелу?

---

150) Шта је *REFLECT statement* и зашто га је неопходно поштовати?

---

151) Које начине презентације научних радова познајете?

---

152) Шта је научни пројекат и шта значи скраћеница СМАРТ принципи који се користе приликом писања пројекта?

---

153) Како је регулисан поступак пријаве и одбране дипломског-мастер рада на Пољопривредном факултету у Департману за ветеринарску медицину у Новом Саду?

---

154) Како се зове део оригиналног научног чланка у ком се описује како је истраживање вршено?

---

155) Закључак научног рукописа:

- А) Је кратак и јасан одговор на циљ и хипотезе рада
- Б) Је завршно мишљење аутора, проистекло из статистички значајних резултата рада
- В) Пише се уз поштовање етичких норми у научно-истраживачком раду
- Г) Наводи се таксативно, у облику кратких реčenica
- Д) Све наведено је тачно

156) Наведени рад цитирај према Ванкуверском стандарду:

Наслов *Revised quantitative insulin sensitivity check index: associations with the metabolic status of cows during early lactation (Article)*
Аутори *Cincovic Marko R Belic Branislava Djokovic Radojica D Jezek Jozica Petrovic Milun D Bozic Aleksandar K Anderson Robin C Staric Joze*
Инфо *VETERINARSKI ARHIV, (2019), vol. 89 br. 5, str. 613-625*

---

157) Наведену књигу цитирај према Ванкуверском систему:

Наслов *Метаболички стрес крава*
Аутори *Марко Цинцовић*
Инфо *Пољопривредни факултет Нови Сад – Департман за ветеринарску медицину, pp 1-200.*

---

158) Цитирање научних извора је неопходно из следећих разлога:

- А) избегава се плагијаризам и одаје признање ауторима чије информације су коришћене у раду.
- Б) пружају се аргументовани докази и даје се кредибилитет раду.
- В) омогућава даље истраживање теме од стране читаоца
- Г) све наведено је тачно

159) Стил цитирања у научном часопису дефинисан је Упутствима за ауторе тог часописа и морамо их се стриктно придржавати.

ДА
НЕ

160) Добра лабораторијска пракса је систем квалитета који се односи на организационе поступке и услове у којима се претклиничка испитивања безбедности по здравље људи и животну средину планирају, обављају, надгледају, бележе, архивирају и о њима израђују извештаји.

ДА
НЕ

161) Клиничко истраживање деловања лекова се врши кроз четири фазе које се спроводе после лабораторијских ин витро испитивања. Обележи правилно редослед фаза:

Број фазе	Опис
	У овој фази већ се доста зна о његовом деловању на људски организам, те се може започети са укључивањем већег броја пацијената (до 100) у клиничку студију. У овој фази нови лек се може, али и не мора поредити са постојећим лековима.
	У овој фази лек се тестира на малом броју људи. То могу бити или пацијенти који су пробали сваки други вид третмана за своје обољење или здрави волонтери. Сви испитаници у овој фази примају мале дозе лека, без упоређивња са другим лековима. У овој фази клиничке студије углавном дају одговоре на питања о безбедности лека.
	Ова фаза наступа након одобравања лека и доласка новог лека на тржиште. У овој фази клиничке студије се прикупљају додатне информације о безбедности и ефикасности лека на великом броју испитаника. У овој фази се такође може испитивати како лек делује на испитанике одређених карактеристика, како нови лек делује у комбинацији са другим лековима те деловање лека кроз дужи временски период.
	Ова фаза клиничких студија представљају испитивања на великом броју испитаника (више хиљада пацијената). Овде се испитује да ли је нови лек ефикаснији од већ постојећих лекова који се користе за лечење истог обољења. Такође, сада се добија јаснија слика о профилу нежељених реакција на лек које пацијенти могу имати након одобравања лека и пуштања лека у промет.

162) Приликом усменог излагања потребно је држати се адекватног редоследа излагања. Упишите број поред тако да редослед буде тачан:

Направити кратак увод _____

Описати материјал и методе _____

Дати преглед резултата _____

Дату поруку-закључак _____

163) Приликом цитирања извора потребно је придржавати се одређених правила и обезбедити адекватне библиографске податке. Стављањем знака X у празна поља одреди који подаци се користе приликом цитирања различитих извора.

Извор података	Аутор	Година	Наслов чланка	Наслов публикације	Волумен и број	Место излажења	Издавач	Издање	Број страна	Интернет адреса	Датум приступа
Књига											
Поглавље у књизи											
Чланак у часопису											
Чланак у ел. часопису											
Интернет сајт											
Чланак у новинама											

164) У првој половини 2019. године потребно је да направите сопствену терапијску и дијагностичку процедуру за неку актуелну болест. За ову потребу направљен је гантограм. Направите анализу сваког процеса у гантограму, његово трајање, преклапање са осталим процесима и разлоге због којих је управо то најбољи начин да извршите наведени задатак.

Назив процеса	Q1 2019			Q2 2019		Q3 2019
	Jan 19	Feb 19	Mar 19	Apr 19	Jun 19	Jul 19
Планирање		█				
Истраживање		█				
Дизајн			█			
Имплементација				█		
Праћење					█	

---

165) У групи осмислите пројектни предлог и попуните логичку матрицу.
Опис пројекта:

	Интервентна логика	Објективно мерљиви индикатори постигнућа	Извори и средства верификације	Претпоставке
Општи циљ пројекта				
Специфични циљеви				
Очекивани резултат				
Активности				

**ПИСАЊЕ НАУЧНОГ РАДА ПРЕМА СТАНДАРДНИМ СМЕРНИЦАМА ЗА
ПИСАЊЕ НАУЧНИХ ИЗВЕШТАЈА**

166) Цитирај рад према неком од правила за цитирање и провери да ли је написан према AGREE чек-листи за извештавање о смерницама/водичима за клиничку праксу

Рад :

СТАВКА И ОПИС КОНТРОЛЕ	КРИТЕРИЈУМИ ЗА ИЗВЕШТАВАЊЕ	Страна бр.
ОБЛАСТ 1: ОБИМ И СВРХА		
1.ЦИЉЕВИ Навести општи циљ(еве) смерница. Очекиване здравствене користииз водича морају бити специфични за клинички проблем или здравствену тему.	Здравствена(е) намера(е) (тј. превенција, скрининг, дијагноза, лечење, итд.) Очекивана корист(е) или исход(и) Таргет(и) (нпр. популација пацијената, друштво)	
2.ПИТАЊА Пријавите здравствена питања која су обухваћена упутствима, посебно за кључ препоруке .	Циљна популација Интервенција(е) или изложеност(е) Поређења (ако је прикладно) Исход(и) Здравствено окружење или контекст	
3. СТАНОВНИШТВО Опишите популацију (тј. пацијенте, јавност, итд.) којој је смјерница намијењена применити .	Циљна популација, пол и старост Клиничко стање (ако је релевантно) Озбиљност/стадијум болести (ако је релевантно) Коморбидитети (ако је релевантно) Искључене популације (ако је релевантно)	
ДОМЕН 2: УКЉУЧИВАЊЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА		
4. ЧЛАНСТВО У ГРУПИ Пријавите све појединце који су били укључени у процес развоја. Ово може укључивати чланове управне групе, истраживачки тим укључен у одабир и преглед/оцењивање доказа и појединце укључене у формулисање коначних препорука.	Име учесника Стручност за дисциплину/садржај (нпр. неурохирург, методолог) Установа (нпр. болница Св. Петра) Географска локација (нпр. Сијетл, Вашингтон) Опис улоге члана у група за развој смерница	
5. ПРЕФЕРЕНЦИЈЕ И ПОГЛЕДИ ЦИЉНЕ ПОПУЛАЦИЈЕ Извештавање о ставовима и преференцијама циљне популације тражио/разматрао и какви су били исходи.	Изјава о врсти стратегије која се користи за хватање ставови и преференције пацијената/јавности (нпр. учешће у групи за израду смерница, преглед литературе о вредностима и преференцијама) Методe по којима су преференције и ставови били тражени (нпр. докази из литературе, анкете, фокус групе) Резултати/информације прикупљене о	

	пацијенту/јавним информацијама Како су прикупљене информације коришћене за информисање процеса израде смерница и/или формирања препорука	
6. ЦИЉНИ/ТАРГЕТ КОРИСНИЦИ Пријавите циљне (или предвиђене) кориснике упутства.	Предвиђени корисници за смернице (нпр. специјалисти, породични лекари, пацијенти, клинички или институционални лидери/администратори) Како водич може да се користи за заинтересоване групе (нпр. да информиса клиничке одлуке, да информиса политику, да информиса стандарде неге)	
ДОМЕН 3: СТРОГОСТ РАЗВОЈА		
7. МЕТОДЕ ПРЕТРАГЕ Наведите детаље стратегије која се користи за тражење доказа.	Именоване електронске базе(е) или извор(и) доказа где је претрага обављена (нпр. МЕДЛИНЕ, ЕМБАСЕ, ПсуцхИНФО, ЦИНАХЛ) Претражени временски периоди (нпр. од 1. јануара 2004. до 31. марта 2008.) Коришћени термини за претрагу (нпр. текстуалне речи, индексирање термини, поднаслови) Укључена је потпуна стратегија претраживања (нпр. налази се у додатку)	
8. КРИТЕРИЈУМИ ЗА ИЗБОР ДОКАЗА Наведите критеријуме који се користе за одабир (тј. укључивање и искључивање) доказа. Обезбедите образложење, где је прикладно.	Циљна популација (пацијент, јавност, итд.) карактеристике Дизајн студије Поређења (ако је релевантно) Исходи Језик (ако је релевантно) Контекст (ако је релевантно)	
9. СНАГА И ОГРАНИЧЕЊА ДОКАЗА Опишите предности и ограничења доказа. Узмите у обзир из перспективу појединачних студија и корпуса доказа агрегираних у свим студије. Постоје алати који могу олакшати извештавање о овом концепту.	Дизајн(и) студије укључени у корпус доказа Ограничења методологије студије (узорковање, заслепљивање, прикривање алокације, аналитичке методе) Прикладност/релевантност примарних и разматрани секундарни исходи Конзистентност резултата у различитим студијама Правац резултата кроз студије Величина користи у односу на величину штетез Применљивост на контекст праксе	
10. ФОРМУЛАЦИЈА ПРЕПОРУКА Опишите методе коришћене за формулисање препорука и како су донете коначне одлуке. Наведите све области неслагања и методе које се користе за њихово решавање.	Процес израде препорука (нпр. кораци коришћени у модификованој Делпхи техници, процедуре гласања које су разматране) Исходи израде препоруке процес (нпр. степен до којег је постигнут консензус коришћењем модификоване Делпхи технике, исход гласачких процедура) Како је процес утицао на препоруке (нпр. резултати Делпхи технике утичу на коначну препоруку, усклађивање са препорукама и коначно гласање.	
11. РАЗМАТРАЊЕ КОРИСТИ И ШТЕТЕ	Пратећи подаци и извештај о бенефицијама Пратећи подаци и извештај о штети/страни	

Пријавите здравствене користи, нежељене ефекте и ризике који су узети у обзир када формулисање препорука.	ефекти/ризичи Извјештавање о билансу/трговини између користи и штете/нуспојаве/ризичи Препоруке одражавају разматрање оба користи и штете/нуспојаве/ризичи	
12. ВЕЗА ИЗМЕЂУ ПРЕПОРУКА И ДОКАЗА Опишите експлицитну везу између препорука и доказа на којима се заснивају	Како је група за израду смерница повезала и користила доказе за информисање препорука □ Веза између сваке препоруке и кључа доказ (опис текста и/или листа референци) Веза између препорука и доказа резимее и/или табеле са доказима у одељку о резултатима у упутству	
13. ЕКСТЕРНА РЕВИЗИЈА Пријавите методологију коришћену за спровођење екстерне ревизије.	Сврха и намера екстерног прегледа (нпр. побољшање квалитета, прикупљање повратних информација о нацрту препорука, процена применљивости и изводљивости, ширење доказа) Методе предузете за спровођење екстерне ревизије (нпр. скала оцењивања, отворена питања) Опис спољних рецензена (нпр. број, тип рецензена, припадност) Исходи/информације прикупљене од екстерног преглед (нпр. сажетак кључних налаза) Како су прикупљене информације коришћене за информисање процеса израде смерница и/или формирања препорука (нпр. панел за смернице је разматрао резултате прегледа у формирању коначних препорука)	
14. ПРОЦЕДУРА АЖУРИРАЊА Опишите процедуру за ажурирање упутства.	Изјава да ће смернице бити ажуриране Експлицитни временски интервал или експлицитни критеријуми за вођење одлуке о томе када ће доћи до ажурирања Методологија за поступак ажурирања	
ДОМЕН 4: ЈАСНОСТ ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ		
15. КОНКРЕТНЕ И ЈЕДНОСВИСНЕ ПРЕПОРУКЕ Опишите које су опције прикладне у којим ситуацијама иу којој популацији групе , како је известио скуп доказа.	Изјава о препорученој радњи Намера или сврха препоручене радње (нпр. за побољшање квалитета живота, за смањење нежељених ефеката) Релевантна популација (нпр. пацијенти, јавност) Упозорења или квалификационе изјаве, ако су релевантне (нпр. пацијенти или стања за које се препоруке не би примениле) Ако постоји неизвесност о најбољој нези опција(е), неизвесност треба навести у смерницама	
16. ОПЦИЈЕ УПРАВЉАЊА Опишите различите опције за управљање стањем или здравственим проблемом.	Опис опција управљања Најприкладнија популација или клиничка ситуација на сваку опцију	
17. КЉУЧНЕ ПРЕПОРУКЕ Представите кључне препоруке тако да их је лако идентификовати.	Препоруке у резимираном пољу, откуцане подељаним словима, подвучене или представљене као дијаграми тока или алгоритми Конкретне препоруке груписане у	

	један одељак	
ДОМЕН 5: ПРИМЕНЉИВОСТ		
18. Олакшивачи И БАРИЈЕРЕ ЗА АПЛИКАЦИЈУ Опишите фасилитаторе и препреке за примену смерница.	Врсте фасилитатора и баријера које су биле разматрати Методe помоћу којих информације у вези са Тражени су фасилитатори и препреке за спровођење препорука (нпр. повратне информације од кључних заинтересованих страна, пилот тестирање смерница пре широке примене) Информације/опис типова фасилитатора и баријера које су произашле из истраге (нпр. практичари имају вештине да пруже препоручену негу, довољно опреме није доступно да би се осигурало да сви чланови популације који испуњавају услове добију мамографију) Како су информације утицале на смернице процес развоја и/или формирања препорука	
19. САВЕТИ/АЛАТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ Дајте савете и/или алате о томе како се препоруке могу применити у пракса .	Додатни материјали за подршку имплементација упутства у пракси. На пример: о Документи са сажетком смерница о Везе за контролне листе, алгоритме о Везе ка приручницима са упутствима о Решења повезана са анализом баријера (видети тачку 18) о Алати за искоришћење фасилитатора смерница (видети тачку 18) о Исход пилот тестирања и научене лекције	
20. ИМПЛИКАЦИЈЕ НА РЕСУРСЕ Опишите све потенцијалне импликације на ресурсе примјене препоруке.	Врсте информација о трошковима које су разматране (нпр. економске процене, трошкови набавке лекова) Методe помоћу којих је информација о трошковима била тражени (нпр. здравствени економиста је био део панела за израду смерница, употреба здравља технолошке процене за специфичне лекове, итд.) Информације/опис информација о трошковима који су произашли из истраге (нпр. специфични трошкови набавке лекова по курсу лечења) Како су прикупљене информације коришћене за информисање процеса израде смерница и/или формирања препорука	
21. КРИТЕРИЈУМИ ЗА ПРАЋЕЊЕ/ РЕВИЗИЈУ Обезбедите критеријуме за праћење и/или ревизију за мерење примене смерницампрепорукe	Критеријуми за процену примене смерница или придржавање препорука Критеријуми за процену утицаја спровођења препорука Савети о учесталости и интервалу мерења Оперативне дефиниције како критеријуме треба мерити	
ДОМЕН 6: УРЕДНИЧКА НЕЗАВИСНОСТ		
22. ТИЈЕЛО ЗА ФИНАНСИРАЊЕ Пријавите утицај тијела за финансирање на садржај смјерница	Назив тела за финансирање или извора финансирања (или експлицитна изјава да нема финансирања) Изјава да тело за финансирање није	

	утичу на садржај упутства	
23. КОНКУРЕНЧКИ ИНТЕРЕСИ Наведите експлицитну изјаву да су сви чланови групе изјавили да ли имају супротстављене интересе.	Разматране врсте конкурентских интереса Методе помоћу којих потенцијални конкурентни интереси били су тражени Опис супротстављених интереса Како су супротстављени интереси утицали на водич процес а	
Brouwers MC, Kerkvliet K, Spithoff K, on behalf of the AGREE Next Steps Consortium. The AGREE Reporting Checklist: a tool to improve reporting of clinical practice guidelines. BMJ 2016;352:i1152. doi: 10.1136/bmj.i1152.		

167) Цитирај рад према неком од правила за цитирање и провери да ли је написан према ARRIVE чек-листи за извештавање о *ин vivo* експериментима на животињама

Рад : _____

ARRIVE Essential 10			Страна бр.
Дизајн студија	1	За сваки експеримент наведите кратке детаље о дизајну студије укључујући : а. Групе које се пореде, укључујући контролне групе. Ако није коришћена ниједна контролна група, треба навести образложење.б. Експериментална јединица (нпр. једна животиња, легло или кавез животиња).	
Величина узорка	2	а. Наведите тачан број експерименталних јединица додељених свакој групи и укупан број у сваком експерименту. Такође наведите укупан број употребљених животиња. б. Објасните како је одређена величина узорка. Наведите детаље било каквог априорног израчунавања величине узорка, ако је урађено.	
Критеријуми укључивања и искључења	3	а. Опишите све критеријуме који се користе за укључивање и искључивање животиња (или експерименталних јединица) током експеримента и тачке података током анализе. Наведите да ли су ови критеријуми успостављени а приори. Ако критеријуми нису постављени, то изричито наведите. б. За сваку експерименталну групу, пријавите све животиње, експерименталне јединице или тачке података које нису укључене у анализу и објасните зашто. Ако није било искључења, навести со.ц. За сваку анализу извести тачну вредност <i>n</i> у свакој експерименталној групи.	
Рандомизација	4	а. Наведите да ли је рандомизација коришћена за расподелу експерименталних јединица контролним и третираним групама. Ако је урађено, наведите метод који се користи за генерисање секвенце	

		рандомизације . б. Опишите стратегију која се користи за минимизирање потенцијалних збуњујућих фактора као што су редослед третмана и мерења или локација животиње/кавеза. Ако збуњујући фактори нису били контролисани, то изричито наведите.	
Заслепљивање	5	Опишите ко је био свестан расподеле групе у различитим фазама експеримента (током расподеле, спровођења експеримента, процене исхода и анализе података).	
Спољашње мере	6	а. Јасно дефинисати све процењене мере исхода (нпр. ћелијска смрт, молекуларни маркери или промене понашања). б. За студије тестирања хипотеза, наведите примарну меру исхода, тј. меру исхода која је коришћена за одређивање величине узорка.	
Статистичке методе	7	а. Наведите детаље о статистичким методама које се користе за сваку анализу, укључујући софтвер који се користи. б. Опишите све методе које су коришћене за процену да ли су подаци испунили претпоставке статистичког приступа и шта је урађено ако претпоставке нису испуњене.	
Експерименталне животиње	8	а. Наведите детаље о животињама које се користе, укључујући врсту, сој и подсој, пол, старост или развојну фазу и, ако је релевантно, тежину. б. Наведите даље релевантне информације о пореклу животиња, здравственом/имуном статусу, статусу генетске модификације, генотипу и свим претходним процедурама.	
Експерименталне процедуре	9	За сваку експерименталну групу, укључујући и контроле, опишите процедуре довољно детаљно да бисте омогућили другима да их реплицирају, укључујући : а. Шта је урађено, како је урађено и шта је коришћено.б. Када и колико често.в. Где (укључујући детаље о свим периодима аклиматизације). д. Зашто (наведите образложење за процедуре).	
Резултати	10	За сваки спроведен експеримент, укључујући независне репликације, извести : а. Резиме/описна статистика за сваку експерименталну групу, са мером варијабилности где је применљиво (нпр. средња вредност и СД, или медијана и опсег).б. Ако је применљиво, величина ефекта са интервалом поверења.	
Препоручени сет			
Апстракт	11	Наведите тачан резиме циљева истраживања, животињских врста, соја и пола, кључних метода, главних налаза и закључака студије.	
Предходна знања	12	а. Укључите довољно предходних знања да разумете образложење и контекст студије и објасните експериментални приступ. б. Објасните како коришћена животињска врста и модел решавају научне циљеве и, где је прикладно, релевантност за људску биологију.	
Циљеви	13	Јасно опишите истраживачко питање, циљеве истраживања и, где је прикладно, специфичне хипотезе које се тестирају.	

Етичка изјава	14	Наведите назив комитета за етичку ревизију или еквивалента који је одобрио употребу животиња у овој студији, као и све релевантне бројеве лиценце или протокола (ако је применљиво). Ако етичко одобрење није тражено или дато, наведите оправдање.	
Технологија узгоја	15	Наведите детаље о условима становања и узгоја, укључујући свако обогаћивање животне средине.	
Брига о животињама и праћење	16	а. Опишите све интервенције или кораке предузете у експерименталним протоколима за смањење бола, патње и узнемирености. б. Пријавите све очекиване или неочекиване нежељене догађаје.ц. Опишите хумане крајње тачке утврђене за студију, знаке који су праћени и учесталост праћења. Ако студија није имала хумане крајње тачке, наведите ово.	
Тумачење/научне импликације	17	а. Интерпретирајте резултате, узимајући у обзир циљеве и хипотезе студије, актуелну теорију и друге релевантне студије у литератури. б. Коментаришите ограничења студије, укључујући потенцијалне изворе пристрасности, ограничења животињског модела и непрецизност у вези са резултатима.	
Генерализабилност /превод	18	Коментаришите да ли и како ће се налази ове студије вероватно генерализовати на друге врсте или експерименталне услове, укључујући било какву релевантност за људску биологију (где је прикладно).	
Регистрација протокола	19	Наведите изјаву у којој се наводи да ли је протокол (укључујући истраживачко питање, кључне карактеристике дизајна и план анализе) припремљен пре студије, и да ли је и где овај протокол регистрован.	
Пристап подацима	20	Дајте изјаву која описује да ли и где су доступни подаци о студији.	
Изјава о интересима	21	а. Изјавите све потенцијалне сукобе интереса, укључујући финансијске и нефинансијске. Ако не постоји, ово треба навести. б. Наведите све изворе финансирања (укључујући идентификатор гранта) и улогу финансијера у дизајну, анализи и извештавању о студији.	
Percie du Sert N, Hurst V, Ahluwalia A, Alam S, Avey MT, Baker M, Browne WJ, Clark A, Cuthill IC, Dirnagl U, Emerson M, Garner P, Holgate ST, Howells DW, Karp NA, Lazic SE, Lidster K, MacCallum CJ, Macleod M, Pearl EJ, Petersen OH, Rawle F, Reynolds P, Rooney K, Sena ES, Silberberg SD, Steckler T, Würbel H. The ARRIVE guidelines 2.0: Updated guidelines for reporting animal research. PLoS Biol. 2020 Jul 14;18(7):e3000410. doi: 10.1371/journal.pbio.3000410. PMID: 32663219; PMCID: PMC7360023.			

168) Цитирај рад према неком од правила за цитирање и провери да ли је написан према CARE2013 чек-листи за извештавање о клиничким случајевима

Рад : _____

Стандард	Страна бр.
Наслов – Дијагноза или интервенција примарног фокуса праћена речима „приказ случаја“.	
Кључне речи – 2 до 5 кључних речи које идентификују дијагнозе или интервенције у овом извештају о случају (укључујући „приказ случаја“).	
Апстракт – (структуриран или неструктуриран)	
-Увод – Шта је јединствено у овом случају и шта он додаје научној литератури?	
-Главна забринутост пацијента и важни клинички налази.	
-Примарне дијагнозе, интервенције и исходи.	
-Закључак – Које су поуке из овог извештаја случаја једна или више њих?	
Увод – Укратко резимирај зашто је овај случај јединствен и може укључивати референце медицинске литературе.	
Информације о пацијенту	
-Де-идентификоване специфичне информације о пацијенту.	
-Примарне бриге и симптоми пацијента.	
-Медицинска, породична и психосоцијална историја укључујући релевантне генетске информације.	
-Релевантне претходне интервенције и њихови резултати.	
Клинички налази – Опишите значајан физички преглед (ПЕ) и важне клиничке налазе.	
Временска линија – Историјске и актуелне информације из ове епизоде неге организоване као временска линија (слика или табела).	
Дијагностичка процена	
-Дијагностичке методе (ПЕ, лабораторијска испитивања, снимање, анкете).	
-Дијагностички изазови.	
-Дијагноза (укључујући друге разматране дијагнозе).	
-Прогностичке карактеристике када је применљиво.	
Терапијска интервенција	
-Врсте терапијских интервенција (фармаколошке, хируршке, превентивне).	
-Примена терапијске интервенције (дозирање, јачина, трајање).	
-Промене у терапијским интервенцијама са објашњењима.	
Праћење и резултати	
-Резултати које су проценили клиничари и пацијенти ако су доступни.	
-Важна накнадна дијагностика и резултати других тестова.	
-Адхеренција и подношљивост интервенције. (Како је ово оцењено?)	
-Нежељени и неочекивани догађаји.	
Дискусија	
-Снаге и ограничења у вашем приступу овом случају.	
-Дискусија о релевантној медицинској литератури.	
-Образложење ваших закључака.	
-Примарне лекције из овог извештаја о случају (без референци) у закључку од једног пасуса.	

Перспектива пацијента – Пацијент треба да подели своју перспективу о третманима који су примили	
Информисани пристанак – пацијент треба да да информирани пристанак. (Наведите ако се тражи.)	
Gagnier JJ, Kienle G, Altman DG, Moher D, Sox H, Riley DS, CARE Group. The CARE Guidelines: Consensus-based Clinical Case Reporting Guideline Development.	

169) Цитирај рад према неком од правила за цитирање и провери да ли је написан према CONSORT 2010 чек-листи за извештавање о рандомизованом испитивању у биомедицини

Рад : _____

Секција/Тема	Ставка бр	Ставка контролне листе	Страна бр.
Наслов и сажетак			
	1а	Идентификација као рандомизовано испитивање у наслову	
	1б	Структурирани резиме дизајна испитивања, метода, резултата и закључака (за специфичне смернице погледајте ЦОНСОРТ за сажетке)	
Увод			
Позадина и циљеви	2а	Научна позадина и објашњење образложења	
	2б	Специфични циљеви или хипотезе	
Методе			
Пробни дизајн	3а	Опис пробног дизајна (као што је паралелни, факторски) укључујући однос алокације	
	3б	Важне промене метода након почетка испитивања (као што су критеријуми подобности), са разлозима	
Учесници	4а	Критеријуми подобности за учеснике	
	4б	Подешавања и локације на којима су подаци прикупљени	
Интервенције	5	Интервенције за сваку групу са довољно детаља да се омогући репликација, укључујући како и када су стварно примењене	
Исходи	6а	Потпуно дефинисане унапред одређене примарне и секундарне мере исхода, укључујући како и када су процењене	
	6б	Свака промена исхода суђења након почетка суђења, са разлозима	
Величина узорка	7а	Како је одређена величина узорка	
	7б	Када је применљиво, објашњење било које привремене анализе и смернице за заустављање	
Рандомизација:			
Генерисање секвенце	8а	Метода која се користи за генерисање насумичне секвенце алокације	
	8б	Врста рандомизације ; детаљи о свим ограничењима (као	

		што су блокирање и величина блока)	
Механизам прикривања алокације	9	Механизам који се користи за имплементацију насумичне секвенце алокације (као што су контејнери са секвенцијално нумерисаним бројевима), који описује све кораке предузете да би се прикрила секвенца док се не доделе интервенције	
Имплементација	10	Ко је генерисао редослед насумичне алокације, ко је уписао учеснике и ко је доделио учеснике интервенцијама	
Заслепљивање	11a	Ако је то урађено, ко је био слеп након додељивања на интервенције (на пример, учесници, пружаоци неге, они који процењују исходе) и како	
	11b	Ако је релевантно, опис сличности интервенција	
Статистичке методе	12a	Статистичке методе које се користе за поређење група за примарне и секундарне исходе	
	12b	Методе за додатне анализе, као што су анализе подгрупа и прилагођене анализе	
Резултати			
Ток учесника (дијаграм се препоручује)	13a	За сваку групу, број учесника који су насумично распоређени, примали предвиђени третман и анализирани за примарни исход	
	13b	За сваку групу, губици и искључења након рандомизације, заједно са разлозима	
Регрутација	14a	Датуми који дефинишу периоде запошљавања и праћења	
	14b	Зашто је суђење завршено или прекинуто	
Основни подаци	15	Табела која приказује основне демографске и клиничке карактеристике за сваку групу	
Анализирани бројеви	16	За сваку групу, број учесника (именилац) укључених у сваку анализу и да ли је анализа била по првобитно додељеним групама	
Исходи и процена	17a	За сваки примарни и секундарни исход, резултати за сваку групу и процењена величина ефекта и његова прецизност (као што је интервал поверења од 95%)	
	17b	За бинарне исходе препоручује се представљање апсолутне и релативне величине ефекта	
Помоћне анализе	18	Резултати свих других извршених анализа, укључујући анализе подгрупа и прилагођене анализе, које разликују унапред специфициране од експлораторних	
Хармс	19	Све важне штете или нежељени ефекти у свакој групи (за специфичне смернице погледајте ЦОНСОРТ за штете)	
Дискусија			
Ограничења	20	Ограничења испитивања, адресирање извора потенцијалне пристрасности, непрецизности и, ако је релевантно, мноштва анализа	
Генерализабилност	21	Генерализабилност (спољна валидност, применљивост) налаза испитивања	
Интерпретација	22	Тумачење у складу са резултатима, балансирање користи и штете, и узимајући у обзир друге релевантне доказе	
Остале информације			
Регистрација	23	Регистарски број и назив регистра суђења	

Протокол	24	Где се може приступити целом пробном протоколу, ако је доступан	
Финансирање	25	Извори финансирања и друге подршке (као што је набавка лекова), улога финансијера	
https://www.consort-statement.org/			

170) Цитирај рад према неком од правила за цитирање и провери да ли је написан према COREQ чек-листи за извештавање о квалитативним истраживањима група интервјусањем

Рад : _____

Не	Ставка	Водич питања/опис	Страна бр.
Домен 1: Истраживачки тим и рефлексивност			
Личне карактеристике			
1.	Анкетар/фасилитатор	Који аутор/и су водили интервју или фокус групу?	
2.	Акредитиви	Које су биле акредитиве истраживача? <i>Нпр. ДВМ, МД, Др сц</i>	
3.	занимање	Које је било њихово занимање у време студија?	
4.	Пол	Да ли је истраживач био мушкарац или жена?	
5.	Искуство и обука	Какво је искуство или обуку истраживач имао?	
Однос са учесницима			
6.	Веза успостављена	Да ли је веза успостављена пре почетка студија?	
7.	Познавање анкетара	Шта су учесници знали о истраживачу? <i>нпр . лични циљеви, разлози истраживања</i>	
8.	Карактеристике анкетара	Које карактеристике су пријављене за анкетара/фасилитатора? <i>нпр . пристрасност, претпоставке, разлози и интересовања за тему истраживања</i>	
Област 2: дизајн студија			
Теоријски оквир			
9.	Методолошка оријентација и теорија	Која је методолошка оријентација наведена као основа студије? <i>нпр. утемељена теорија, анализа дискурса, етнографија, феноменологија, анализа садржаја</i>	
Избор учесника			
10.	Узимање узорка	Како су одабрани учесници? <i>нпр. сврсисходан, погодан, узастопни,</i>	

		<i>снежна грудa</i>	
11.	Метода приступа	Како се приступило учесницима? нпр . <i>лицем у лице, телефон, пошта, е-пошта</i>	
12.	Величина узорка	Колико је учесника било у студији?	
13.	Неучествовање	Колико је људи одбило да учествује или је одустало? Разлози?	
Подешавање			
14.	Подешавање прикупљања података	Где су прикупљени подаци? нпр . <i>дом, клиника, радно место</i>	
15.	Присуство неучесника	Да ли је још неко био присутан осим учесника и истраживача?	
16.	Опис узорка	Које су важне карактеристике узорка? нпр. <i>демографски подаци, датум</i>	
Прикупљање података			
17.	Водич за интервју	Да ли су аутори дали питања, упутства, водиче? Да ли је пилот тестиран?	
18.	Поновите интервјуе	Да ли су обављени поновљени интервјуи? Ако да, колико?	
19.	Аудио/визуелни снимак	Да ли је истраживање користило аудио или визуелни снимак за прикупљање података?	
20.	Теренске белешке	Да ли су белешке са терена направљене током и/или после интервјуа или фокус групе?	
21.	Трајање	Колико је трајало интервјуе или фокус групе?	
22.	Засићеност података	Да ли се разговарало о засићењу података?	
23.	Транскрипти враћени	Да ли су транскрипти враћени учесницима на коментаре и/или исправке?	
Област 3: анализа и налази			
Анализа података			
24.	Број кодера података	Колико је кодера података кодирало податке?	
25.	Опис стабла кодирања	Да ли су аутори дали опис стабла кодирања?	
26.	Извођење тема	Да ли су теме идентификоване унапред или су изведене из података?	
27.	Софтвер	Који софтвер, ако је био применљив, је коришћен за управљање подацима?	
28.	Провера учесника	Да ли су учесници дали повратне информације о налазима?	
Извештавање			
29.	Представљени цитати	Да ли су цитати учесника представљени да би се илустровале	

		теме/налаза? Да ли је сваки цитат идентификован? нпр . број учесника	
30.	Подаци и налази су доследни	Да ли је постојала конзистентност између представљених података и налаза?	
31.	Јасноћа главних тема	Да ли су главне теме биле јасно представљене у налазима?	
32.	Јасноћа мањих тема	Да ли постоји опис различитих случајева или дискусија о мањим темама?	
Tong A, Sainsbury P, Craig J. Consolidated criteria for reporting qualitative research (COREQ): a 32-item checklist for interviews and focus groups. International Journal for Quality in Health Care. 2007. Volume 19, Number 6: pp. 349 – 357.			

171) Цитирај рад према неком од правила за цитирање и провери да ли је написан према PRISMA 2020 чек-листи за извештавање о системским прегледним радовима

Рад : _____

Секција и тема	Ставка бр.	Ставка контролне листе	Страна бр.																											
НАСЛОВ																														
Наслов	1	Идентификујте извештај као систематски преглед.																												
АПСТРАКТ																														
Апстракт	2	<p>Погледајте контролну листу ПРИСМА 2020 за сажетке:</p> <table border="1"> <tr> <td colspan="3">ТИТЛЕ</td> </tr> <tr> <td>Наслов</td> <td>1</td> <td>Идентификујте извештај као систематски преглед.</td> </tr> <tr> <td colspan="3">ПОЗАДИНА</td> </tr> <tr> <td>Циљеви</td> <td>2</td> <td>Дајте експлицитну изјаву о главном(их) циљу(има) или питању(а) на које се преглед односи.</td> </tr> <tr> <td colspan="3">МЕТОДЕ</td> </tr> <tr> <td>Критеријуми</td> <td>3</td> <td>Наведите критеријуме за укључивање и искључење за преглед.</td> </tr> <tr> <td>Извори информација</td> <td>4</td> <td>Наведите изворе информација (нпр. базе података, регистре) који се користе за идентификацију студија и датум када је свако последње претражено.</td> </tr> <tr> <td>Ризик од пристрасности</td> <td>5</td> <td>Наведите методе које се користе за процену ризика од пристрасности у укљученим студијама.</td> </tr> <tr> <td>Синтеза резултата</td> <td>6</td> <td>Наведите методе које се користе за представљање и синтезу резултата.</td> </tr> </table>	ТИТЛЕ			Наслов	1	Идентификујте извештај као систематски преглед.	ПОЗАДИНА			Циљеви	2	Дајте експлицитну изјаву о главном(их) циљу(има) или питању(а) на које се преглед односи.	МЕТОДЕ			Критеријуми	3	Наведите критеријуме за укључивање и искључење за преглед.	Извори информација	4	Наведите изворе информација (нпр. базе података, регистре) који се користе за идентификацију студија и датум када је свако последње претражено.	Ризик од пристрасности	5	Наведите методе које се користе за процену ризика од пристрасности у укљученим студијама.	Синтеза резултата	6	Наведите методе које се користе за представљање и синтезу резултата.	
ТИТЛЕ																														
Наслов	1	Идентификујте извештај као систематски преглед.																												
ПОЗАДИНА																														
Циљеви	2	Дајте експлицитну изјаву о главном(их) циљу(има) или питању(а) на које се преглед односи.																												
МЕТОДЕ																														
Критеријуми	3	Наведите критеријуме за укључивање и искључење за преглед.																												
Извори информација	4	Наведите изворе информација (нпр. базе података, регистре) који се користе за идентификацију студија и датум када је свако последње претражено.																												
Ризик од пристрасности	5	Наведите методе које се користе за процену ризика од пристрасности у укљученим студијама.																												
Синтеза резултата	6	Наведите методе које се користе за представљање и синтезу резултата.																												

РЕЗУЛТАТИ			
Укључене студије	7	Наведите укупан број укључених студија и учесника и сумирајте релевантне карактеристике студија.	
Синтеза резултата	8	Представите резултате за главне исходе, по могућности наводећи број укључених студија и учесника за сваку. Ако је урађена мета-анализа, пријавите збирну процену и интервал поверења/веродостојног. Ако упоређујете групе, наведите правац ефекта (тј. која група је фаворизирана).	
ДИСКУСИЈА			
Ограничења доказа	9	Наведите кратак резиме ограничења доказа укључених у преглед (нпр. ризик студије од пристрасности, недоследности и непрецизности).	
Интерпретација	10	Дајте опште тумачење резултата и важних импликација.	
ДРУГО			
Финансирање	11	Наведите примарни извор финансирања за преглед.	
Регистрација	12	Наведите назив регистра и регистарски број.	
УВОД			
Образложење	3	Опишите образложење за преглед у контексту постојећег знања.	
Циљеви	4	Дајте експлицитну изјаву о циљу(има) или питању(има) на које се преглед односи.	
МЕТОДЕ			
Критеријуми	5	Наведите критеријуме за укључивање и искључење за преглед и како су студије груписане за синтезу.	
Извори информација	6	Наведите све базе података, регистре, веб-странице, организације, референтне листе и друге изворе које су претраживали или консултовали да бисте идентификовали студије. Наведите датум када је сваки извор последњи пут претражен или консултован.	
Стратегија претраживања	7	Представите потпуне стратегије претраживања за све базе података, регистре и веб локације, укључујући све филтере и ограничења која се користе.	
Процес селекције	8	Наведите методе које се користе да би се одлучило да ли студија испуњава критеријуме за укључивање у преглед, укључујући колико је рецензираних прегледала сваки запис и сваки извештај који је преузет, да ли су радили независно и, ако је применљиво, детаље о алатима за аутоматизацију који се користе у процесу.	

Процес прикупљања података	9	Наведите методе које се користе за прикупљање података из извештаја, укључујући колико је рецензена прикупило податке из сваког извештаја, да ли су радили независно, било који процес за добијање или потврђивање података од истраживача студије и, ако је примењиво, детаље о алатима за аутоматизацију који се користе у процесу.	
Ставке података	10а	Наведите и дефинишите све исходе за које су тражени подаци. Наведите да ли су тражени сви резултати који су били компатибилни са сваком доменом исхода у свакој студији (нпр. за све мере, временске тачке, анализе), а ако нису, методе које се користе за одлучивање које резултате треба прикупити.	
	10б	Наведите и дефинишите све остале варијабле за које су тражени подаци (нпр. карактеристике учесника и интервенције, извори финансирања). Опишите све претпоставке направљене у вези са информацијама које недостају или нејасне.	
процене пристрасности	11	Наведите методе које се користе за процену ризика од пристрасности у укљученим студијама, укључујући детаље о коришћеном алату(има), колико је рецензена проценило сваку студију и да ли су радили независно, и ако је применљиво, детаље о алатима за аутоматизацију који се користе у процесу.	
Мере ефекта	12	За сваки исход наведите меру(е) ефекта (нпр. однос ризика, средња разлика) која се користи у синтези или презентацији резултата.	
Методе синтезе	13а	Опишите процесе који се користе да би се одлучило које студије су биле квалификоване за сваку синтезу (нпр. табеларни приказ карактеристика интервенције студије и поређење са планираним групама за сваку синтезу (ставка #5)).	
	13б	Опишите све методе потребне за припрему података за презентацију или синтезу, као што је руковање недостајућим збирним статистикама или конверзије података.	
	13ц	Опишите све методе које се користе за табеларни приказ или визуелни приказ резултата појединачних студија и синтеза.	
	13д	Опишите све методе које се користе за синтезу резултата и дајте образложење за избор(е). Ако је извршена мета-анализа, опишите модел(е), метод(е) за идентификацију присуства и обима статистичке хетерогености и коришћени софтверски пакет(е).	
	13е	Опишите све методе које се користе за истраживање могућих узрока хетерогености међу резултатима студије (нпр. анализа подгрупа, мета-регресија).	
	13ф	Опишите све анализе осетљивости које су спроведене да би се проценила робусност синтетизованих резултата.	
Процена	14	Опишите све методе које се користе за процену ризика од	

пристрасности извештавања		пристрасности због недостајућих резултата у синтези (који произилазе из пристрасности у извештавању).	
Процена извесности	15	Опишите све методе које се користе за процену сигурности (или поверења) у корпус доказа за исход.	
РЕЗУЛТАТИ			
Избор студија	16а	Опишите резултате процеса претраживања и селекције, од броја записа идентификованих у претрази до броја студија укључених у преглед, идеално користећи дијаграм тока.	
	16б	Наведите студије за које се може чинити да испуњавају критеријуме за укључивање, али које су искључене и објасните зашто су искључене.	
Карактеристике студија	17	Наведите сваку укључену студију и представите њене карактеристике.	
Ризик од пристрасности у студијама	18	Представите процене ризика од пристрасности за сваку укључену студију.	
Резултати појединачних студија	19	За све присутне исходе за сваку студију: (а) збирне статистике за сваку групу (где је то прикладно) и (б) процену ефекта и његову прецизност (нпр. поузданост/веродостојан интервал), идеално користећи структуриране табеле или дијаграме.	
Резултати синтезе	20а	За сваку синтезу, укратко сумирајте карактеристике и ризик од пристрасности међу студијама које доприносе.	
	20б	Приказани резултати свих спроведених статистичких синтеза. Ако је урађена мета-анализа, представити за сваку збирну процену и њену прецизност (нпр. поузданост/веродостојни интервал) и мере статистичке хетерогености. Ако упоређујете групе, опишите правац ефекта.	
	20ц	Приказати резултате свих истраживања могућих узрока хетерогености међу резултатима истраживања.	
	20д	Приказани резултати свих анализа осетљивости спроведених да би се проценила робусност синтетизованих резултата.	
Извештавање о пристрасности	21	Представите процене ризика од пристрасности због недостајућих резултата (који произилазе из пристрасности у извештавању) за сваку процењену синтезу.	
Извесност доказа	22	Представите процене сигурности (или поверења) у корпус доказа за сваки процењени исход.	
ДИСКУСИЈА			
Дискусија	23а	Дајте опште тумачење резултата у контексту других доказа.	
	23б	Разговарајте о свим ограничењима доказа укључених у преглед.	
	23ц	Разговарајте о свим ограничењима коришћених процеса прегледа.	
	23д	Разговарајте о импликацијама резултата на праксу, политику	

		и будућа истраживања.	
ОСТАЛЕ ИНФОРМАЦИЈЕ			
Регистрација и протокол	24а	Наведите информације о регистрацији за преглед, укључујући име регистра и регистарски број, или наведите да рецензија није регистрована.	
	24б	Наведите где се може приступити протоколу за преглед или наведите да протокол није припремљен.	
	24ц	Опишите и објасните све измене информација датих приликом регистрације или у протоколу.	
Подршка	25	Опишите изворе финансијске или нефинансијске подршке за преглед и улогу финансијера или спонзора у прегледу.	
Такмичарски интереси	26	Изјавите све супротстављене интересе аутора рецензија.	
Доступност података, кода и других материјала	27	Пријавите шта је од следећег јавно доступно и где се може наћи: шаблонски обрасци за прикупљање података; подаци извучени из укључених студија; подаци који се користе за све анализе; аналитички код; било који други материјал коришћен у прегледу.	
Page MJ, McKenzie JE, Bossuyt PM, Boutron I, Hoffmann TC, Mulrow CD, et al. The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. <i>BMJ</i> 2021;372:n71. doi: 10.1136/bmj.n71			

172) Цитирај рад према неком од правила за цитирање и провери да ли је написан према REFLECT чек-листи за извештавање о рандомизираним студијама о продукцији и здрављу животиња и безбедности хране

Рад : _____

Одељак и тема рада	Ставка	Дескриптор ставке наредбе REFLECT	Страна бр.
Наслов и сажетак	1	Како су студијске јединице додијелене интервенцијама (нпр. 'случајна расподела', 'насумично распоређена' или 'насумично додијелена'). Јасно наведите да ли је исход био резултат природног излагања или је резултат намерног изазивања агента	
Увод /Позадина	2	Научна позадина и објашњење образложења	
Методе Учесници	3	Критеријуми подобности за власника/менаџере и студијске јединице на сваком нивоу организационе структуре, као и подешавања и локације на којима су подаци прикупљени	
Интервенције	4	Прецизни детаљи интервенција намењених свакој групи, ниво на коме је интервенција додељена и како и када су интервенције стварно спроведене	
	4б	Прецизни детаљи о агенту и моделу изазова, ако је коришћен дизајн студије изазова	
Циљеви	5	Специфични циљеви и хипотезе. Јасно наведите примарне и секундарне циљеве (ако је применљиво)	

Исходи	6	Јасно дефинисане примарне и секундарне мере исхода и нивоа на којима су мерене и, када је применљиво, све методе које се користе за побољшање квалитета мерења (нпр. вишеструка запажања и обука оцењивача)	
Величина узорка	7	Како је одређена величина узорка и, када је применљиво, објашњење свих привремених анализа и правила заустављања. Разматрања величине узорка треба да укључују одређивање величине узорка на сваком нивоу организационе структуре и претпоставке које се користе да би се објаснила свака несамосталност међу групама или појединцима унутар групе	
Рандомизација – Генерисање секвенце	8	Метода која се користи за генерисање насумичне секвенце алокације на релевантном нивоу организационе структуре, укључујући детаље о свим ограничењима (нпр. блокирање и стратификација)	
Рандомизација – прикривање алокације	9	Метода која се користи за имплементацију редоследа насумичне алокације на релевантном нивоу организационе структуре (нпр. нумерисани контејнери или централни телефон), појашњавајући да ли је секвенца била скривена док се не доделе интервенције	
Рандомизација – имплементација	10	Ко је генерисао редослед расподеле, ко је уписао студијске јединице и ко је доделио студијске јединице својим групама на релевантном нивоу организационе структуре	
Заслепљивање (маскирање)	11	Без обзира да ли су учесници који су спроводили интервенције, неговатељи и они који су процењивали резултате били заслепљени за групни задатак. Ако је спроведено, како је процењен успех заслепљивања. Наведите оправдање за некоришћење заслепљивања ако није коришћено	
статистичке методе	12	Статистичке методе које се користе за поређење група за све исходе. Јасно наведите ниво статистичке анализе и методе које се користе за обрачун организационе структуре, где је то могуће; методе за додатне анализе, као што су анализе подгрупа и прилагођене анализе	
Резултати			
Ток студија	13	Проток студијских јединица кроз сваку фазу за сваки ниво организационе структуре студија (дијаграм се препоручује). Конкретно, за сваку групу, наведите бројеве студијских јединица које су насумично распоређене, које примају предвиђени третман, завршавају протокол студије и анализирају примарни исход. Опишите одступања протокола од студије како је планирано, заједно са разлозима	
Регрутација	14	Датуми који дефинишу периоде запошљавања и праћења.	
Основни подаци	15	Основне демографске и клиничке карактеристике сваке групе, експлицитно дајући информације за сваки релевантни ниво организационе структуре. Податке треба извести на такав начин да је могућа секундарна анализа, као што је процена ризика	
Анализирани	16	Број студијских јединица (именилац) у свакој групи	

бројеви		укључених у сваку анализу и да ли је анализа била „намера да се лечи“. Наведите резултате у апсолутним бројевима када је то изводљиво (нпр. 10/20, а не 50%).	
Исходи и процена	17	За сваки примарни и секундарни исход, резиме резултата за сваку групу, узимајући у обзир сваки релевантни ниво организационе структуре, и процењену величину ефекта и његову прецизност (нпр. 95% интервал поверења)	
Помоћне анализе	18	Решите вишеструкост тако што ћете пријавити све друге извршене анализе, укључујући анализе подгрупа и прилагођене анализе, наводећи оне унапред одређене и оне истраживачке	
Нежељена дејства	19	Сви важни нежељени догађаји или нежељени ефекти у свакој интервентној групи	
Дискусија			
Интерпретација	20	Интерпретација резултата, узимајући у обзир хипотезе студије, изворе потенцијалне пристрасности или непрецизности и опасности повезане са мноштвом анализа и исхода. Тамо где је релевантно, треба укључити дискусију о имунитету стада. Ако је применљиво, треба укључити дискусију о важности изазова болести	
Генерализабилност	21	Генерализабилност (спољна валидност) налаза испитивања	
Свеукупни докази	22	Опште тумачење резултата у контексту актуелних доказа	
Sargeant, J. M., O'Connor, A. M., Gardner, I. A., Dickson, J. S., Torrence, M. E., Dohoo, I. R., ... & Snedeker, K. (2010). The REFLECT statement: reporting guidelines for randomized controlled trials in livestock and food safety: explanation and elaboration. <i>Journal of food protection</i> , 73(3), 579-603. Sdv			

173) Цитирај рад према неком од правила за цитирање и провери да ли је написан према REFLECT чек-листи за извештавање о рандомизираним студијама у репродукцији говеда

Рад : _____

Ставка бр.	REFLECT стандард	Смернице за извештавање о репродукцији и значај за квалитет студија	Страна бр.
1	Наслов и сажетак	Дизајн студије је експлицитно наведен (нпр. рандомизовано контролисано испитивање) у наслову и сажетку.	
2	Увод— Позадина	Увод јасно и концизно објашњава проблем или питање којим ће се студија бавити и цитира кључну литературу која, ако је релевантна, подржава или је у супротности са хипотезом студије.	
3	Методе— Учесници	Критеријуми за укључивање и искључење су експлицитно наведени. Експериментална јединица је јасно описана [нпр. крава	

		(са или без поновљених мера), циклус еструса, осемењавање, један или више кругова синхронизације или стадо]. Генетски идентитет је идеално окарактерисан. Критично за квалитет студирања.	
4	Интервенције (а)	Извештавају се прецизни детаљи о намераваним интервенцијама и како, када и на ком нивоу (стадо, крава, циклус еструса или осемењавање) третмани су заиста примењени за сваку групу. Критично за квалитет студирања.	
	Интервенције (б)	Описани су детаљи интервенција у свакој групи, укључујући природу контроле (плацебо или без лечења, или базални третман или позитивна контрола). Важно за квалитет студирања.	
5	Циљеви	Укључена је сажета изјава хипотезе. Циљеви су јасно наведени и разликују се као примарни (тј. који покрећу дизајн) или секундарни. Критично за квалитет студирања.	
6	Исходи	Примарни (тј. који утичу на величину узорка) и секундарни исходи су експлицитно наведени. Наведен је период праћења или посматрања (нпр. колико дуго су краве након интервенције биле праћене или испуњавале услове за евидентирање). Експлицитно је наведено руковање подацима за говеда која нису доживела исход од интереса (нпр. нису била осемењена или нису затруднела током периода посматрања). Пријављени су узроци цензуре. Описани су употреба или подобност, методе и интензитет детекције еструса. Важно за квалитет студирања. Описани су начин и време (дани након осемењавања или завршетка парења) дијагнозе трудноће. Описани су критеријуми који се користе за трудноћу (нпр. клизање мембране палпацијом; визуализација течности, ембриона или откуцаја срца ултразвуком; тачка пресека која се користи за хемијске тестове). Ако се користи хемијски тест за трудноћу, даје се референца на валидационе податке за тест.	
7	Величина узорка	Основа величине узорка (за сваки исход, ако је релевантна) је јасно наведена, укључујући природу варијабле исхода [бинарни; категоричан; континуирано; поређење пропорција, средњих вредности, бројања или времена до догађаја), очекиваног исхода или разлике, очекиване варијансе и изабраног поверења (α) и снаге (β)]. Независност (кластеризација; нпр. корелација осемењавања унутар краве, или крава унутар стада) се узима у обзир. Ако постоји више нивоа (нпр. осемењавање, крава или стадо) исхода или коваријата, то се узима у обзир. Критично за квалитет студирања.	
8	Рандомизација– генерисање секвенце	Наведен је ниво (фарма, период узгоја, крава, осемењавање) на којем се примењују третмани који је у складу са наведеним циљевима и јединицом статистичке анализе. Критично за квалитет студирања.	

		Дескриптивни подаци, укључујући меру варијансе, дају се да би се демонстрирао успех упаривања и/или насумичне доделе третману у односу на важне коваријате (нпр. ако су краве биле упарене на основу приноса млека у претходној лактацији, средњи и СД приноси; слично (као одговарајуће) коваријате (нпр. паритет, ДИМ на третману, БЦС, осемењавач, индекс плодности коришћених бикова) показују да су сличне (уравнотежене) између третираних група.	
9	Рандомизација— Прикривање алокације	Описан је метод који се користи за генерисање и примену насумичних задатака третмана. Описан је начин распоређивања експерименталних јединица на третман, укључујући ко је одредио и применио третмане и да ли је исто особље било укључено у вршење опсервација. Употреба случајног додељивања третмана је експлицитно наведена у сажетку и у методама. Критично за квалитет студирања.	
10	Рандомизација— Имплементација		
11	Заслепљивање (маскирање)	Заслепљивање (скривање задатака лечења особљу и проценитељима) је описано на нивоима алокације на лечење, негу и управљање животињама, посматрање исхода и коваријата, и статистичку анализу. Заслепљивање треба да буде што је могуће потпуније; на пример, неговатељи или проценитељи не би требало да буду свесни да су говеда или торови третман А или Б, чак и ако не знају шта сваки представља. Ако се заслепљивање не изврши или није потпуно, даје се оправдање. Овоме је својствено коришћење „лажних“ (плацебо) третмана за контролна говеда. Важно за квалитет студирања.	
12	Статистичке методе	Статистичке методе су експлицитно повезане са циљевима и експерименталном јединицом. Статистичке методе су тачне за природу података. Критично за квалитет студирања . Описане су прилагођене анализе и коваријате укључене у математичке моделе и прилагођени резултати (нпр. средње вредности најмањих квадрата). Описано је тестирање претпоставки модела (нпр. нормалност; линеарност континуираних предиктора) и процена уклапања модела. Када исходи нису независни због могућег груписања (нпр. краве са стадом у студији са више стада или поновљене мере) , ови ефекти су експлицитно обрађени у анализи. Употреба фиксних, насумичних или мешовитих ефеката у студији за стада, торове, животиње и време (за поновљене мере) треба да буде експлицитно наведена и оправдана. p -вредности су квантификоване на $p < 0,001$ (тј. $p = 0,71$ или $p = 0,003$, а не " $p < 0,05$ " или "НС"). Пожељно је извести 95% интервала поузданости или еквивалента око мера ефекта.	

		Критично за квалитет студирања.	
13	Резултати–Ток студије	Број животиња које су прегледане, уписане/лечене, искључене, повучене, изгубљене због праћења или имају недостајуће или неупотребљиве податке, и анализирани, дат је за сваку групу, обично у дијаграму или табели.	
14	Регрутација	географска локација истраживачког(их) места(а), датуми студије, систем становања/управљања и општи услови животне средине.	
15	Основни подаци	Где је релевантно или изводљиво, описане су параметри исхране која се примењује. Ако се унос не мери директно, пожељна је процена сурогатног дескриптора уноса (нпр. испорука хране на нивоу оловке и одбијања). Дескриптивни подаци (н, средња вредност, медијана или пропорција и мера варијансе) су дати за сваку третирану групу о раси, старости или паритету, фази лактације, стању тела, производњи млека.	
16	Анализирани бројеви	За сваки приказани резултат, представљен је број опсервација у анализи, процена ефекта и мера његове варијансе (СД, СЕ или интервал поверења). Критично за квалитет студирања.	
17	Исходи и процена	Бројеви укључени у анализу су описани као засновани на намјери лијечења или на коначним критеријумима укључивања. Конкретно, експлицитно се наводи број и удео животиња које су првобитно регрутоване или уписане, али нису укључене у сваку коначну анализу. Коваријате у мултиваријабилним моделима су наведене, или су њихови ефекти представљени као за главне ефекте. Када се презентују релативне мере ефекта (нпр. однос шансе, релативни ризик или однос ризика), такође се укључује опис апсолутне перформансе и њене варијансе (нпр. удео животиња осемењаних у одређеном периоду; вероватноћа трудноће по осемењавању; медијана дана до трудноће). Критично за квалитет студирања.	
18	Помоћне анализе	Ако се врши вишеструка поређења третмана на истим подацима, описују се прилагођавања метода или тумачења. Ако се ради анализа подгрупе, оправдање за њу је јасно наведено (нпр. на основу априорне хипотезе, која треба да се одрази на дизајн студије или откривање интеракције).	
19	Нежељена дејства	Број животиња повучених због кршења протокола, разлога добробити, болести или смрти пријављује се за сваку групу. У интервентним студијама је од кључног значаја да се забележи и пријави свака нежељена реакција јер она може бити повезана са лечењем. Фармако - будност је важна улога истраживања. Важно за квалитет студирања. Нежељени ефекти или нежељени ефекти који се разумно могу приписати лечењу се пријављују или се наводи њихово одсуство.	

20	Дискусија— тумачење	Новост, предности/користи, ограничења, слабости или штете студије су експлицитно описане и дискутоване. Разматрају се ефекти лечења или студије изван предвиђене јединице студије; на пример, импликације хормонских третмана који производе сексуално активне групе треба узети у обзир када се третирана говеда помешају са контролом. Дискусија је објективна и рефлексивна.	
21	Генерализабилност	Дискусија укључује контексте или системе управљања у којима су резултати вероватно применљиви, или на које резултате не треба екстраполирати.	
22	Свеукупни докази		
23	Аналитичке методе	Валидација свих лабораторијских метода и тестова код говеда је подржана подацима или референцама. Приказане су границе квантификације и коефицијенти варијације унутар и међу тестовима . Критично за квалитет студирања.	
24	Сукоб интереса	Наведени су извори финансирања студије. Сукоб интереса за ауторе је откривен.	
Lean, I. J., Lucy, M. C., McNamara, J. P., Bradford, B. J., Block, E., Thomson, J. M., ... & LeBlanc, S. J. (2016). Invited review: Recommendations for reporting intervention studies on reproductive performance in dairy cattle: Improving design, analysis, and interpretation of research on reproduction. Journal of Dairy Science, 99(1), 1-17.			

174) Цитирај рад према неком од правила за цитирање и провери да ли је написан према RIGHT чек-листи за извештавање о истраживањима у здравственој заштити

Рад : _____

Секција/тема	Стандард	Страна бр.
Основне информације		
Наслов/поднаслов		
1а	Идентификујте извештај као смерницу, односно са „смерницама“ или „препоруком(ама)“ у наслову.	
1б	Опишите годину објављивања упутства.	
1ц	Опишите фокус смерница, као што су скрининг, дијагноза, лечење, управљање, превенција или друго.	
2	Дајте резиме препорука садржаних у упутству.	
Скраћенице и акроними		
3	Дефинишите нове или кључне термине и наведите листу скраћеница и акронима ако је применљиво.	
Одговарајући програмер		
4	Идентификујте најмање 1 одговарајућег програмера или аутора кога можете контактирати у вези са смерницама.	
Позадина		
Кратак опис здравственог(их) проблема(а)		
5	Опишите основну епидемиологију проблема, као што је	

	преваленција/учесталост, морбидитет, морталитет и терет (укључујући финансијски) који је резултат проблема.	
Циљ(еви) смерница и специфични циљеви		
6	Опишите циљ(ове) смјерница и специфичне циљеве, као што су побољшања здравствених индикатора (нпр. смртност и преваленција болести), квалитет живота или уштеде трошкова.	
Циљне популације		
7а	Опишите примарну(е) популацију(е) на коју(е) утиче(е) препорука(е) у упутству.	
7б	Опишите све подгрупе којима се у упутству даје посебна пажња.	
8а	Опишите предвиђене примарне кориснике водича (као што су пружаоци примарне здравствене заштите, клинички специјалисти, практичари јавног здравља, менаџери програма и креатори политике) и друге потенцијалне кориснике упутства.	
8б	Опишите окружење(е) за које су смернице намењене, као што су примарна заштита, земље са ниским и средњим приходима или болничке установе.	
Групе за развој смерница		
9а	Опишите како су одабрани сви сарадници у изради смерница и њихове улоге и одговорности (нпр. управљачка група, панел за смернице, спољни рецензент, тим за систематску ревизију и методолози).	
9б	Наведите све појединце укључене у израду упутства, укључујући њихову титулу, улогу(е) и институционалну припадност(е).	
Доказ		
Питања здравствене заштите		
10а	Наведите кључна питања која су била основа за препоруке у ПИЦО (популација, интервенција, компаратор и исход) или у другом формату према потреби.	
10б	Наведите како су исходи одабрани и поређани.	
Систематски прегледи		
11а	Наведите да ли се смернице заснивају на новим систематским прегледима урађеним посебно за ову смерницу или су коришћени постојећи систематски прегледи.	
11б	Ако су креатори смерница користили постојеће систематске прегледе, референцирајте их и опишите како су те рецензије идентификоване и процењене (наведите стратегије претраживања и критеријуме одабира, и опишите како је процењен ризик од пристрасности) и да ли су ажурирани.	
Оцена извесности корпуса доказа		
12	Опишите приступ који се користи за процену сигурности корпуса доказа.	
Препоруке		
13а	Дајте јасне, прецизне и делотворне препоруке.	
13б	Представите одвојене препоруке за важне подгрупе ако докази сугеришу да постоје значајне разлике у факторима који утичу на препоруке, посебно равнотежу користи и штете међу подгрупама.	
13ц	Наведите снагу препорука и сигурност поткрепљујућих доказа.	
Образложење/објашњење за препоруке		
14а	Опишите да ли су вредности и преференције циљне популације узете у обзир у формулацији сваке препоруке. Ако јесте, опишите приступе и методе коришћене за изазивање или идентификацију ових вредности и преференција. Ако вредности и преференције нису узети у обзир, дајте објашњење.	
14б	Опишите да ли су импликације трошкова и ресурса узете у обзир при	

	формулисању препорука. Ако јесте, опишите специфичне приступе и методе које су коришћене (као што је анализа исплативости) и сумирајте резултате. Ако проблеми са ресурсима нису узети у обзир, дајте објашњење.	
14ц	Опишите друге факторе који се узимају у обзир приликом формулисања препорука, као што су правичност, изводљивост и прихватљивост.	
Докази за процесе одлучивања		
15	Опишите процесе и приступе које користи група за израду смерница за доношење одлука, посебно формулисање препорука (као што је начин на који је консензус дефинисан и постигнут и да ли је коришћено гласање).	
Преглед и осигурање квалитета		
Екстерна рецензија		
16	Наведите да ли је нацрт смјерница прошао независну ревизију и, ако јесте, како је то извршено и коментари размотрени и адресирани.	
Гаранција квалитета		
17	Наведите да ли је смерница била подвргнута процесу осигурања квалитета. Ако јесте, опишите процес.	
Финансирање, пријављивање и управљање интересима		
Извор(и) финансирања и улога(е) финансијера		
18а	Опишите специфичне изворе финансирања за све фазе развоја смерница.	
18б	Опишите улогу финансијера у различитим фазама развоја смјерница и у ширењу и имплементацији препорука.	
Изјава и управљање интересом		
19а	Опишите које врсте сукоба (финансијских и нефинансијских) су биле релевантне за израду смерница.	
19б	Опишите како су сукоби интереса процењени и управљани и како корисници смерница могу да приступе декларацијама.	
Остале информације		
Приступ		
20	Опишите где се може приступити смерници, њеним додацима и другим сродним документима.	
Предлози за даља истраживања		
21	Опишите недостатке у доказима и/или дајте предлоге за будућа истраживања.	
Ограничења упутства		
22	Опишите сва ограничења у процесу израде смерница (као што су развојне групе нису биле мултидисциплинарне или нису тражене вредности и преференције пацијената) и наведите како су ова ограничења могла да утичу на валидност препорука.	
Chen, Y., Yang, K., Marušić, A., Qaseem, A., Meerpohl, J. J., Flottorp, S., ... & RIGHT (Reporting Items for Practice Guidelines in Healthcare) Working Group†. (2017). A reporting tool for practice guidelines in health care: the RIGHT statement. <i>Annals of internal medicine</i> , 166(2), 128-132.		

175) Цитирај рад према неком од правила за цитирање и провери да ли је написан према RIMES чек-листи за извештавање о студијаМА процене смањења ризика за лекове и медицинске продукте

Рад : _____

Домаин	Тема	Став ка	Дескриптор и релевантни примери	Страна бр.
Кључне информације	Декларације	1	Име(на) и припадност(а) спонзора(а) студије у изјави о сукобу интереса и/или изјави о захвалности	
	Наслов и сажетак	2а	Наслов који помиње тип дизајна евалуационе студије, назив лека (производа) и циљну популацију/здравствену поставку (обавезна сва три) <i>Пример: Студија коришћења лека за процену образаца издавања у апотекама за [назив лека]</i>	
		2б	Структурирани апстракт који описује сврху интервенције и циљног примаоца(е), методе евалуације, резултате и закључке	
	Дискусија	3а	Резиме кључних резултата са освртом на циљеве студије	
		3б	Интерна валидност. Ограничења евалуације, степен до којег су адресирани извори потенцијалне пристрасности, укључујући и правац и величину било које потенцијалне пристрасности	
		3ц	Екстерна валидност и генерализација (нпр. Да ли ће интервенција функционисати међу различитим популацијама и окружењима?)	
		3д	Вероватноћа одрживости. Дискусија о степену до којег је интервенција интегрисана у окружење за испоруку (нпр. политике или подстицаји постављени за подршку текућем одржавању интервенције)	
	Финансирање	4	Извори финансирања студија евалуације и друге подршке, улога финансијера	
Дизајн интервенције	Дизајн	5а	Циљеви и задаци интервенције минимизације ризика	
		5б	Датум спровођења интервенције минимизације ризика	
		5ц	Теорија или теорије које се користе за дизајнирање интервенције и/или алата за минимизирање ризика, укључујући очекивани узрочни пут утицаја интервенције <i>Пример: Интервенција је заснована на теорији разумне акције</i>	
	Циљна популација	6	Опис кључних карактеристика географије и популације која је циљана за интервенцију (тј. старост, пол, раса/етничка припадност, стање болести, социоекономски статус), омогућавајући рецензенту/читаоцу да утврди да ли узорак студије евалуације адекватно одражава циљану популацију <i>Пример: Ризик програм минимизације намењен одраслима у САД (старости од 18 година године +)</i>	

			којима је прописан [назив лека] за лечење кардиоваскуларних болести	
Избор и развој алата за минимизирање ризика	7а		Алат(и) за минимизирање ризика [нпр. програм управљане дистрибуције; Водич за лекове] <i>Пример: Алати за минимизирање ризика укључивали су писмо драгом здравственом професионалцу и алатку за саветовање о користима и ризику за лекаре</i>	
	7б		Пилот тестирање и формативно вредновање алата	
	7ц		Културна осетљивост (тј. извештавање о томе да ли су локални језик, социокултурне вредности и традиције узети у обзир приликом дизајнирања алата)	
	7д		Ангажовање заинтересованих страна (тј. допринос пацијената и других заинтересованих страна који се узимају у обзир/добijени у дизајну алата	
	7е		Садржај поруке алатке за минимизирање ризика (може бити укључен у онлајн додатак или додатак) <i>Пример: Информације о ризицима [назив лека], симптомима на које треба обратити пажњу и радњама које треба предузети ако се симптоми појаве</i>	
	7ф		су одабрани одређени модалитети (ово друго је препоручљиво, али није неопходно) <i>Пример: Алат је био намењен за дистрибуцију лекарима путем Медсцапе е-поште, реклама у часописима и објављивања на веб страници</i>	
	Показатељ и успеха	8		А приори спецификација мера и прага за одређивање успеха интервенције
Имплементација _	Подешавање	9а	Организације одговорне за спровођење интервенције	
		9б	Имплементатори интервенције за смањење ризика, укључујући, на пример, начин на који су изабрани и њихове квалификације	
		9ц	Обука (тј. да ли су реализатори прошли обуку за интервенцију и како је спровести?)	
		9д	Еколошки контекст (тј. здравствене установе у којима је интервенција спроведена (број, врста и локација)	
	Верност	10а	Коришћење формалног протокола за спровођење интервенције	
		10б	Важне намерне модификације учињене у циљу минимизирања ризика интервенције након почетка (укључујући и на локалном нивоу)	
Евалуација	Хипотезе	12	Специфични циљеви студије процене смањења ризика, укључујући све хипотезе <i>Пример: Претпоставили смо да ће, као резултат дистрибуције брошуре, 80% лекара који су преписали [назив лека] тачно идентификовати три кључна корака укључена у скрининг пацијената за низак крвни притисак пре почетка терапије [назив лека].</i>	
	Учесници	13а	Услови подобности (тј. критеријуми за укључивање и искључење) за учешће у студији евалуације	

		<i>Пример: Лекари су имали право да учествују у евалуацији ако су преписали [назив лека] за 10+ пацијената у последњих 6 месеци</i>	
	13б	Метода регрутовања учесника у студију евалуације, укључујући да ли је обезбеђена финансијска надокнада (шифра као нула за изузетке, нпр. секундарна анализа података)	
Мере	14а	Мере евалуације процеса унапред одређене као циљ евалуације (нпр. досег, усвајање, испоручена доза, верност имплементације)	
	14б	Примарне и секундарне мере исхода	
	14ц	Експлицитна веза између циљева и метода евалуације студија посебно и избора процеса и мјера исхода	
	14д	Извори података и методе мерења за сваку варијаблу од интереса	
Статистичка анализа	15а	Прорачун величине студије и анализа снаге (по потреби, у зависности од тога да ли је студија квалитативна или квантитативна)	
	15б	Статистичке методе за анализу примарних и секундарних исхода	
	15ц	Објашњење руковања подацима који недостају	
Резултати: мере процеса	16а	Резултати за сваку меру евалуације процеса	
	16б	Опис фактора који су отежали или олакшали усвајање и спровођење интервенције	
Резултати: главни исходи	17а	Табела која приказује основне карактеристике учесника евалуације и поставке евалуације (нпр. демографска, клиничка, друштвена, врста окружења, број и локације)	
	17б	Резултати регрутовања учесника (само за истраживање људи), укључујући датуме и разлоге за неодржавање или стопе осипања (дијаграм тока учесника се препоручује, али није обавезан, није применљив за анализу секундарног скупа података)	
	17ц	Опис резултата примарног и секундарног исхода	
	17д	Прецизност извештавања о исходима (нпр. 95% интервал поверења) [ако је применљиво, види горе]	
	17е	Опис да ли су примарни исход(и) премашили наведени праг успеха (по потреби, погледајте горе)	
	17ф	Резултати свих других извршених анализа, укључујући анализе подгрупа, интеракције и анализе осетљивости, разликовање унапред специфицираних од истраживачких, идентификацију ненамерног утицаја интервенције за смањење ризика или студије евалуације	
Smith, M. Y., Russell, A., Bahri, P., Mol, P. G., Frise, S., Freeman, E., & Morrato, E. H. (2018). The RIMES statement: a checklist to assess the quality of studies evaluating risk minimization programs for medicinal products. <i>Drug Safety</i> , 41(4), 389-401.			

176) Цитирај рад према неком од правила за цитирање и провери да ли је написан према SCARE чек-листи за извештавање о клиничким случајевима у хирургији

Рад : _____

Тема	Ставка	Опис ставке контролне листе	Страна бр.
Наслов	1	- Речи 'приказ случаја' треба да се појаве у наслову. Наслов такође треба да опише област фокуса (нпр. презентација, популација пацијената, дијагноза, хируршка интервенција или исход).	
Кључне речи	2	-Укључите три до шест кључних речи које идентификују шта је обухваћено извештајем о случају (нпр. популација пацијената, дијагноза или хируршка интервенција). -Укључите 'извештај случаја' као једну од кључних речи.	
Апстрактан	3а	Увод и значај -Опишите шта је важно, јединствено или едукативно у вези са случајем и шта ово додаје хируршкој литератури.	
	3б	Презентација случаја -Изношење притужби, клиничких и демографских детаља и главних брига пацијената.	
	3ц	Клинички налази и испитивања -Клинички налази, обављени прегледи, главни диференцијали и накнадна дијагноза.	
	3д	Интервенције и исход -Опишите разлоге за избор интервенције. – Опишите шта је био крајњи резултат .	
	3е	Релевантност и утицај -Опишите главне поуке или потенцијалне импликације на клиничку праксу (најмање три).	
Увод	4	Позадина -Опишите укратко област фокуса и релевантно позадинско контекстуално знање. Образложење -Опишите зашто се случај разликује од онога што је већ познато и зашто је важно пријавити? -Да ли је случај редак или интересантан за конкретну здравствену заштиту, популацију или државу, или је примењив на глобалном нивоу? Смернице и литература - Наведите релевантну хируршку литературу и тренутне стандарде неге, укључујући све посебне смернице.	
Информације о пацијенту	5а	Демографски детаљи -Укључите деидентификоване демографске детаље пацијента (нпр. године, пол, етничка припадност, занимање). - Где је могуће, укључите и друге корисне релевантне информације (нпр. индекс телесне масе, доминација руке, приход, ниво образовања, брачни статус).	
	5б	Презентација -Опишите пацијентову притужбу.	

		-Укључите колатерални рачун историје ако је релевантно. -Опишите пацијентов начин презентације (нпр. самопрезентација, хитна помоћ или препорука породичног лекара или других болничких клиничара).	
	5ц	Претходна медицинска и хируршка историја -Укључити све претходне интервенције и релевантне исходе.	
	5д	Историја лекова и алергије -Наведите све акутне, поновљене и обустављене лекове. -Укључити све алергије и/или нежељене реакције.	
	5е	Породична историја -Здравствене информације у вези с рођацима у првом степену, наводећи сва наследна стања. Социал Хистори - Наведите пушење, алкохол и рекреативну употребу дрога. -Ниво социјалне независности, возачки статус и врста смештаја. Преглед система -Ако је прикладно, известите о свим другим информацијама прикупљеним изван фокусиране историје.	
Клинички налази	6	-Описати опште и значајне клиничке налазе на основу иницијалног прегледа и физичког прегледа.	
Временска линија	7	- Сумирајте редослед догађаја који су довели до презентације пацијента. -Кашњења од презентације до дијагнозе и/или интервенције треба пријавити. -Користите табеле или слике да илуструјете временску линију догађаја ако је потребно.	
Дијагностичка процена и тумачење	8а	Дијагностичка процена -Уз кревет (нпр. анализа урина, електрокардиографија, ехокардиографија). -Лабораторије (нпр. биохемија, хематологија, имунологија, микробиологија, хистопатологија). -Снимање (нпр. ултразвук, рендген, ЦТ/МРИ/ПЕТ). -Инвазивни (нпр. ендоскопија, биопсија).	
	8б	Дијагностички изазови - Где је применљиво, опишите шта је било изазовно у вези са дијагнозама (нпр. приступ, финансијски, културни).	
	8ц	Дијагностиц Рeасонинг -Опишите диференцијалне дијагнозе, зашто су узете у обзир, а зашто су искључене.	
	8д	Прогностичке карактеристике -Укључити где је применљиво (нпр. стадијум тумора).	
Интервенција	9а	Оптимизација пацијената пре операције -Начин живота (нпр. губитак тежине). -Медицински (нпр. преглед лекова, лечење свих релевантних већ постојећих здравствених проблема). -Процедурални (нпр. нула на уста, клистир). -Остало (нпр. психолошка подршка).	
	9б	Хируршке интервенције -Опишите врсту(е) интервенција(е) које се користе (нпр. фармаколошка, хируршка, физиотерапија, психолошка, превентивна).	

		-Опишите све истовремене третмане (нпр. антибиотици, аналгезије, антиеметици, профилакса венске тромбоемболије). -Медицински уређаји треба да имају посебно наведен произвођач и модел.	
	9ц	Специфични детаљи у вези са интервенцијама -Опишите разлоге за понуђени третман, како је изведен и време за интервенцију. - За операцију, укључите детаље о интервенцији (нпр. анестезија, положај пацијента, коришћени препарат, употреба друге релевантне опреме, шавова, уређаја, хируршка фаза). -Треба навести степен новине за хируршку технику/уређај (нпр. 'први код људи'). - За фармаколошке терапије, укључите информације о формулацији, дози, јачини, путу и трајању.	
	9д	Детаљи оператера и подешавање интервенције - Тамо где је применљиво, укључите искуство оператера и позицију на кривуљи учења, претходну релевантну обуку и специјализацију (нпр. 'млађи приправник са 3 године обуке за хируршку специјалност'). -Наведите окружење у којем је интервенција изведена (нпр. окружна општа болница, центар за велике трауме).	
	9е	Одступање од почетног плана управљања - Наведите да ли је било промена у планираним интервенцијама и опишите их заједно са образложењем (нпр. кашњења интервенције).	
Праћење и резултати	10а	Наведите детаље у вези са праћењем -Када (нпр. колико дуго након отпуштања, учесталост, максимално трајање праћења у време подношења). -Где (нпр. код куће путем видео консултација, примарне здравствене заштите, секундарне заштите). -Како (нпр. телефонске консултације, клинички преглед, анализе крви, снимање). -Сваки специфични дугорочни захтеви за надзором (нпр. сликовни надзор поправке ендоваскуларне анеуризме или клинички преглед/ултразвук регионалних лимфних чворова за рак коже). -Свака посебна постоперативна упутства (нпр. постоперативни лекови, циљана физиотерапија, психолошка терапија).	
	10б	Усклађеност и усклађеност интервенције - Где је релевантно, детаљно описати колико се пацијент придржавао и толерисао дате савете (нпр. избегавање дизања тешких терета за операцију абдомена, или толеранцију хемотерапије и фармаколошких агенаса). -Објасните како се мери придржавање и толеранција.	
	10ц	Исходи -Очекивани у односу на постигнути клинички исход према процени клиничара. Референтна литература која се користи за информисање очекиваних исхода. - Када је прикладно, укључите мере које је пријавио пацијент (нпр. упитнике укључујући скале квалитета живота).	
	10д	Компликације и нежељени догађаји -Мере предострожности предузете за спречавање компликација (нпр. антибиотска профилакса или профилакса венске тромбоемболије). -Све компликације и нежељени или неочекивани догађаји треба да буду	

		<p>детаљно описани и идеално категорисани у складу са Цлавиен-Диндо класификацијом (нпр. губитак крви, дужина оперативног времена, компликације на ранама, поновна експлорација или ревизијска операција).</p> <p>-Ако је релевантно, да ли је компликација пријављена надлежној националној агенцији или фармацеутској компанији.</p> <p>-Наведите временско трајање од завршетка интервенције до отпуштања и да ли је то било у очекиваном року (ако није, зашто не).</p> <p>-Где је применљиво, можда ће бити потребно навести 30-дневни постоперативни и дугорочни морбидитет/смртност.</p> <p>-Навести да ли није било компликација или нежељених исхода.</p>	
Дискусија	11а	<p>Снаге</p> <p>-Опишите релевантне предности случаја.</p> <p>-Детаљно описати било коју мултидисциплинарну или међуспецијалистичку релевантност .</p>	
	11б	<p>Слабости и ограничења</p> <p>-Опишите релевантне слабости или ограничења случаја.</p> <p>- За нове технике или уређаје, наведите све контраиндикације и алтернативе, потенцијалне ризике и могуће компликације ако се примењују на већу популацију.</p>	
	11ц	<p>Релевантна литература</p> <p>-Укључити расправу о релевантној литератури и, ако је потребно, сличним објављеним случајевима.</p> <p>-Опишите импликације за смернице клиничке праксе и све релевантне хипотезе које су генерисане.</p>	
	11д	<p>-Наведите образложење за закључке извучене из случаја.</p>	
	11е	<p>Лекције за понети</p> <p>- Наведите кључне клиничке поуке из овог извештаја о случају.</p> <p>-Разговарајте о свим разликама у приступу дијагнози или управљању пацијентима које би аутори могли усвојити у будућим сличним случајевима, на основу њиховог искуства у случају.</p>	
Патиент Перспективе	12	<p>- Тамо где је прикладно, пацијенту треба дати прилику да подели своје виђење интервенције(а) коју су примили (нпр. дељење цитата из интервјуа са пристанком и анонимности).</p>	
Информисани пристајак	13	<p>-Аутори морају да обезбеде доказ о сагласности, где је применљиво, и ако то часопис захтева.</p> <p>-Наведите начин пристајка на крају чланка (нпр. усмено или писмено).</p> <p>-Уколико то није дао пацијент, објасните зашто (нпр. смрт пацијента и сагласност најближих рођака). Ако пацијенту или члановима породице није било могуће ући у траг, документујте предузете напоре у тражењу.</p>	
Додатне Информације	14	<p>-Молимо да наведете све ауторске доприносе, признања, сукобе интереса, изворе финансирања и, где је потребно, одобрење институционалног одбора за ревизију или етичке комисије.</p> <p>-Открити да ли је случај представљен на конференцији или регионалном састанку.</p>	
Клиничке слике и видео	15	<p>- Тамо где је релевантно и доступно, укључите клиничке слике које ће вам помоћи да покажете случај пре, пери- и после интервенције (нпр. радиолошке, хистопатолошке , фотографије пацијената, интраоперативне слике).</p>	

снимци		-Тамо где је релевантно и доступно, укључите везу (нпр. Гоогле диск, ИоуТубе) на нарирани оперативни видео који може бити укључен да би се истакле специфичне технике или оперативни налази. - Уверите се да су све медијске датотеке одговарајуће насловљене и да указују на интересантне тачке како би се омогућила лака интерпретација.	
Позивање на контролну листу	16	-Укључите референцу на публикацију СЦАРЕ 2020 тако што ћете навести: „Овај извештај о случају је пријављен у складу са СЦАРЕ критеријумима [укључити цитат]“ на крају уводног одељка.	
Agha RA, Franchi T, Sohrabi C, Mathew G, for the SCARE Group. The SCARE 2020 Guideline: Updating Consensus Surgical CAse REport (SCARE) Guidelines, International Journal of Surgery 2020;84:226-230.			

177) Цитирај рад према неком од правила за цитирање и провери да ли је написан према SPIRIT 2013 чек-листи за извештавање о протоколима клиничких испитивања и средњих докумената

Рад : _____

Одељак/ставка	Ставка бр	Опис	Страна бр.
Административне информације			
Наслов	1	Описни наслов који идентификује дизајн студије, популацију, интервенције и, ако је примењиво, пробни акроним	
Пробна регистрација	2а	Пробни идентификатор и назив регистра. Ако још није регистрован, назив предвиђеног регистра	
	2б	Све ставке из скупа података за регистрацију пробних испитивања Светске здравствене организације	
Верзија протокола	3	Идентификатор датума и верзије	
Финансирање	4	Извори и врсте финансијске, материјалне и друге подршке	
Улоге и одговорности	5а	Имена, припадности и улоге сарадника у протоколу	
	5б	Име и контакт информације за спонзора испитивања	
	5ц	Улога спонзора студија и финансијера, ако их има, у дизајну студије; прикупљање, управљање, анализа и интерпретација података; писање извештаја; и одлуку о подношењу извештаја за објављивање, укључујући и то да ли ће они имати коначну надлежност над било којом од ових активности	
	5д	Састав, улоге и одговорности координационог центра, управног одбора, комисије за доношење одлука о крајњим тачкама, тима за управљање подацима и других појединаца или група који надгледају испитивање, ако је примењиво (погледајте тачку 21а за одбор за праћење података)	

Увод			
Позадина и образложење	6а	Опис истраживачког питања и оправдање за спровођење испитивања, укључујући резиме релевантних студија (објављених и необјављених) које испитују користи и штете за сваку интервенцију	
	6б	Објашњење за избор компаратора	
Циљеви	7	Специфични циљеви или хипотезе	
Пробни дизајн	8	Опис дизајна испитивања укључујући тип испитивања (нпр . паралелна група, укрштање, факторијал, појединачна група), однос алокације и оквир (нпр . супериорност, еквивалентност, неинфериорност , истраживачки)	
Методе: Учесници, интервенције и резултати			
Поставка студија	9	Опис поставке студија (нпр . клиника у заједници, академска болница) и листа земаља у којима ће се прикупљати подаци. Референца где се може добити листа локација за проучавање	
Критеријуми	10	Критеријуми за укључивање и искључивање учесника. Ако је примењиво, критеријуми подобности за студијске центре и појединце који ће обављати интервенције (нпр . хирурзи, психотерапеути)	
Интервенције	11а	Интервенције за сваку групу са довољно детаља да се омогући репликација, укључујући како и када ће се примењивати	
	11б	Критеријуми за прекид или модификацију додељених интервенција за датог учесника у испитивању (нпр . промена дозе лека као одговор на штету, захтев учесника или побољшање/погоршање болести)	
	11ц	Стратегије за побољшање придржавања протокола интервенције и било које процедуре за праћење придржавања (нпр . враћање таблета лекова, лабораторијски тестови)	
	11д	Релевантна пратећа нега и интервенције које су дозвољене или забрањене током суђења	
Исходи	12	Примарни, секундарни и други исходи, укључујући специфичну променљиву мерења (нпр . систолни крвни притисак), метрику анализе (нпр . промена од почетне вредности, коначна вредност, време до догађаја), метод агрегације (нпр . медијана, пропорција) и временску тачку за сваки исход. Изричито се препоручује објашњење клиничке важности изабране ефикасности и штетних исхода	
Временска линија учесника	13	Временски распоред уписа, интервенција (укључујући било какве навале и испирања), процене и посете за учеснике. Топло се препоручује шематски дијаграм (погледајте слику)	
Величина узорка	14	Процењени број учесника потребан за постизање циљева студије и начин на који је то утврђено, укључујући клиничке и статистичке претпоставке које подржавају било какве прорачуне величине узорка	
Регрутација	15	Стратегије за постизање адекватног уписа учесника да би се достигла циљна величина узорка	
Методе: Додела интервенција (за контролисана испитивања)			
Алокација:			
Генерисање	16а	Метода генерисања секвенце алокације (нпр . рачунарски	

секвенце		генерисани случајни бројеви) и листа свих фактора за стратификацију. Да би се смањила предвидљивост насумичне секвенце, детаљи о било каквом планираном ограничењу (нпр . блокирање) треба да буду наведени у посебном документу који није доступан онима који уписују учеснике или додељују интервенције	
Механизам прикривања алокације	16б	Механизам имплементације секвенце за доделу (нпр . централни телефон; секвенцијално нумерисане, непрозирне, запечаћене коверте), описујући све кораке за прикривање секвенце док се не доделе интервенције	
Имплементација	16ц	Ко ће генерисати редослед алокације, ко ће уписати учеснике и ко ће доделити учеснике интервенцијама	
Заслепљивање (маскирање)	17а	Ко ће бити слеп након додељивања на интервенције (нпр . учесници испитивања, пружаоци неге, проценитељи исхода, аналитичари података) и како	
	17б	Ако је заслепљен, околности под којима је одслепљивање дозвољено и поступак за откривање додељене интервенције учесника током суђења	
Методе: Прикупљање података, управљање и анализа			
Методе прикупљања података	18а	Планови за процену и прикупљање резултата, полазних и других података испитивања, укључујући све повезане процесе за унапређење квалитета података (нпр . дупла мерења, обука процењивача) и опис инструмената за проучавање (нпр . упитници, лабораторијски тестови) заједно са њиховим поузданост и ваљаност, ако је позната. Референца на то где се обрасци за прикупљање података могу наћи, ако не у протоколу	
	18б	Планови за промоцију задржавања учесника и комплетно праћење, укључујући листу свих података о исходу који ће се прикупити за учеснике који прекину или одступе од протокола интервенције	
Управљање подацима	19	Планови за унос података, кодирање, безбедност и складиштење, укључујући све повезане процесе за унапређење квалитета података (нпр . двоструки унос података ; провере опсега вредности података). Референца на то где се могу наћи детаљи о процедурама управљања подацима, ако не у протоколу	
статистичке методе	20а	Статистичке методе за анализу примарних и секундарних исхода. Референца на то где се могу наћи други детаљи плана статистичке анализе, ако не у протоколу	
	20б	Методе за све додатне анализе (нпр . подгрупе и прилагођене анализе)	
	20ц	Дефиниција популације анализе која се односи на непридржавање протокола (нпр . као рандомизована анализа) и било које статистичке методе за руковање подацима који недостају (нпр . вишеструка импутација)	
Методе: Мониторинг			
Праћење података	21а	Састав комитета за праћење података (ДМЦ); резиме његове улоге и структуре извештавања; изјава о томе да ли је независна од спонзора и конкурентских интереса; и	

		упућивање на то где се могу наћи додатни детаљи о њеној повељи, ако не у протоколу. Алтернативно, објашњење зашто ДМЦ није потребан	
	21б	Опис свих привремених анализа и смерница за заустављање, укључујући ко ће имати приступ овим привременим резултатима и донети коначну одлуку о прекиду суђења	
Хармс	22	Планови за прикупљање, процену, извештавање и управљање траженим и спонтано пријављеним нежељеним догађајима и другим нежељеним ефектима интервенција у испитивању или провођења испитивања	
Ревизија	23	Учесталост и процедуре ревизије вођења испитивања, ако их има, и да ли ће процес бити независан од истражитеља и спонзора	
Етика и дисеминација			
Одобрење истраживачке етике	24	Планови за тражење одобрења истраживачке етичке комисије/институционалног одбора за ревизију (РЕЦ/ИРБ)	
Измене и допуне протокола	25	Планови за саопштавање важних модификација протокола (нпр . промене критеријума подобности, исхода, анализа) релевантним странама (нпр . истражитељи, РЕЦ/ИРБ, учесници у испитивању, регистри испитивања, часописи, регулатори)	
Сагласност или сагласност	26а	Ко ће добити информисани пристанак или сагласност од потенцијалних учесника у испитивању или овлашћених сурогата и како (видети тачку 32)	
	26б	Додатне одредбе о сагласности за прикупљање и коришћење података учесника и биолошких узорака у помоћним студијама, ако је примењиво	
Повјерљивост	27	Како ће се прикупљати, делити и одржавати лични подаци о потенцијалним и уписаним учесницима у циљу заштите поверљивости пре, током и после суђења	
Изјава о интересима	28	Финансијски и други конкурентни интереси за главне истраживаче за целокупно испитивање и свако место истраживања	
Приступ подацима	29	Изјава о томе ко ће имати приступ коначном скупу података о испитивању и обелодањивање уговорних споразума који ограничавају такав приступ истражитељима	
Помоћна и постпретресна нега	30	Одредбе, ако постоје, за помоћну негу и негу после суђења, као и за надокнаду онима који трпе штету због учешћа у суђењу	
Политика дисеминације	31а	Планови за истраживаче и спонзоре да саопштавају резултате испитивања учесницима, здравственим радницима, јавности и другим релевантним групама (нпр . путем објављивања, извештавања у базама података резултата или другим аранжманима за размену података), укључујући сва ограничења за објављивање	
	31б	Смернице за ауторство и свака намеравана употреба професионалних писаца	
	31ц	Планови, ако постоје, за одобравање јавног приступа пуном протоколу, скупу података на нивоу учесника и	

		статистичком коду	
Прилози			
Материјали о информисаној сагласности	32	Модел обрасца сагласности и друга повезана документација дата учесницима и овлашћеним сурогатима	
Биолошки узорци	33	Планови за сакупљање, лабораторијску евалуацију и складиштење биолошких узорака за генетску или молекуларну анализу у тренутном испитивању и за будућу употребу у помоћним студијама, ако је примењиво	
Chan A-W, Tetzlaff J, Altman D, Dickersin K, Moher D. SPIRIT: New guidance for content of clinical trial protocols. Lancet 2013;381:91-2.			

178) Цитирај рад према неком од правила за цитирање и провери да ли је написан према SPQR чек-листи за извештавање о квалитативним истраживањима

Рад : _____

Наслов и сажетак	Страна број
Наслов – сажет опис природе и теме студије Препоручује се идентификовање студије као квалитативне или указивање на приступ (нпр. етнографија, утемељена теорија) или методе прикупљања података (нпр. интервју, фокус група).	
Апстракт – Резиме кључних елемената студије коришћењем апстрактног формата предвиђене публикације; обично укључује позадину, сврху, методе, резултате и закључке	
Увод	
Проблем формулација - Опис и значај проучаваног проблема/појаве; преглед релевантне теорије и емпиријског рада; изјава о проблему	
Сврха или истраживачко питање - Сврха студије и специфични циљеви или питања	
Методе	
Квалитативни приступ и истраживачка парадигма – Квалитативни приступ (нпр. етнографија, утемељена теорија, студија случаја, феноменологија, наративно истраживање) и водећа теорија ако је потребно; такође се препоручује идентификовање истраживачке парадигме (нпр. постпозитивистичка, конструктивистичка/интерпретивистичка); образложење**	
Карактеристике истраживача и рефлексивност – карактеристике истраживача које могу утицати на истраживање, укључујући личне атрибуте, квалификације/искуство, однос са учесницима, претпоставке и/или претпоставке; потенцијална или стварна интеракција између карактеристика истраживача и истраживачких питања, приступа, метода, резултата и/или преносивости	
Контекст – Поставка/локација и истакнути контекстуални фактори; образложење**	
Стратегија узорковања – Како и зашто су одабрани учесници истраживања, документи или догађаји; критеријуми за одлучивање када даље узорковање није било потребно (нпр. zasiћеност узорком); образложење**	
Етичка питања која се односе на људске субјекте - Документација о одобрењу од стране одговарајућег одбора за етичку ревизију и сагласност учесника, или објашњење за недостатак истих; друга питања поверљивости и безбедности података	
Методе прикупљања података - Врсте прикупљених података; појединости о	

процедурама прикупљања података укључујући (по потреби) датуме почетка и завршетка прикупљања и анализе података, итеративни процес, триангулацију извора/метода и модификацију процедура као одговор на еволуирајуће налазе студије; образложење**	
Инструменти и технологије за прикупљање података - Опис инструмената (нпр. водичи за интервјуе, упитници) и уређаја (нпр. аудио снимачи) који се користе за прикупљање података; ако/како се инструмент(и) мењао током студије	
Јединице студија - Број и релевантне карактеристике учесника, докумената или догађаја укључених у студију; ниво учешћа (може се пријавити у резултатима)	
Обрада података – Методе за обраду података пре и током анализе, укључујући транскрипцију, унос података, управљање и безбедност података, верификацију интегритета података, кодирање података и анонимизацију /де-идентификацију извода	
Анализа података – Процес којим су идентификовани и развијени закључци, теме, итд., укључујући истраживаче укључене у анализу података; обично упућује на одређену парадигму или приступ; образложење**	
Технике за повећање поузданости - Технике за повећање поузданости и кредибилитета анализе података (нпр. провера чланова, ревизијски траг, триангулација); образложење**	
Резултати/налази	
Синтеза и тумачење – Главни налази (нпр. тумачења, закључци и теме); може укључити развој теорије или модела, или интеграцију са претходним истраживањем или теоријом	
Везе ка емпиријским подацима - Докази (нпр. цитати, белешке на терену, одломци текста, фотографије) за поткрепљење аналитичких налаза	
Дискусија	
Интеграција са претходним радом, импликације, преносивост и допринос(и) на терену - Кратак резиме главних налаза; објашњење како се налази и закључци повезују са, подржавају, разрађују или оспоравају закључке ранијих студија; дискусија о обиму примене/ уопштавању ; идентификација јединственог(их) доприноса(а) стипендији у дисциплини или области	
Ограничења – Поузданост и ограничења налаза	
Остало	
Сукоби интереса - Потенцијални извори утицаја или перципирани утицај на вођење студије и закључке; како се овима управљало	
Финансирање - Извори финансирања и друге подршке; улога финансијера у прикупљању података, тумачењу и извештавању	
O'Brien BC, Harris IB, Beckman TJ, Reed DA, Cook DA. Standards for reporting qualitative research: a synthesis of recommendations. Academic Medicine, Vol. 89, No. 9 / Sept 2014DOI: 10.1097/ACM.0000000000000388	

179) Цитирај рад према неком од правила за цитирање и провери да ли је написан према STARD 2015 чек-листи за извештавање о студијама дијагностичке тачности

Рад : _____

НАСЛОВ ИЛИ САЖЕТАК		Страна број
	1	Идентификација као студија дијагностичке тачности која користи најмање једну меру тачности (као што су осетљивост, специфичност, предиктивне вредности или АУЦ)
АПСТРАКТ		
	2	Структурирани резиме дизајна студије, метода, резултата и закључака (за специфичне смернице, погледајте СТАРД за сажетке)
УВОД		
	3	Научна и клиничка позадина, укључујући намеравану употребу и клиничку улогу индексног теста
	4	Циљеви и хипотезе студија
МЕТОДЕ		
<i>Дизајн студија</i>	5	Да ли је прикупљање података планирано пре извршења теста индекса и референтног стандарда (проспективна студија) или после (ретроспективна студија)
<i>Учесници</i>	6	Критеријуми
	7	На основу чега су идентификовани потенцијално квалификовани учесници (као што су симптоми, резултати претходних тестова, укључивање у регистар)
	8	Где и када су идентификовани потенцијално квалификовани учесници (подешавање, локација и датуми)
	9	Да ли су учесници формирали узастопне, насумичне или пригодне серије
<i>Методe испитивања</i>	10а	Индексни тест, довољно детаљан да омогући репликацију
	10б	Референтни стандард, довољно детаљан да омогући репликацију
	11	Образложење за избор референтног стандарда (ако постоје алтернативе)
	12а	Дефиниција и образложење за граничне вредности позитивности теста или категорије резултата теста индекса, разликовање унапред специфицираних од истраживачких
	12б	Дефиниција и образложење за граничне вредности позитивности теста или категорије резултата референтног стандарда, разликовање унапред специфицираних од истраживачких
	13а	Да ли су клиничке информације и референтни стандардни резултати били доступни извођачима/читаоцима индексног теста
	13б	Да ли су клиничке информације и резултати тестова индекса били

		доступни проценитељима референтног стандарда	
<i>Анализа</i>	14	Методe за процену или упоређивање мера дијагностичке тачности	
	15	Како су обрађени резултати теста неодређеног индекса или референтног стандарда	
	16	Како су обрађени подаци који недостају на индексном тесту и референтном стандарду	
	17	Свака анализа варијабилности у дијагностичкој тачности, разликовање унапред специфицираних од истраживачких	
	18	Предвиђена величина узорка и како је одређена	
РЕЗУЛТАТИ			
<i>Учесници</i>	19	Ток учесника, коришћењем дијаграма	
	20	Основне демографске и клиничке карактеристике учесника	
	21a	Дистрибуција тежине болести код оних са циљним стањем	
	21b	Испоручивање алтернативне дијагнозе код оних без циљног стања	
	22	Временски интервал и све клиничке интервенције између индексног теста и референтног стандарда	
<i>Резултати теста</i>	23	Унакрсна табела резултата теста индекса (или њихове дистрибуције) према резултатима референтног стандарда	
	24	Процене дијагностичке тачности и њихове прецизности (као што су интервали поверења од 95%)	
	25	Било који нежељени догађај од извођења индексног теста или референтног стандарда	
ДИСКУСИЈА			
	26	Ограничења студије, укључујући изворе потенцијалне пристрасности, статистичку несигурност и могућност генерализације	
	27	Импликације за праксу, укључујући намеравану употребу и клиничку улогу индексног теста	
ОСТАЛЕ ИНФОРМАЦИЈЕ			
	28	Матични број и назив регистра	
	29	Где се може приступити целом протоколу студије	
	30	Извори финансирања и друге подршке; улога финансијера	
Bossuyt, P. M., Reitsma, J. B., Bruns, D. E., Gatsonis, C. A., Glasziou, P. P., Irwig, L., ... & Cohen, J. F. (2015). STARD 2015: an updated list of essential items for reporting diagnostic accuracy studies. <i>Clinical chemistry</i> , 61(12), 1446-1452.			

180) Цитирај рад према неком од правила за цитирање и провери да ли је написан према STROBE чек-листи за извештавање о опсервационим студијама

Рад : _____

	Став ка бр	Препорука	Страна бр.
Наслов и сажетак	1	(а) Наведите дизајн студије са уобичајеним термином у наслову или сажетку	
		(б) Дајте у сажетку информативни и уравнотежен резиме онога што је урађено и шта је пронађено	
Увод			
Позадина / образложење	2	Објасните научну позадину и образложење истраге о којој се извештава	
Циљеви	3	Наведите специфичне циљеве, укључујући све унапред одређене хипотезе	
Методе			
Дизајн студија	4	Представите кључне елементе дизајна студија на почетку рада	
Подешавање	5	Опишите окружење, локације и релевантне датуме, укључујући периоде запошљавања, изложености, праћења и прикупљања података	
Учесници	6	(а) <i>Кохортна студија</i> — Наведите критеријуме подобности, као и изворе и методе одабира учесника. Опишите методе праћења <i>Студија контроле случаја</i> — Наведите критеријуме подобности, као и изворе и методе утврђивања случајева и контролног одабира. Дајте образложење за избор случајева и контрола <i>Студија попречног пресека</i> — Наведите критеријуме подобности, као и изворе и методе одабира учесника	
		(б) <i>Кохортна студија</i> — За подударне студије наведите критеријуме подударања и број изложених и неекспонираних <i>Студија контроле случаја</i> — За студије које се подударају, наведите критеријуме подударања и број контрола по случају	
Променљиве	7	Јасно дефинишите све исходе, изложености, предикторе, потенцијалне збуњујуће факторе и модификаторе ефеката. Наведите дијагностичке критеријуме, ако је примењиво	
Извори података/ мерење	8 *	За сваку варијаблу од интереса наведите изворе података и детаље о методама процене (мерења). Опишите упоредивост метода оцењивања ако постоји више група	
Склоност	9	Опишите све напоре за решавање потенцијалних извора пристрасности	
Величина студије	10	Објасните како је дошло до величине студије	
Квантитативне вне варијабле	11	Објасните како су квантитативне варијабле обрађене у анализама. Ако је применљиво, опишите које су групе изабране и зашто	

Статистичке методе	12	(а) Опишите све статистичке методе, укључујући и оне које се користе за контролу збуњивања	
		(б) Опишите све методе које се користе за испитивање подгрупа и интеракција	
		(ц) Објасните како су ријешени подаци који недостају	
		(д) <i>Кохортна студија</i> — ако је примењиво, објасните како је адресиран губитак услед праћења <i>Студија контроле случаја</i> — Ако је примењиво, објасните како је адресирано подударање случајева и контрола <i>Студија попречног пресека</i> — Ако је примењиво, опишите аналитичке методе узимајући у обзир стратегију узорковања	
		(е) Опишите све анализе осетљивости	
Резултати			
Учесници	13 *	(а) Извјештајте о броју појединаца у свакој фази студије— нпр . бројеви потенцијално квалификованих, испитани за подобност, потврђени квалификовани, укључени у студију, довршетак праћења и анализирани	
		(б) Наведите разлоге за неучествовање у свакој фази	
		(ц) Размотрите употребу дијаграма тока	
Дескриптивни подаци	14 *	(а) Наведите карактеристике учесника студије (нпр . демографске, клиничке, друштвене) и информације о изложености и потенцијалним збуњујућим факторима	
		(б) Наведите број учесника којима недостају подаци за сваку варијаблу од интереса	
		(ц) <i>Кохортна студија</i> — Сумирајте време праћења (нпр . просечан и укупан износ)	
Подаци о исходу	15 *	<i>Кохортна студија</i> — Извештајте о броју догађаја исхода или резимених мера током времена	
		<i>Студија контроле случаја</i> — Извештај о бројевима у свакој категорији изложености или збирним мјерама изложености	
		<i>Студија попречног пресека</i> — Извештај о бројевима исхода догађаја или резиме мера	
Главни резултати	16	(а) Дајте неприлагођене процене и, ако је применљиво, процене прилагођене збуњујућим факторима и њихову прецизност (нпр . 95% интервал поверења). Објасните за које збуњујуће факторе су прилагођени и зашто су укључени	
		(б) Границе категорије извештаја када су континуиране варијабле категорисане	
		(ц) Ако је релевантно, размотрите превођење процена релативног ризика у апсолутни ризик за значајан временски период	
Друге анализе	17	Извештавајте о другим урађеним анализама— нпр . анализе подгрупа и интеракција и анализе осетљивости	
Дискусија			
Кључни резултати	18	Сумирајте кључне резултате у односу на циљеве студије	
Ограничења	19	Разговарајте о ограничењима студије, узимајући у обзир изворе потенцијалне пристрасности или непрецизности. Разговарајте о правцу и величини било које потенцијалне пристрасности	
Интерпрета	20	Дајте опрезно укупно тумачење резултата узимајући у обзир	

ција		циљеве, ограничења, мноштво анализа, резултате сличних студија и друге релевантне доказе	
Генерализа билност	21	Разговарајте о генерализацији (спољној валидности) резултата студије	
Остале информације			
Финансирање	22	Наведите извор финансирања и улогу финансијера за ову студију и, ако је применљиво, за оригиналну студију на којој се заснива овај чланак	
https://www.strobe-statement.org/checklists/			

181) Цитирај рад према неком од правила за цитирање и провери да ли је написан према STROBE-Vet чек-листи за извештавање о опсервационим студијама у ветеринарској епидемиологији

Рад : _____

	Страница		Страна бр.
Наслов и Апстракт	1	(а) Наведите да је студија била опсервациона студија и, ако је применљиво, користите уобичајени термин за дизајн студије	
		(б) Наведите зашто је студија спроведена, дизајн, резултате, ограничења и релевантност налаза	
Позадина / образложење	2	Објасните научну позадину и образложење истраге о којој се извештава	
Циљеви	3	(а) Наведите специфичне циљеве, укључујући све примарне или секундарне унапред одређене хипотезе или њихово одсуство	
		(б) Осигурајте да је ниво организације јасан за сваки циљ и хипотезу	
Студија дизајн	4	Представите кључне елементе дизајна студија на почетку рада	
Подешавање	5	(а) Опишите окружење, локације и релевантне датуме, укључујући периоде запошљавања, изложености, праћења и прикупљања података	
		(б) Ако је применљиво, укључите информације на сваком нивоу организације	
Учесници	6	(а) Опишите критеријуме подобности за власнике/менаџере и за животиње, на сваком релевантном нивоу организације	
		(б) Опишите изворе и методе селекције за власнике/менаџере и за животиње, на сваком релевантном нивоу организације	
		(ц) Опишите метод праћења	
		(д) За подударне студије, опишите критеријуме подударња и број подударних појединаца по субјекту (нпр. број контрола по случају)	
Променљиве	7	(а) Јасно дефинишите све исходе, изложености, предикторе, потенцијалне збуњујуће факторе и модификаторе ефеката. Ако је примењиво, дајте дијагностичке критеријуме	
		(б) Опишите ниво организације на којем је мерена свака варијабла	

		(ц) За студије засноване на хипотезама, претпостављену узрочну структуру међу варијаблима треба описати (дијаграм се снажно препоручује)	
Подаци извори / мерење	8*	(а) За сваку варијаблу од интереса наведите изворе података и детаље о методама процене (мерења). Ако је примењиво, опишите упоредивост метода процене међу групама и током времена	
		(б) Ако је упитник коришћен за прикупљање података, опишите његов развој, валидацију и администрацију	
		(ц) Опишите да ли су појединци укључени у прикупљање података били заслепљени, када је то било могуће	
		(д) Опишите све напоре да се процени тачност података (укључујући методе које се користе за „чишћење података” у примарном истраживању, или методе које се користе за валидацију секундарних података)	
Склоност	9	Опишите све напоре за решавање потенцијалних извора пристрасности због збуњивања, селекције или пристрасности у вези са информацијама	
Студија величина	10	(а) Опишите како је дошло до величине студије за сваки релевантни ниво организације	
		(б) Опишите како је независност мерења укључена у разматрање величине узорка, ако је примењиво	
		(ц) Ако је коришћена формална калкулација величине узорка, опишите параметре, претпоставке и методе које су коришћене, укључујући оправдање за изабрану величину ефекта	
Квантитативна и Променљиве	11	Објасните како су квантитативне варијабле обрађене у анализама. Ако је применљиво, опишите које су групе изабране и зашто	
Статистички методе	12	(а) Опишите све статистичке методе за сваки циљ, на нивоу детаља који је довољан да упућени читалац може поновити методе. Укључити опис приступа селекцији варијабли, контроли збуњивања и методама које се користе за контролу независности посматрања.	
		(б) Опишите разлоге за испитивање подгрупа и интеракција и коришћене методе	
		(ц) Објасните како су адресирани подаци који недостају	
		(д) Ако је применљиво, опишите аналитички приступ губитку праћења, упаривање, сложено узорковање и мноштво анализа	
		(е) Опишите све методе које се користе за процену робусности анализа (нпр. анализа осетљивости или квантитативна процена пристрасности)	
Учесници	13*	(а) Наведите број власника/менаџера и животиња у свакој фази студија и на сваком релевантном нивоу организације	
		(б) Наведите разлоге за неучешће у свакој фази и на сваком релевантном нивоу организације.	
		(ц) Размотрите употребу дијаграма тока и/или дијаграма организационе структуре.	
Дескриптивна података на изложености	14*	(а) Наведите карактеристике учесника студије (нпр. демографске, клиничке, друштвене) и информације о изложености и потенцијалним збуњујућим факторима према	

и потенцијал збуњујуће		групи и нивоу организације, ако је примењиво	
		(б) Наведите број учесника којима недостају подаци за сваку варијаблу од интереса и на свим релевантним нивоима организације	
		(ц) Сумирајте време праћења (нпр. просечан и укупан износ), ако је прикладно за дизајн студије	
Исход података	15*	(а) Извјештавати о резултатима како је прикладно за дизајн студије и резимирати на свим релевантним нивоима организације	
		(б) За пропорције и стопе, навести бројилац и именилац	
		(ц) За континуиране резултате, извести број запажања и меру варијабилности	
Главни резултати	16	(а) Дајте неприлагођене процене и, ако је применљиво, прилагођене процене и њихову прецизност (нпр. 95% интервал поверења). Објасните који су збуњујући фактори и интеракције прилагођени. Пријавите све релевантне параметре који су били део модела.	
		(б) Границе категорије извештаја када су континуиране варијабле категорисане	
		(ц) Ако је релевантно, размотрити превођење процена релативног ризика у апсолутни ризик за значајан временски период	
Остало анализе	17	Пријавите друге урађене анализе, као што су анализа осетљивости/робустности и анализа подгрупа	
Кључни резултати	18	Сумирајте кључне резултате у односу на циљеве студије	
Снаге и Ограничења	19	Разговарајте о предностима и ограничењима студије, узимајући у обзир изворе потенцијалне пристрасности или непрецизности. Разговарајте о правцу и величини било које потенцијалне пристрасности	
Интерпретац ија	20	Дајте опрезно укупно тумачење резултата узимајући у обзир циљеве, ограничења, мноштво анализа, резултате сличних студија и друге релевантне доказе	
Генерализабилност	21	Разговарајте о генерализацији (спољној валидности) резултата студије	
Финансирање и Транспарентност	22	(а) Финансирање – Наведите извор финансирања и улогу финансијера за ову студију и, ако је применљиво, за оригиналну студију на којој се заснива овај чланак (б) Сукоб интереса – Опишите било који сукоб интереса, или недостатак истог, за сваког аутора (ц) Опишите улоге аутора - Препоручује се давање изјаве аутора о транспарентности (д) Етичко одобрење - Укључује информације о етичком одобрењу за употребу животиња и људи (е) Стандарди квалитета – Опишите све стандарде квалитета који се користе у спровођењу истраживања	
https://strobevvet-statement.org/			

182) Цитирај рад према неком од правила за цитирање и провери да ли је написан према TRIPOD чек-листи за извештавање о развоју (Д) и валидацији (В) модела предвиђања

Рад : _____

Секција/ Тема	Ста вка		Ставка контролне листе	Страна бр.
Наслов и сажетак				
Наслов	1	Д;В	Идентификујте студију као развој и/или валидацију мултиваријабилног модела предвиђања, циљну популацију и исход који треба предвидети.	
Апстракт ан	2	Д;В	Наведите резиме циљева, дизајн студије, окружење, учеснике, величину узорка , предикторе, исход, статистичку анализу, резултате и закључке.	
Увод				
Позадин а и циљеве	3а	Д;В	Објасните медицински контекст (укључујући дијагностички или прогностички) и образложење за развој или валидацију мултиваријабилног модела предвиђања, укључујући референце на постојеће моделе.	
	3б	Д;В	Наведите циљеве, укључујући да ли студија описује развој или валидацију модела или обоје.	
Метод				
Извор података	4а	Д;В	Опишите дизајн студије или извор података (нпр. рандомизовано испитивање, кохорта или подаци из регистра), одвојено за скупове података за развој и валидацију, ако је примењиво.	
	4б	Д;В	Наведите кључне датуме студија, укључујући почетак обрачунавања; крај обрачуна; и, ако је применљиво, крај праћења.	
Учесници и	5а	Д;В	Наведите кључне елементе окружења студије (нпр. примарна заштита, секундарна заштита, општа популација) укључујући број и локацију центара.	
	5б	Д;В	Опишите критеријуме подобности за учеснике.	
	5ц	Д;В	Наведите детаље о примљеним третманима, ако је релевантно.	
Исход	6а	Д;В	Јасно дефинишите исход који је предвиђен моделом предвиђања, укључујући како и када се процењује.	
	6б	Д;В	Пријавите све радње на слепу процену исхода који треба предвидети.	
Предикт ори	7а	Д;В	Јасно дефинисати све предикторе који се користе у развоју или валидацији мултиваријабилног модела предвиђања, укључујући како и када су мерени.	
	7б	Д;В	Пријавите све радње за слепу процену предиктора за исход и друге предикторе.	
Величин а узорка	8	Д;В	Објасните како је дошло до величине узорка.	
Недостај у подаци	9	Д;В	Опишите како су обрађени подаци који недостају (нпр. анализа комплетног случаја , појединачна импутација,	

			вишеструка импутација) са детаљима о било којој методи импутације.	
Методе статистичке анализе	10а	Д	Опишите како су предиктори обрађени у анализама.	
	10б	Д	Наведите тип модела, све процедуре за изградњу модела (укључујући било који избор предиктора) и метод за интерну валидацију.	
	10ц	В	За валидацију, опишите како су предвиђања израчуната.	
	10д	Д;В	Наведите све мере које се користе за процену перформанси модела и, ако је релевантно, за поређење више модела.	
	10е	В	Опишите свако ажурирање модела (нпр. рекалибрацију) које произилази из валидације, ако је обављено.	
Ризичне групе	11	Д;В	Наведите детаље о томе како су створене групе ризика, ако је то учињено.	
Развој наспрам валидације	12	В	За валидацију, идентификујте све разлике у односу на развојне податке у поставци, критеријумима подобности, исходу и предикторима.	
Резултати				
Учесници	13а	Д;В	Опишите ток учесника кроз студију, укључујући број учесника са и без исхода и, ако је применљиво, резиме времена праћења. Дијаграм може бити од помоћи.	
	13б	Д;В	Опишите карактеристике учесника (основна демографија, клиничке карактеристике, доступни предиктори), укључујући број учесника са недостајућим подацима за предикторе и исход.	
	13ц	В	За валидацију прикажите поређење са развојним подацима дистрибуције важних варијабли (демографија, предиктори и исход).	
Развој модела	14а	Д	Наведите број учесника и исход догађаја у свакој анализи.	
	14б	Д	Ако је урађено, пријавите неприлагођену повезаност између сваког предиктора кандидата и исхода.	
Спецификација модела	15а	Д	Представите потпуни модел предвиђања да бисте омогућили предвиђања за појединце (тј. сви коефицијенти регресије и пресретање модела или преживљавање основне линије у датој временској тачки).	
	15б	Д	Објасните како да користите модел предвиђања.	
Перформансе модела	16	Д;В	Извештај о мерама перформанси (са интервалом поверења) за модел предвиђања.	
Модел-ажурирање	17	В	Ако је урађено, пријавите резултате било ког ажурирања модела (тј. спецификација модела, перформансе модела).	
Дискусија				
Ограничења	18	Д;В	Разговарајте о свим ограничењима студије (као што је нерепрезентативни узорак, неколико догађаја по предиктору, подаци који недостају).	
Интерпретација	19а	В	За валидацију, дискутујте о резултатима у вези са перформансама у развојним подацима и свим другим подацима валидације.	
	19б	Д;В	Дајте општу интерпретацију резултата, узимајући у обзир	

			циљеве, ограничења, резултате сличних студија и друге релевантне доказе.	
Последице	20	Д;В	Разговарајте о потенцијалној клиничкој употреби модела и импликацијама за будућа истраживања.	
Остале информације				
Додатне информације	21	Д;В	Обезбедите информације о доступности додатних ресурса, као што су протокол студије, веб калкулатор и скупови података.	
Финансирање	22	Д;В	Наведите извор финансирања и улогу финансијера за ову студију.	
Collins GS, Reitsma JB, Altman DG, Moons KG. Transparent Reporting of a multivariable prediction model for Individual Prognosis or Diagnosis (TRIPOD): the TRIPOD statement. Ann Intern Med. 2015 Jan 6;162(1):55-63. doi: 10.7326/M14-0697. Erratum in: Ann Intern Med. 2015 Apr 21;162(8):600. PMID: 25560714.				

183) У овом питању претстављено је преко 600 најчешћих фраза енглеској језика које се користе приликом писања научних радова. Наведене фразе се могу користити у писању различитих делова научног рада и то су следећи делови:

1. Општи увод	14. Анализа података
2. Дефиниција проблема	15. Статистичко тестирање
3. Празнине у литератури	16. Претпоставке
4. Решење проблема	17. Циљ експеримента
5. Мотивација за учење	18. Налази
6. Циљеви	19. Поређење са претходним студијама
7. Значај и предности вашег рада	20. Ограничења вашег рада
8. Претходна литература	21. Случајни аргументи
9. Ограничења претходних истраживања	22. Спекулације
10. Истраживачка питања	23. Дедуктивни аргументи
11. Истраживање које треба истражити	24. Општи резиме
12. Експериментална поставка	25. Даља истраживања
13. Прикупљање података	

Преведите најмање одабране фразе са листе наведених фраза и за сваку фразу одредите у ком од 25 набројаних делова рукописа би било најприкладније да се искористе. Свака фраза природно припада само једном делу рукописа, али се поједине могу наћи у више различитих делова научног рукописа. Ипак, потрудите се да сваку фразу спојите са једним од 25 набројаних делова рукописа за који сматрате да је најтачнији.

Фраза	Превод	Најприкладнији део рукописа (1-25)
1. A ..... test was used to determine the significance of data 2. A challenging problem which arises in this domain is ..... 3. A closer look to the literature on ....., however, reveals a number of gaps and shortcomings. 4. A common strategy used to study ..... is to ..... 5. A common technique is to ..... 6. A critical open question is whether ..... 7. A difference between these ..... can only be attributable to ..... 8. A different approach to the traditional problem is given in ..... 9. A further novel finding is that ..... 10. A further question is whether ..... 11. A large number of alternative approaches have been developed over the last few decades to ..... 12. A large number of existing studies in the broader literature have examined ..... 13. A major source of limitation is due to		

<ol style="list-style-type: none"> 14. A more comprehensive description can be found in ..... 15. A more systematic and theoretical analysis is required for ..... 16. A new approach is therefore needed for ..... 17. A new approach is therefore needed for ..... 18. A number of authors have recognized ..... 19. A number of questions regarding ..... remain to be addressed. 20. A number of recommendations for future research are given. 21. A number of works have shown that this problem can be overcome by using ..... 22. A popular explanation is that ..... 23. A popular explanation of ..... is that ..... 24. A possible solution to the problem at hand is ..... 25. A recent study by ..... concluded that ..... 26. A series of recent studies has indicated that ..... 27. A similar conclusion was reached by ..... 28. A similar pattern of results was obtained in ..... 29. A solution to this problem is proposed in ..... 30. A still unsolved question is whether ..... 31. A well-known problem with ..... is that it does not take into account the ..... 32. A whole range of different approaches to the problem are available. 33. According to ..... assumption, the study reports faithfully ..... 34. Additional studies to understand more completely the key tenets of ..... are required. 35. After a series of experiments ..... was considered as sufficient. 36. After a series of experiments it was found that ..... 37. After defining the problem we explain the goals of the thesis. 38. All differences in performance were statistically significant in ..... 39. All of these advantages make it particularly valuable in ..... 40. All statistical analyses were performed using ..... 41. Alternatively, it could simply mean that 		
--	--	--

<p>42. Although results appear consistent with prior research, they appear inconsistent with .....</p> <p>43. Although studies have been conducted by many authors, this problem is still insufficiently explored.</p> <p>44. Although there are many studies, the research in ..... remains limited.</p> <p>45. Although widely accepted, it suffers from some limitations due to .....</p> <p>46. An alternative approach to the problem is .....</p> <p>47. An apparent limitation of the method is .....</p> <p>48. An important question associated with ..... is .....</p> <p>49. An important question associated with ..... is .....</p> <p>50. Another limitation in ..... involves the issue of .....</p> <p>51. Another limitation of this .....</p> <p>52. Another promising finding was that .....</p> <p>53. As also recommended above, future research should .....</p> <p>54. As discussed, this is due to the fact that .....</p> <p>55. As far as we know, no previous research has investigated .....</p> <p>56. As far as we know, no previous research has investigated .....</p> <p>57. As has been previously reported in the literature, ...</p> <p>58. As it is not generally agreed that .....</p> <p>59. As shown in Table ..... are statistically significant at all levels.</p> <p>60. As the authors note earlier, more work is necessary to.....</p> <p>61. As we have argued elsewhere ..... may be considered a promising aspect of .....</p> <p>62. At this stage of understanding, we believe.....</p> <p>63. Authors also acknowledge the ..... for the support in .....</p> <p>64. Based on these assumptions, ... have been treated as .....</p> <p>65. Based on these assumptions, hypotheses were developed: .....</p> <p>66. Because of the lack of ..... we decided to not investigate .....</p> <p>67. Because of this potential limitation, we treat .....</p>		
--	--	--

<p>68. Because of this potential limitation, we treat .....</p> <p>69. Because we were interested in ....., we considered only .....</p> <p>70. Both these works provide a solution to the problem.</p> <p>71. Broadly speaking, the problem can be addressed by .....</p> <p>72. Broadly translated our findings indicate that .....</p> <p>73. By comparing the results from ....., we hope to determine .....</p> <p>74. By using ..... we tested the hypothesis that .....</p> <p>75. Collectively, our results appear consistent with .....</p> <p>76. Complete data is available in .....</p> <p>77. Contrary to the findings of ..... we did not find .....</p> <p>78. Data also revealed a significant .....</p> <p>79. Data were analyzed and correlated with .....</p> <p>80. Data were collected and maintained by .....</p> <p>81. Descriptive statistics were calculated for all variables used in the study using .....</p> <p>82. Despite decades of research, this continues to be debated among .....</p> <p>83. Despite the limitations these are valuable in light of .....</p> <p>84. Even in general ..... research strategies is needed to explain .....</p> <p>85. Even though we did not replicate the previously reported ....., our results suggest that .....</p> <p>86. Extensive results carried out show that this method improves .....</p> <p>87. Finally, another promising line of research would be .....</p> <p>88. For decades, one of the most popular ideas in ..... literature is the idea that .....</p> <p>89. For example, recent research suggests that .....</p> <p>90. For example, research has provided evidence for .....</p> <p>91. For instance, the following studies were conducted on .....</p> <p>92. For interested readers a detailed description is presented in the Appendix .....</p> <p>93. For our first goal, we focus on two</p>		
--	--	--

<p>problems .....</p> <p>94. For the current work, it is sufficient to point out that .....</p> <p>95. For this purpose, we employ survey data collected from .....</p> <p>96. For this study, it was of interest to investigate .....</p> <p>97. For this study, we analyzed the data collected from .....</p> <p>98. From the results, it is clear that .....</p> <p>99. From the short review above, key findings emerge: .....</p> <p>100. From these results it is clear that .....</p> <p>101. From this standpoint, ... can be considered as .....</p> <p>102. Funding for the present work was provided by .....</p> <p>103. Further description is available in the Appendix or from the author.....</p> <p>104. Further research is needed to confirm this novel finding.</p> <p>105. Further research on ..... issue is warranted.</p> <p>106. Further studies should investigate .....</p> <p>107. Further work is certainly required to disentangle these complexities in .....</p> <p>108. Furthermore, ... is arguably an important question to be addressed.</p> <p>109. Future research on ..... might extend the explanations of .....</p> <p>110. Future investigations are necessary to validate the kinds of conclusions that can be drawn from this study.</p> <p>111. Future research could examine .....</p> <p>112. Future research is needed to delimitate .....</p> <p>113. Future research might apply .....</p> <p>114. Future research should be devoted to the development of .....</p> <p>115. Future research should certainly further test whether .....</p> <p>116. Future research should consider the potential effects of ..... more carefully, for example .....</p> <p>117. Future research should examine strategically .....</p> <p>118. Future research should further develop and confirm these initial findings by .....</p> <p>119. Future studies could fruitfully explore this issue further by .....</p> <p>120. Future studies could investigate the</p>		
--	--	--

<p>association between .....</p> <p>121. Future studies should aim to replicate results in a larger .....</p> <p>122. Here we compare the results of the proposed method with those of the traditional methods.</p> <p>123. Here we solve several problems simultaneously.</p> <p>124. Historically, there has been a great deal of confusion in the literature regarding .....</p> <p>125. However, ... does seem to improve .....</p> <p>126. However, ... has rarely been studied directly.</p> <p>127. However, according to our data .....</p> <p>128. However, even better results are achieved when using our algorithm.</p> <p>129. However, in line with the ideas of ....., it can be concluded that .....</p> <p>130. However, the existing research has many problems in .....</p> <p>131. However, the existing research has many problems in representing .....</p> <p>132. However, the extent to which it is possible to ..... is unknown</p> <p>133. However, there are trends in our data to suggest that .....</p> <p>134. However, we acknowledge that there are considerable discussions among researchers as to .....</p> <p>135. However, we argue that previous literature suffers from certain weaknesses: .....</p> <p>136. However, when comparing our results to those of older studies, it must be pointed out .....</p> <p>137. Ideally, these findings should be replicated in a study where .....</p> <p>138. Importantly, our results provide evidence for .....</p> <p>139. In addition, ... might prove an important area for future research.</p> <p>140. In addition, several questions remain unanswered.</p> <p>141. In addition, these findings provide additional information about .....</p> <p>142. In comparison with other techniques, this method has the advantage of .....</p> <p>143. In conclusion, ... seems to improve .....</p> <p>144. In conclusion, ... seems to improve .....</p> <p>145. In conclusion, it would appear that .....</p> <p>146. In contrast, this makes it possible to .....</p>		
---	--	--

<p>147. In future research, more research is needed to apply and test .....</p> <p>148. In future work, investigating ..... might prove important.</p> <p>149. In general, this problem can be tackled in two different ways.</p> <p>150. In line with previous studies .....</p> <p>151. In order to address the questions outlined above, we report here .....</p> <p>152. In order to obtain statistically representative ..... it is required to .....</p> <p>153. In order to properly address this question, we .....</p> <p>154. In order to rectify the problem of .....</p> <p>155. In order to test whether this is equivalent across ....., we .....</p> <p>156. In our preliminary experiments we estimated that .....</p> <p>157. In particular no study, to our knowledge, has considered .....</p> <p>158. In previous studies were limited to .....</p> <p>159. In short, the literature pertaining to ..... strongly suggests that .....</p> <p>160. In summary, this paper argued that .....</p> <p>161. In summary, this paper argued that .....</p> <p>162. In the course of the experiment, ... played an important role.</p> <p>163. In the light of reported ..... it is conceivable that .....</p> <p>164. In the past several decades, ... have played an important role in .....</p> <p>165. In the present studies ..... were constrained to .....</p> <p>166. In this experiment, we introduced a .....</p> <p>167. In this experiment, we introduced a .....</p> <p>168. In this section, we will illustrate some experimental results.</p> <p>169. Interesting research questions for future research that can be derived from .....</p> <p>170. It has been proven that ..... must be sufficient to .....</p> <p>171. It has numerous advantages as explained here .....</p> <p>172. It has significant benefits in terms of .....</p> <p>173. It is a question of future research to investigate .....</p> <p>174. It is by now generally accepted that .....</p> <p>175. It is clear that the problem could be easily tackled by .....</p> <p>176. It is difficult to arrive at any conclusions with regard to .....</p>		
---	--	--

<p>177. It is difficult to explain such results within the context of .....</p> <p>178. It is important to highlight the fact that .....</p> <p>179. It is important to note, that the present evidence relies on .....</p> <p>180. It is interesting to note that, ...</p> <p>181. It is notable that .....</p> <p>182. It is of interest to know whether ..... still hold true.</p> <p>183. It is unclear whether this is a suitable for .....</p> <p>184. It is unlikely that .....</p> <p>185. It is usually an ill-posed problem in the case of .....</p> <p>186. It is worth discussing these interesting facts revealed by the results of .....</p> <p>187. It leads to good results, even if the improvement is negligible.</p> <p>188. It performs well, giving good results.</p> <p>189. It presents some limitations such as .....</p> <p>190. It remains unclear to which degree ..... are attributed to .....</p> <p>191. It suffers from the same limitations associated with a .....</p> <p>192. It turns out that it is sufficiently accurate for .....</p> <p>193. It was reported in literature that .....</p> <p>194. It will be important that future research investigate .....</p> <p>195. It would be of special interest to.....</p> <p>196. It yielded significant speed advantages when .....</p> <p>197. Looking forward, further attempts could prove quite beneficial to the literature.</p> <p>198. Many questions remain unanswered .....</p> <p>199. Methods were based on previous experiments .....</p> <p>200. Missing values were replaced using .....</p> <p>201. More generally, these basic findings are consistent with research showing that .....</p> <p>202. More specific research questions will be introduced and investigated in .....</p> <p>203. Moreover, although research has illuminated ..... no study to date has examined .....</p> <p>204. Moreover, few studies have focussed on .....</p> <p>205. Most early studies as well as current work focus on .....</p> <p>206. Most experiments have been carried out</p>		
---	--	--

<p>with .....</p> <p>207. Most of the research in this field is aimed at solving this problem.</p> <p>208. Most of the theories of ..... are however focused on explaining .....</p> <p>209. Most studies have relied on .....</p> <p>210. Nevertheless, we found .....</p> <p>211. No study to date has examined .....</p> <p>212. Nonetheless, we believe that it is well justified to .....</p> <p>213. On this basis, we conclude that .....</p> <p>214. One approach to solve this problem involves the use of .....</p> <p>215. One concern about the findings of ..... was that .....</p> <p>216. One limitation is found in this case.</p> <p>217. One limitation of our implementation is that it is .....</p> <p>218. One limitation of these methods however is that they .....</p> <p>219. One method employed by ..... is .....</p> <p>220. One of the key benefits of the algorithm is .....</p> <p>221. One of the major aims of this work was to create .....</p> <p>222. One of the major topics to be investigated in this field is .....</p> <p>223. One of the objectives is to improve the .....</p> <p>224. One of the primary benefits of this algorithm is .....</p> <p>225. One of the problems is that it considers only the .....</p> <p>226. One of the simplest ways of tackling this problem is .....</p> <p>227. One of the tough challenges for all researchers in this domain is .....</p> <p>228. One practical advantage of the method is that it can be used in .....</p> <p>229. One primary problem with ..... is that .....</p> <p>230. One way of recovering from this problem could be to .....</p> <p>231. One way to investigate ..... was to .....</p> <p>232. One way to overcome these problems is to .....</p> <p>233. One way to overcome this problem is to .....</p> <p>234. Only a few studies have shown .....</p> <p>235. Only a few works in literature demonstrate .....</p> <p>236. Other approaches have been shown to</p>		
---	--	--

<p>cope with the problem more efficiently.</p> <p>237. Other results were broadly in line with .....</p> <p>238. Other studies have failed to .....</p> <p>239. Others have shown that ..... improves .....</p> <p>240. Our data also address the .....</p> <p>241. Our data indicate that .....; a result that casts a new light on .....</p> <p>242. Our data show that there is .....</p> <p>243. Our data suggest that ..... which may be based partly on .....</p> <p>244. Our data suggest that we still have a long way to go to .....</p> <p>245. Our findings on ..... at least hint that .....</p> <p>246. Our research aims at finding a solution for this challenging problem of .....</p> <p>247. Our results casts a new light on .....</p> <p>248. Our results demonstrated that .....</p> <p>249. Our results on ..... are broadly consistent with .....</p> <p>250. Our results show a statistically significant improvement in .....</p> <p>251. Over time, an extensive literature has developed on .....</p> <p>252. Overall these findings are in accordance with findings reported by .....</p> <p>253. Overall, our method was the one that obtained the most robust results.</p> <p>254. Overall, our results demonstrate a strong effect of .....</p> <p>255. Part Supplementary data associated with this article can be found, in the online version, at .....</p> <p>256. Partial support for the work was provided by .....</p> <p>257. Participants first provided informed consent about .....</p> <p>258. Participants in the first data collection were .....</p> <p>259. Planned comparisons revealed that .....</p> <p>260. Previous research can only be considered a first step towards a more profound understanding of .....</p> <p>261. Previous research showed .....</p> <p>262. Previous studies by ..... cannot be considered as conclusive because .....</p> <p>263. Previous studies have almost exclusively focused on .....</p> <p>264. Previous studies have emphasized .....</p> <p>265. Previous studies have shown .....</p> <p>266. Prior research suggests that .....</p>		
---	--	--

<p>267. Prior to each experiment .....</p> <p>268. Recent methods focus on overcoming the problems by proposing different schemes for .....</p> <p>269. Recent theoretical developments have revealed that .....</p> <p>270. Recently, a more general solution has been proposed for this problem.</p> <p>271. Regarding the limitations of ....., it could be argued that .....</p> <p>272. Regardless, future research could continue to explore .....</p> <p>273. Remaining issues are subject of .....</p> <p>274. Research on ..... has a long tradition</p> <p>275. Results demonstrate that this is not necessarily true.</p> <p>276. Results provide a basis for .....</p> <p>277. Results provides a good fit to the data .....</p> <p>278. Seminal contributions have been made by .....</p> <p>279. Several methods are reported in the literature to address this issue.</p> <p>280. Several studies suggest that .....</p> <p>281. Several theories have been proposed to ....., some focusing on ....., others on .....</p> <p>282. Significant differences in the ..... remained.</p> <p>283. Slightly superior results are achieved with our algorithm.</p> <p>284. Some authors have also suggested that .....</p> <p>285. Some authors have driven the further development of .....</p> <p>286. Some of the interesting questions in this context are .....</p> <p>287. Statistical analyses was performed by using the ..... applying a significance level of .....</p> <p>288. Still, results might be sufficient, especially in .....</p> <p>289. Studies of .....are well documented, it is also well acknowledged that .....</p> <p>290. Study addresses the research question .....</p> <p>291. Study addresses the research question .....</p> <p>292. Subsequently, ... were then used to elicit further data.</p> <p>293. Such a potentially unrealistic assumption arises from the fact that .....</p> <p>294. Such data are prone to .....</p> <p>295. Superior results are seen for .....</p> <p>296. Survey data were collected from .....</p>		
---	--	--

<p>297. The additional advantage of using this method is that it results in .....</p> <p>298. The advantage becomes all the more significant when .....</p> <p>299. The aim here is to investigate .....</p> <p>300. The aim is to develop more sophisticated methods for .....</p> <p>301. The aim of the experiment is to compare .....</p> <p>302. The aim of this work is to develop .....</p> <p>303. The aims in this chapter are twofold: First ....., Second .....</p> <p>304. The analysis leads to the following conclusions: .....</p> <p>305. The analyzed data included: .....</p> <p>306. The applicability of these new results are then tested on .....</p> <p>307. The application employs data obtained from .....</p> <p>308. The approach utilised suffers from the limitation that .....</p> <p>309. The author employed a ..... methodology which prescribes the use of .....</p> <p>310. The authors acknowledge the infrastructure and support of .....</p> <p>311. The authors appreciate the unknown referee's valuable and profound comments.</p> <p>312. The authors bring some information about the background of the problem, ...</p> <p>313. The authors concluded that ..... is not confined to .....</p> <p>314. The authors gratefully acknowledge the financial support of .....</p> <p>315. The authors sincerely acknowledge the .....</p> <p>316. The authors thank ..... for discussions on .....</p> <p>317. The authors very much appreciate the support by the .....</p> <p>318. The authors wish to express their thanks for the financial support of .....</p> <p>319. The authors would like to thank .....</p> <p>320. The authors would like to thank the reviewer for the constructive feedback.</p> <p>321. The benefit of using the ..... is expected to .....</p> <p>322. The broad implication of the present research is that .....</p> <p>323. The contributions made here have wide applicability.</p>		
--	--	--

<p>324. The contributions made should be of wide interest.</p> <p>325. The contributions of this work are presented as follows: .....</p> <p>326. The correlation between ..... and ..... is positive and statistically significant at .....</p> <p>327. The data are less clear-cut than .....</p> <p>328. The data are presented in Table .....</p> <p>329. The data in this work consists of .....</p> <p>330. The data is analyzed from different points of view such as .....</p> <p>331. The data reveals significant differences in .....</p> <p>332. The data was divided into .....</p> <p>333. The evaluation of the data is shown in .....</p> <p>334. The evaluation of the data presented in this work leads to .....</p> <p>335. The experimental data on ..... is very scarce.</p> <p>336. The experiments are completely based on .....</p> <p>337. The experiments were performed with .....</p> <p>338. The field has gradually broadened as .....</p> <p>339. The field has met with great success in many problems .....</p> <p>340. The field only really took off in the late ..... as it became more accessible to .....</p> <p>341. The financial support of the ..... is also gratefully acknowledged.</p> <p>342. The findings are directly in line with previous findings</p> <p>343. The findings of this study can be understood as .....</p> <p>344. The first main contribution proposed in this field is a .....</p> <p>345. The foremost problems are the facts that .....</p> <p>346. The full colour images can be found in the on-line version, at .....of this work was carried out within the financial support from .....</p> <p>347. The fundamental assumptions of the models are: .....</p> <p>348. The implications of these findings are discussed in .....</p> <p>349. The key contribution of this work is the solution it provides .....</p> <p>350. The key problem with this technique is .....</p> <p>351. The limitations are becoming clear .....</p> <p>352. The limitations of the present studies</p>		
--	--	--

<p>naturally include .....</p> <p>353. The literature on ..... is less consistent</p> <p>354. The literature review shows that .....</p> <p>355. The literature review shows that .....</p> <p>356. The main achievements, including contributions to the field can be summarised as follows: .....</p> <p>357. The main advantage compared to previous method is .....</p> <p>358. The main advantage is that we are able to .....</p> <p>359. The main advantage is the simplified pattern.</p> <p>360. The main conclusion that can be drawn is that .....</p> <p>361. The main focus of the experiments was to calculate .....</p> <p>362. The main limitation is the lack of .....</p> <p>363. The main objective is to investigate methods for improving .....</p> <p>364. The main practical problem that confronts us is .....</p> <p>365. The main problem is that .....</p> <p>366. The majority of prior research has applied .....</p> <p>367. The method achieves a statistically significant improvement compared to .....</p> <p>368. The method introduced by ..... has the advantage that .....</p> <p>369. The methods are not without their problems as will be discussed in .....</p> <p>370. The most important advantage of this method is that it can perform very well in .....</p> <p>371. The objective is to demonstrate the feasibility of .....</p> <p>372. The objective is to devise and implement a system for .....</p> <p>373. The objectives can be restated in the light of .....</p> <p>374. The objectives were partially met by developing a method to .....</p> <p>375. The opinions of the authors expressed herein do not necessarily state or reflect those of .....</p> <p>376. The overall goal of this thesis was to pursue .....</p> <p>377. The overall goal of this work was to .....</p> <p>378. The paper concludes by arguing .....</p> <p>379. The possibility of ..... warrants further investigation.</p>		
--	--	--

<p>380. The present findings confirm .....</p> <p>381. The present study confirmed the findings about .....</p> <p>382. The previous studies reveal that ..... are usually the most problematic to .....</p> <p>383. The problem with such an implementation is that .....</p> <p>384. The procedures of handling the data followed the suggestions of .....</p> <p>385. The quality can be enhanced by providing additional data for.....</p> <p>386. The question now is how ..... can be used to explain .....</p> <p>387. The question that then naturally arises is .....</p> <p>388. The question then becomes how best to define.....</p> <p>389. The researcher should be interested here in .....</p> <p>390. The researchers pooled samples to .....</p> <p>391. The result is equal to or better than a result that is currently accepted.</p> <p>392. The result now provides evidence to .....</p> <p>393. The result of this analysis is then compared with the .....</p> <p>394. The results are substantially better than .....</p> <p>395. The results confirm that this a good choice for .....</p> <p>396. The results demonstrate two things. First, ... Second, ...</p> <p>397. The results demonstrated in this chapter match state of the art methods.</p> <p>398. The results lead to similar conclusion where .....</p> <p>399. The results of the experiment found clear support for the .....</p> <p>400. The results show that ..... does not seem to impact the .....</p> <p>401. The results were statistically significant when compared using .....</p> <p>402. The sample of respondents included .....</p> <p>403. The sample size in this study was not considered large enough for.....</p> <p>404. The sample strategy was the same as for.....</p> <p>405. The sample was heterogeneous with respect to .....</p> <p>406. The significance testing was based on .....</p> <p>407. The solution proposed here addresses only the problem of .....</p>		
--	--	--

<p>408. The standard solution to the problem is based on .....</p> <p>409. The study addresses several further questions on .....</p> <p>410. The test for ..... found no significant differences.</p> <p>411. The trend values were then subjected to .....</p> <p>412. The ultimate goal is to produce a .....</p> <p>413. The unexpected findings signal the need for additional studies to understand more about .....</p> <p>414. The work was supported by the .....</p> <p>415. There are growing appeals for .....</p> <p>416. There are key questions and notions that are still not discussed in the literature .....</p> <p>417. There are many alternative methods available for solving these problems.</p> <p>418. There are reasons to doubt this explanation of .....</p> <p>419. There are several common kinds of .....</p> <p>420. There are several limitations to this approach.</p> <p>421. There are some potentially open questions about the validity of .....</p> <p>422. There are techniques that have been developed to solve this problem .....</p> <p>423. There are three major theoretical and conceptual frameworks for .....</p> <p>424. There are too many simultaneous goals making it difficult to .....</p> <p>425. There exist many methods for dealing with this problem .....</p> <p>426. There exists a considerable body of literature on .....</p> <p>427. There has been less previous evidence for .....</p> <p>428. There has been numerous studies to investigate .....</p> <p>429. There have been several attempts to solve the problem .....</p> <p>430. There is a clear advantage in following the methods of .....</p> <p>431. There is a further problem with .....</p> <p>432. There is a wide choice of ..... available in the literature.</p> <p>433. There is in fact sufficient information present in .....</p> <p>434. There is no overall goal, apart from .....</p> <p>435. There is no previous research using ..... approach.</p>		
--	--	--

<p>436. There were ..... participants in this sample.</p> <p>437. There were also some important differences in .....</p> <p>438. Therefore, ... can be considered to be equivalent for .....</p> <p>439. Therefore, future research should be conducted in more realistic settings to .....</p> <p>440. Therefore, important issue in the literature is .....</p> <p>441. Therefore, in this experiment we define goals as .....</p> <p>442. Therefore, it remains unclear whether .....</p> <p>443. These approaches have been influential in the field because of .....</p> <p>444. These are previously unstudied because .....</p> <p>445. These are rarely analyzed in the literature as .....</p> <p>446. These are the main advantages of this method.</p> <p>447. These are very small and difficult to observe.</p> <p>448. These assumptions are generally accepted these days.....</p> <p>449. These assumptions have been disproved by .....</p> <p>450. These assumptions result in .....</p> <p>451. These basic findings are consistent with research showing that .....</p> <p>452. These constraints make the problem difficult to .....</p> <p>453. These examples highlight the problem that .....</p> <p>454. These findings provide a potential mechanism for .....</p> <p>455. These findings support the notion that ..... is not influenced by .....</p> <p>456. These point out the advantages and practicability of .....</p> <p>457. These problems are difficult to handle .....</p> <p>458. These questions are of central interest as much recent research in .....</p> <p>459. These result warrant further investigation via .....</p> <p>460. These results go beyond previous reports, showing that .....</p> <p>461. These techniques have potential to solve contemporary problems in .....</p> <p>462. These were designed in such a way that .....</p>		
---	--	--

<p>463. They have demonstrated that .....</p> <p>464. This proceeds in two stages: .....</p> <p>465. This allows the conclusion that .....</p> <p>466. This analysis found evidence for .....</p> <p>467. This analysis was confined to .....</p> <p>468. This appears as a more straightforward problem compared to the .....</p> <p>469. This appears to be a case of .....</p> <p>470. This approach remains briefly addressed in the literature.</p> <p>471. This aspect of the research suggested that .....</p> <p>472. This assumption is supported by the fact that .....</p> <p>473. This assumption might be addressed in future studies by .....</p> <p>474. This assumption might be addressed in future studies.</p> <p>475. This can be applied to solve these problems.</p> <p>476. This compilation of research assumptions should result in .....</p> <p>477. This conclusion follows from the fact that .....</p> <p>478. This delivers significantly better results due to .....</p> <p>479. This did not impair the .....</p> <p>480. This distribution resulted in .....</p> <p>481. This does seem to depend on .....</p> <p>482. This experiment adds to a growing corpus of research showing .....</p> <p>483. This experimental design was employed because .....</p> <p>484. This experimental design was employed because .....</p> <p>485. This field closely follows the paradigm of .....</p> <p>486. This field closely follows the paradigm of .....</p> <p>487. This field is maturing, with a wealth of well-understood methods and algorithms .....</p> <p>488. This field of study is sometimes referred as .....</p> <p>489. This gives a significant advantage because .....</p> <p>490. This gives clearly better results than .....</p> <p>491. This had a statistically significant impact on .....</p> <p>492. This has also been explored in prior studies by .....</p>		
--	--	--

<p>493. This has been discussed by a great number of authors in literature.</p> <p>494. This has been previously assessed only to a very limited extent because .....</p> <p>495. This has been proposed to surmount the problems caused by .....</p> <p>496. This has been used in several studies to assess .....</p> <p>497. This has been used to successfully account for .....</p> <p>498. This has been widely adopted in the field of .....</p> <p>499. This has been widely adopted in the field of .....</p> <p>500. This has particular advantages over other .....</p> <p>501. This implies that ..... is associated with .....</p> <p>502. This introduces a possible confound in .....</p> <p>503. This is a basic chicken-and-egg problem because .....</p> <p>504. This is a complex problem and to simplify it requires .....</p> <p>505. This is a technique common in .....</p> <p>506. This is an important advantage of this algorithm .....</p> <p>507. This is an important finding in the understanding of the .....</p> <p>508. This is an important finding in the understanding of the .....</p> <p>509. This is an interesting topic for future work.</p> <p>510. This is an issue for future research to explore.</p> <p>511. This is based on assumptions that .....</p> <p>512. This is considered sufficiently unique for .....</p> <p>513. This is consistent with what has been found in previous .....</p> <p>514. This is desirable for future work.</p> <p>515. This is enough to get a sufficiently accurate solution.</p> <p>516. This is generally sufficient to produce good results.</p> <p>517. This is how the problem can be tackled .....</p> <p>518. This is important because there is .....</p> <p>519. This is important to correctly interpret the results.</p> <p>520. This is indicative for lack of .....</p>		
---	--	--

<p>521. This is more widely used at the time of .....</p> <p>522. This is not clearly presented in the literature because .....</p> <p>523. This is not particularly new and has been used for many years in the field of .....</p> <p>524. This is now a mature field which is now being spun out into commercial applications .....</p> <p>525. This is particularly important when investigating .....</p> <p>526. This is simpler and usually sufficient to .....</p> <p>527. This is sufficiently generic to be adapted to other .....</p> <p>528. This is the field of study that deals with .....</p> <p>529. This is typically a complex problem .....</p> <p>530. This is very much the key component in future attempts to overcome .....</p> <p>531. This leads to myriad problems in .....</p> <p>532. This limitation is apparent in many .....</p> <p>533. This makes up for the problem of .....</p> <p>534. This material is based upon work supported by the .....</p> <p>535. This may alter or improve aspects of .....</p> <p>536. This may be considered a further validation of .....</p> <p>537. This may be considered a promising aspect of .....</p> <p>538. This may be the reason why we did not find .....</p> <p>539. This may constitute the object of future studies.</p> <p>540. This may explain why .....</p> <p>541. This may raise concerns about ....., which can be addressed by .....</p> <p>542. This paper addresses ....., so far lacking in the scientific literature.</p> <p>543. This paper addresses the need for ....., so far lacking in the scientific literature.</p> <p>544. This paper begins with a short review of the literature regarding the .....</p> <p>545. This phenomenon has been widely observed</p> <p>546. This poses some problems when carrying out the .....</p> <p>547. This present some practical advantages.</p> <p>548. This problem has attracted more attention in the field of .....</p> <p>549. This problem has been largely studied</p>		
--	--	--

<p>and many viable solutions have been found.</p> <p>550. This problem has received substantial interest.</p> <p>551. This problem is usually overcome by .....</p> <p>552. This problem is well-posed and does not require to impose .....</p> <p>553. This project aims to develop an overarching framework to .....</p> <p>554. This provides a good starting point for discussion and further research.</p> <p>555. This question has previously never been addressed because .....</p> <p>556. This question has previously never been addressed because.....</p> <p>557. This remains an open problem in the area.</p> <p>558. This remains an open question as .....</p> <p>559. This research constitutes a relatively new area which has emerged from .....</p> <p>560. This research was supported by .....</p> <p>561. This result highlights that little is known about the .....</p> <p>562. This result ties well with previous studies wherein .....</p> <p>563. This revealed no statistical differences on .....</p> <p>564. This section points out some of the problems encountered in the extant research.</p> <p>565. This section presents a review of recent literature on .....</p> <p>566. This section reviews the literature related to .....</p> <p>567. This section summarises the findings and contributions made.</p> <p>568. This seems to be a common problem in .....</p> <p>569. This seems to be a common problem in .....</p> <p>570. This showed a judgement error of .....</p> <p>571. This strategy is not uncommon in this kind of problems.</p> <p>572. This study cannot be considered large enough for .....</p> <p>573. This study offers a test of ..... research question</p> <p>574. This study used different data collection methods such as .....</p> <p>575. This suggests that .....</p> <p>576. This thesis considers the field of ..... as the main subject of its study</p>		
--	--	--

<p>577. This thesis documents several key contributions made to the fields of .....</p> <p>578. This thesis has made a number of significant contributions to the field of .....</p> <p>579. This turns out to be even more problematic because .....</p> <p>580. This was an important question to study as .....</p> <p>581. This was designed to acquire approximately .....</p> <p>582. This was designed to acquire approximately .....</p> <p>583. This was experimentally investigated by .....</p> <p>584. This was included to verify that .....</p> <p>585. This was normally distributed throughout the study population.</p> <p>586. This was not possible due to insufficient observations.</p> <p>587. This was not sensitive enough to .....</p> <p>588. This was specifically designed for .....</p> <p>589. This was successfully established as described by .....</p> <p>590. This was sufficient to .....</p> <p>591. This was the only parameter that had a statistically significant correlation with .....</p> <p>592. This will not be biased by .....</p> <p>593. This yields increasingly good results on data.</p> <p>594. Thus, the data supports the premise that .....</p> <p>595. To date, ...remain unknown</p> <p>596. To examine the impact of ....., we tested .....</p> <p>597. To fill this literature gap, this paper identifies .....</p> <p>598. To give some idea of the benefits of this method .....</p> <p>599. To illuminate this uncharted area, we examined .....</p> <p>600. To investigate this statistically, we calculated .....</p> <p>601. To investigate this statistically, we calculated .....</p> <p>602. To our knowledge, no prior studies have examined .....</p> <p>603. To our knowledge, no study has yielded .....</p> <p>604. To our knowledge, this is the first report</p>		
---	--	--

<p>of .....</p> <p>605. To overcome this problem, in the next section we demonstrate .....</p> <p>606. To overcome this problem, some approaches have been made .....</p> <p>607. Together, the present findings confirm .....</p> <p>608. Under certain assumptions, ... can be construed as .....</p> <p>609. Under certain assumptions, this can be construed as .....</p> <p>610. Unfortunately, this approach results in problems related to .....</p> <p>611. We analysed data as a function of .....</p> <p>612. We believe that apart from looking for ....., future research should look for .....</p> <p>613. We calculate ..... statistic to test the null hypothesis that .....</p> <p>614. We can apply our algorithm to solve this difficult problem.</p> <p>615. We can clearly see that the estimated values are positive and statistically significant at .....</p> <p>616. We cannot deny the presence of some sample selection biases because .....</p> <p>617. We characterize different aspects of .....</p> <p>618. We compared the results with the original data in ways .....</p> <p>619. We consider the setup generic, however, ...</p> <p>620. We describe the results of ....., which show .....</p> <p>621. We examine some previous work and propose a new method for .....</p> <p>622. We explicitly accounted for .....</p> <p>623. We explored these effects statistically by .....</p> <p>624. We have developed this generic method to solve a variety of problems.</p> <p>625. We have investigated the effect of .....</p> <p>626. We have shown that .....</p> <p>627. We have undergone a rethinking of the problem by .....</p> <p>628. We have verified that using ..... produces similar results</p> <p>629. We investigated whether ..... can be partly explained by .....</p> <p>630. We obtain good results with this simple method.</p> <p>631. We performed additional data collection with .....</p>		
---	--	--

<p>632. We should tailor specific solutions to specific problems .....</p> <p>633. We showed that .....</p> <p>634. We speculate that this might be due to .....</p> <p>635. We summarize the main contributions of this thesis.</p> <p>636. We therefore analyzed ..... and investigated whether .....</p> <p>637. We undertake the empirical analysis using data collected in .....</p> <p>638. We used ..... statistics to report .....</p> <p>639. We used an established technique, namely ....., to analyse .....</p> <p>640. We utilize secondary data from .....</p> <p>641. We will now demonstrate our method on some specific problems.</p> <p>642. We will review the main approaches to solve this problem.</p> <p>643. When comparing our results to those of older studies, it must be pointed out that .....</p> <p>644. Widely considered to be a good way to .....</p> <p>645. With this aim in mind, in this paper we present a new method for .....</p>		
---	--	--

АУТОРСТВО, РАНГИРАЊЕ И ЕТИКА У НАУЦИ

184) Ауторство се може заснивати само на значајном учешћу:

- А) у стварању концепта и програма рада или у анализирању и интерпретацији резултата
- Б) у скицирању чланка или у његовој критичкој ревизији, која је подразумевала значајно интелектуално ангажовање,
- В) у финансирању рада
- Г) на коначној сагласности с верзијом која ће бити публикована

185) Лажно ауторство се јавља у неколико облика. Спој назив и дефиницију врсте лажног ауторства:

поклоњено ауторство	...је брисање са листе аутора особе која је битно допринела раду
фантомско ауторство	...је приписивање ауторства особи од које се очекује реципрочна услуга исте или неке друге врсте;
почасно ауторство	...појава да се у листу аутора уврсте научни ауторитети (тзв. хало-ефекат, одн. аура ауторитета) или руководиоци (истраживачког тима, појединих организационих делова или читаве институције) који су мало или нимало допринели настанку научне публикације
отето ауторство	...је појава да нека нпр. фармацеутска кућа ангажује научника, обично реномираног, да напише научни чланак на основу резултата који су остварени у њеним лабораторијама

186) Заокружи тачне дефиниције аутора према Закону о ауторским правима:

- А. Аутор је физичко лице које је створило ауторско дело (у даљем тексту: дело).
- В. Аутором се сматра лице чије су име, псеудоним или знак назначени на примерцима дела или наведени приликом објављивања дела, док се не докаже друкчије. Изузетно, правно или физичко лице чији назив, односно име је на уобичајен начин назначено на филмском делу сматра се произвођачем тог дела, док се не докаже друкчије.
- С. Аутор дела је носилац ауторског права.
- Д. Поред аутора носилац ауторског права може бити и лице које није аутор, а које је у складу са овим законом стекло ауторско право.
- Е. Коаутор је физичко лице које је заједничким стваралачким радом са другим лицем створило дело.

187) Шта је наукометрија и који су њени основни параметри?

---

188) Шта је импакт фактор?

---

189) Шта је Web of Science?

---

190) Шта је КОБСОН и које су његове улоге у науци Србије?

---

191) Данас, модерни универзитети представљају интеграцију наставног и научног процеса. Овакав концепт Хумболдтов образовни модел, потиче из краја 18. и почетка 19. века, а његов оснивач је Вилхем фон Хумболт (1767-1835).

ДА
НЕ

192) Квантитаивно исказивање и вредновање научних резултата дефинисано је посебним правилником?

ДА
НЕ

193) Спој врсту научног резултата са њеном М категоријом сходно Правилнику поступку, начину вредновања и квантитативном исказивању научноистраживачких резултата истраживача:

Истакнута монографија међународног значаја	
Монографија међународног значаја	
Монографска студија/поглавље у књизи М11 или рад у тематском зборнику водећег међународног значаја	
Монографска студија/поглавље у књизи М12 или рад у тематском зборнику међународног значаја	M44
Лексикографска јединица или карта у научној публикацији водећег међународног значаја	M45
Лексикографска јединица или карта у публикацији међународног значаја	M18
Уређивање тематског зборника лексикографске или картографске публикације водећег међународног значаја	M13
Уређивање тематског зборника, лексикографске или картографске публикације међународног значаја	M48
Истакнута монографија националног значаја	M49
Монографија националног значаја.	M11
Монографска библиографска публикација	M12
или монографска студија	M14
Поглавље у књизи М41 или рад у истакнутом тематском зборнику водећег националног значаја	M16
Поглавље у књизи М42 или рад у тематском зборнику националног значаја	M41
Лексикографска јединица у научној публикацији водећег националног значаја, карта у научној публикацији националног значаја, критичко издање грађе у научној публикацији	M42
Лексикографска јединица у научној публикацији националног значаја	M43
Уређивање тематског зборника, лексикографске или картографске публикације водећег националног значаја	M47
Уређивање тематског зборника, лексикографске или картографске публикације националног значаја	M15
	M46

194) Спој врсту научног резултата са њеном М категоријом сходно Правилнику поступку, начину вредновања и квантитативном исказивању научноистраживачких резултата истраживача:

Рад у међународном часопису изузетних вредности	
Рад у врхунском међународном часопису	
Рад у истакнутом међународном часопису	
Рад у међународном часопису	M52
Рад у националном часопису међународног значаја	M29a
Научна критика и полемика у истакнутом међународном часопису	M296
Научна критика и полемика у међународном часопису	M55
Научна критика и полемика у часописа ранга M24	M56
а) Главни одговорни уредник истакнутог међународног научног часописа или публикације са монографским делима категорије M13 на годишњем нивоу	M57
б) Уређивање истакнутог међународног научног часописа (гост уредник) или публикације са монографским делима категорије M14 на годишњем нивоу	M21a
Уређивање међународног научног часописа; Уређивање тематских монографија на годишњем нивоу	M22
Главни и одговорни уредник националног часописа на годишњем нивоу	M26
Уређивање националног научног часописа; Уређивање тематских монографија на годишњем нивоу	M21
Рад у врхунском часопису националног значаја	M53
Рад у истакнутом националном часопису	M25
Рад у националном часопису	M54
Домаћи новопокренути научни часопис (на годишњем нивоу)	M23
Уређивање научног часописа националног значаја (на годишњем нивоу)	M24
Научна критика у часопису ранга M51	M27
Научна критика у часопису ранга M52	M28a

195) Спој врсту научног резултата са њеном М категоријом сходно Правилнику поступку, начину вредновања и квантитативном исказивању научноистраживачких резултата истраживача:

Предавање по позиву са међународног скупа штампано у целини (неопходно позивно писмо)	M61
Предавање по позиву са међународног скупа штампано у изводу	M32
Саопштење са међународног скупа штампано у целини	M69
Саопштење са међународног скупа штампано у изводу	M33
Ауторизована дискусија са међународног скупа	M35
Уређивање зборника саопштења међународног научног скупа	M64
Предавање по позиву са скупа националног значаја штампано у целини	M65
Предавање по позиву са скупа националног значаја штампано у изводу	M36
Саопштење са скупа националног значаја штампано у целини	M68
Саопштење са скупа националног значаја штампано у изводу	M62
Ауторизована дискусија са националног скупа	M31
Уређивање зборника саопштења скупа националног значаја	M34
Монографско издање грађе, превод изворног текста у облику монографије (само за старе језике)	M63 M66
Превод изворног текста у облику студије, поглавља или чланка, превод или стручна редакција превода научне монографске књиге (само за старе језике)	M67
Критичко издање дела/аутора	

196) Спој врсту научног резултата са њеном М категоријом сходно Правилнику поступку, начину вредновања и квантитативном исказивању научноистраживачких резултата истраживача:

Ново техничко решење примењено на међународном нивоу	M99
Ново техничко решење (метода) примењено на националном нивоу	M82
Битно побољшано техничко решење на међународном нивоу	M98
Битно побољшано техничко решење на националном нивоу	M83
Ново техничко решење (није комерцијализовано)	M81
Пријава међународног патента	M97
Пријава домаћег патента	M86
Регистрован патент на међународном нивоу	M87
Регистрован патент на националном нивоу	M91
Објављен патент на међународном нивоу	M92
Објављен патент на националном нивоу	M93
Реализована, сорта, раса или сој на међународном нивоу	M94
Реализована, сорта, раса или сој на националном нивоу	M84
Призната сорта, раса или сој на међународном нивоу	M95
Призната сорта, раса или сој на националном нивоу	M85
Ауторска изложба са каталогом уз научну рецензију	M96

197) Спој часопис одређене врсте са његовом исправном дефиницијом:

M21a Међународни часопис изузетних вредности...	...Часопис који је према ИФ2 рангиран у JCR у својој области наука међу првих 10% часописа.
M21 Врхунски међународни часопис...	...Часопис који се налази на попису JCR, али према ИФ2 није у својој области наука рангиран међу првих 60% часописа.
M22 Истакнути међународни часопис...	...Часопис који је према ИФ2 рангиран у JCR у својој области наука између првих 30% и 60% часописа.
M23 Међународни часопис...	...Часопис који је према ИФ2 рангиран у JCR у својој области наука међу првих 30% часописа.
M24 Национални часопис међународног значаја...	...Часопис који се према библиометријским показатељима у својој области наука налази између првих 30% и 60% часописа.
M51 Врхунски часопис националног значаја...	...Часопис који се према библиометријским показатељима Националног индекса у својој области наука налази у првих 30%
M52 Истакнути национални часопис...	...Часопис који се према библиометријским показатељима Националног индекса у својој области наука налази у првих 5%, а у области друштвено-хуманистичких наука и часописи означени као као Q2 и Q3 у CJP.
M53 Национални часопис...	...Часопис који је реферисан у Националном индексу, а који је задовољио захтеве из услова за уређивање научних часописа.
M54 Домаћи новопокренути научни часопис...	...Часопис који према библиометријским показатељима Националног индекса у својој области наука није у првих 60% часописа.

198) DOI је јединствени електронски идентификатор дигиталне публикације, односно објекта (*Digital Object Identifier*), који садржи јединствени и трајни URL, односно интернет адресу која директно води дигиталном документу на страници иудавача.

ДА
НЕ

199) ORCID је јединствени и трајни идентификатор истраживача који омогућава препознатљивост и лакше разликовање аутора, као и њихово повезивање са радовима које су објавили, пројектима на којима учествују и институцијама у којима раде.

ДА
НЕ

200) Шта је принцип отворене науке?

---

201) На Универзитету у Новом Саду постоји Правилник о отвореној науци. Наброј шта спада у примарне истраживачке податке:

---

202) Нацртај дијаграм животног циклуса научних података:

203) Creative commons licence су породица copyright лиценци које омогућавају власнику ауторског дела да заштити свој рад, али и уједно омогући коришћење свог дела уз услове које је сам одабрао. Ове лиценце су засноване на ауторском праву. Спој правилно врсту лиценце са правима које она даје:

Ауторство - Делити под истим условима (Аттрибутион - Схаре Алике)...	...Ова лиценца представља комбинацију два основна типа лиценце - ауторство и делити под истим условима, па је одређује комбинација њихових услова. Дозвољава умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, и прераде, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце и ако се прерада дистрибуира под истом или сличном лиценцом. Дозвољава комерцијалну употребу дела и прерада.
Ауторство - Без прерада (Аттрибутион - Но Деривативе Воркс)...	...Ова лиценца не дозвољава употребу дела у комерцијалне сврхе. Умножавање, дистрибуција и јавно саопштавање дела, као и прерада, су дозвољени уз услов да се наведе име аутора
Ауторство - Некомерцијално (Аттрибутион - Нонцоммерциал)...	...Ова комбинација не дозвољава употребу дела у комерцијалне сврхе. Кориснику дела је дозвољено множавање, дистрибуција и јавно саопштавање дела, као и прерада, подсу ловом да се наведе име аутора и да се прерада дистрибуира под истом или сличном лиценцом.
Ауторство - Некомерцијално - Делити под истим условима (Аттрибутион - Нонцоммерциал - Схаре Алике)...	...Ова лиценца највише ограничава корисника. Не дозвољава употребу дела у комерцијалне сврхе. Дозвољава умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, са забраном прераде, преобликовања и употребе дела у склопу неког другог , под условом да се наведе име аутора
Ауторство - Некомерцијално - Без прерада (Аттрибутион - Нонцоммерциал - Но Деривативе Воркс)...	...Ова комбинација омогућава употребу дела у комерцијалне сврхе. Дозвољава умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, под условом да се наведе име аутора, али забрањује прераду, преобликовање и употребу дела у склопу неког другог

204) Етика научног рада или научног истраживања је посебан део етике, који подразумева примену начела етичких и моралних вредности у научној раду и коректност научника у свим деловима процеса истраживања, од припреме и спровођења истраживања у анализи и интерпретацији резултата, публикацији, презентовању и коришћењу научних радова.

ДА
НЕ

205) Научни радник мора поседовати следеће особине: интелигенцију, моћ запажања, способност анализе и синтезе, вољу, истрајност, таленат, креативност и обдареност за интелектуални рад, интуицију, спремност за размишљање на неуобичајен начин, поштење, етичност, одговорност, вредноћу и тачност, иницијантивност, флексибилност, критичност, самокритичност, уважавање туђих мишљења и другачијих ставова, жељу за сарадњом, мотивисаност за научни рад, комбиновање познатог и новог, систематичност, умешност, знање, избегавање априорности, жељу за стручним усавршавањем, бити стално “у тренингу” и способност литерарног уобличавања.

ДА
НЕ

206) Универзитету у Новом Саду је усвојио *Кодекс професионалне етике Универзитета у Новом Саду*, који дефинише најважније аспекте рада на високошколским установама а то су. Наброј који су то аспекти сходно Кодексу:

---

207) Заокружи тачно дефинисане етичке норме које научник мора да достигне и поштује:

- a) Научник настоји да прошири човекова знања о свету, продубљујући људско разумевање његових аспеката, те да увећа човекове способности коришћења тог знања за достизање циљева од виталног значаја за човечанство или од друштвеног значаја. Научник служи тим циљевима, у свакој грани науке, делујући у складу са методама научног истраживања у свакој грани и правилима понашања научне заједнице у целисти.
- b) Научник служи циљевима научног истраживања, заснованим на начелу слободе научног истраживања, који је један од најважнијих израза демократског уређења.
- c) Научник нема обавезу обавезу усаглашавања са практичним ограничењима, која се намећу слободи научног истраживања у смислу бриге за људски живот, достојанство и слободу.
- d) Научник не сноси пуну одговорност за свако научно истраживање или експеримент који спроводи, нарочито с обзиром на њихове непосредне последице на људски живот и на човеково телесно и душевно здравље, добробит, достојанство и слободу.
- e) Научник показује истинску бригу за разматрање саме потребе коришћења животиња у планираном или контролисаном истраживању и експерименту, и за разматрања у вези живота и здравља коришћених животиња.
- f) Научник није одговоран због тога што резултати његовог истраживања могу бити употребљени у веома различите сврхе, почев од оних које би човечанству требало да донесу добробит до оних потпуно неприхватљивих и криминалних.

- g) Научник спроводи све научне активности тако да не мора у сваком моменту да се повинује захтевима научног метода, у оквиру кога он ради и то по највишим стандардима.
- h) Научник анализира податке, генерализације, експерименте и теорије, било своје или туђе, подједнако, у неопходном обиму, дубини и прецизности.
- i) Научник нема обавезу да представља своје податке потпуно, прецизно искрено и поштено.
- j) Научник негује научну сарадњу одржавајући атмосферу отворености, међусобне помоћи и поверења између научника, њихових асистената и студената.
- k) Научник нема обавезу да поштује индивидуалне, колективне и институционалне заслуге и, с обзиром на научна достигнућа којима је сам дао јединствен и значајан допринос, може да поседује права на интелектуалну својину.
- l) Научник нема обавезу да буде у току са развојем његовог поља стручности и са сваком области знања која је релевантна за његов рад.
- m) Научник саопштава вредности начела научног истраживања свима онима који спроводе истраживање или експеримент под његовим надзором, нарочито студентима како би их припремио за професионалну делатност у оквиру научне истраживачке заједнице.

208) Наброј принципе добре истраживачке праксе:

---

209) Наброј облике грешака и научног непоштења:

---

210) Наброј обичне или ненамерне грешке у науци:

---

211) Наброј три најтежа облика непоштења у науци:

---

212) У истраживању и свим фазама научноистраживачког процеса могу да се код истраживача јаве и етичке дилеме које се могу превазићи учењем етике у научноистраживачком раду. Спој фазу научноистраживачког рада са етичким стандардом који смањује етичке дилеме и дефинише етично поступање у тој фази рада:

У фази прикупљања и коришћења извора литературе...	...етиком се сматра објективност истраживача, тачност и потпуност приказа података и избегавање селективности података. Посебна обазривост истраживача мора да постоји ако у прикупљању података учествују друга лица, која врше прикупљање података, раде из комерцијалних разлога.
У фази израде нацрта истраживања...	...етика представља све процесе везане за испитанике у току истраживања а они подразумевају комплетну информисаност испитаника и прихватање њихових права, односно сагласност испитаника за учествовање у истраживању, поштоване правила приватности и обезбеђење економичности испитаника, добровољно учествовање у истраживању као и одустајање од истраживања и сагласност испитаника за приказ података који су добијени у истраживању.
У фази приступа испитаницима...	...етика се односи на коректност у анализи прикупљених података и њиховој коректној анализи и интерпретацији. У овој фази етички је очекивати објективност у приказивању истинитих података. Већина савременика, који проучавају ову проблематику је уверена да није основно питање шта истраживач треба да чини, већ које су акције за истраживача допустиве. Поред наведеног, веома је значајно поштовање права свих учесника у истраживачком процесу.
У фази прикупљања података...	...етику представља коректно понашање истраживача у односу на туђе интелектуално власништво и ауторско право. Туђи део рада треба да буде правилно означен.
У фази анализе и интерпретације резултата...	...етику представља коректност у дефинисању основних смерница истраживања, односно свако преузимање туђих процеса у истраживању треба да буде наведено у смислу аутора који је те процесе већ примењивао.

213) Фабриковање је:

- А) је потпуно измишљање података или концепција, односно приказују се анализе, мерење и процедуре које никада нису извршене или измишљање података с намером да други верују у њихову тачност;
- Б) је манипулисање добијеним подацима тако да они не одражавају реалне резултате којију су добијене истраживањем. Поред манипулације са резултатима, постоје манипулације и са материјалом, опремом и целим процесом истраживања;
- В) је присвајање и приказивање туђих идеја, концепција и текстова, без дозволе аутора и представљање тих резултата као нових и оригиналних.

214) Фалсификовање је:

- А) је потпуно измишљање података или концепција, односно приказују се анализе, мерење и процедуре које никада нису извршене или измишљање података с намером да други верују у њихову тачност;
- Б) је манипулисање добијеним подацима тако да они не одражавају реалне резултате којију су добијене истраживањем. Поред манипулације са резултатима, постоје манипулације и са материјалом, опремом и целим процесом истраживања;
- В) је присвајање и приказивање туђих идеја, концепција и текстова, без дозволе аутора и представљање тих резултата као нових и оригиналних.

215) Плагирање је:

- А) је потпуно измишљање података или концепција, односно приказују се анализе, мерење и процедуре које никада нису извршене или измишљање података с намером да други верују у њихову тачност;
- Б) је манипулисање добијеним подацима тако да они не одражавају реалне резултате којију су добијене истраживањем. Поред манипулације са резултатима, постоје манипулације и са материјалом, опремом и целим процесом истраживања;
- В) је присвајање и приказивање туђих идеја, концепција и текстова, без дозволе аутора и представљање тих резултата као нових и оригиналних.

216) За младе научнике је значајно континуирано усавршавање у науци, које подразумева:

---

217) Менторство је комплексан, интерактиван процес, који се одвија између особа различитог нивоа искуства и стручности, у којем стручније и искусније дају подршку мање искусним особама, да би постале ефикасније у раду и допринеле остварењу својих личних и професионалних циљева. То је процес, који подразумева повезивање искусније и обученије особе (ментора) са мање искусном, најчешће млађом особом.

ДА
НЕ

218) Приликом рада са ментором треба имати на уму доле набројане значајне елементе. Поред сваког елемента напиши шта он подразумева у пракси:

а) Утврдите оквирни план рада	
б) Дефинишите жеље, лични развојни план, правце и проблеме	
ц) Битно је да успоставите добру комуникацију	
д) Учесталост састанака	
е) Извештаји након менторских састанака и самоевалуација	

219) Прва ветеринарска висока школа основана је у Француској у Лиону 1761.године, а заснивала са на принципима патобиологије и имплементације медицинске и ветеринарске науке.

ДА
НЕ

220) Настава на високим ветеринарским школама дефинисана је националним прописима земалја у којима се школе налазе, као и стандардима међународних организација. Наставни процес на ветеринарским школама представља мешавину већег броја дидактичко истраживачких приступа. Спој тип наставе са њеним описом.

Теоријска настава	...самостално вежбање клиничких техника, коришћење релевантних дијагностичких података
Лабораторијски и рад за столом	...самостални рад са здравим животињама или лешевима и рад у кланици
Не-клинички рад са животињама	...коришћење валидних литерарних извора и припрема презентације или других метода за трансфер знања
Клинички рад	...самостално коришћење лабораторијске опреме, прирема и коришћење пратеће документације, проучавање клиничких случајева, руковање програмима мониторинг здравствене заштите крда, вежбе процене ризика уз помоћ компјутера

221) Самостални истраживачки рад студената и практичара ослања се на научну дисциплину која се зове медицина заснована на чињеницама (*evidence-based medicine*) и омогућава критичку евалуацију добијених резултата употребом предходних искустава и знања који се налазе у виду научних извештаја (оригинални научни радови, прикази случајева, прегледни радови и мета-анализе). Он се спроводи кроз пет корака. Наброј кораке по редоследу

- ___ евалуација
- ___ клиничко питање,
- ___ потрага за доказима,
- ___ критичка процјена доказа,
- ___ одлучивање, интеграција са клиничком експертизом и пацијентовим стањем

222) Читалачка писменост је уско повезана са истраживачким способностим. Заокружи тачне ставове о читалачкој писмености:

- А) Читалачка писменост подразумева властито изражавање, обликовање мисли и идеја у писани текст као производ прочитаних садржаја.
- Б) Читалачка писменост се односи на разумевање, коришћење и промишљање о писаним текстовима ради личних циљева, стицања и развијања знања и целоживотног учења.
- В) Концепт читалачке писмености укључује и способност проналаска информација применом различитих медија и њихово разумевање и критичко промишљање.

223) Да би студенти могли да донесу правилну клиничку одлуку неопходно је да поставе одговарајућа структурна питања, како би на адекватан начин претражили изворе и интерпретирали резултате. Информације о свакој области могу се добити правилним структурисањем питања помоћу ПИЦО и ЦАПО формулације питања. Упиши шта значи наведена скаћеница и какво питање се поставља код сваког од елемената.

ПИЦО	ЦАПО	Питање
П-_____	Ц-_____	_____
И-_____	А-_____	_____
Ц-_____	П-_____	_____
О-_____	О-_____	_____

224) Практична примена ПИЦО методе на примеру скрининга, дијагнозе и аналитичких особина тестова за кетозу крива

Област	П	И	Ц	О
Скрининг				
Дијагноза				
Аналитичке особине				

225) Према Кодексу ветеринарско-медицинске етике који је званични документ Ветеринарске коморе Србије дефинисани су етички стандарди за ветеринаре. Који од наведених стандарда је дефинисан поменути кодексом?

Обавеза је сваког ветеринара да прати стручна и научна достигнућа, да се стручно усавршава, да има мултидисциплинарни приступ, који остварује у сарадњи са сродним професијама.

ДА
НЕ

Активно учешће на конгресима, симпозијумима и саветовањима које организују национална и међународна професионална удружења ветеринара треба да схвати као потребу личног и сталног ангажовања у процесу континуиране едукације, али и као обавезу тих друштава да својим члановима омогуће упознавање са најновијим сазнањима и њиховом применом у професији.

ДА
НЕ

Публиковање и презентација радова и других стручних и научних публикација заслужују професионално поштовање и интересовање, при чему аутор износи своје оригиналне радове или скреће пажњу на радове других аутора. Плагијати и злоупотреба туђих научних резултата су недопустиви прекршаји професионалне етике.

ДА
НЕ

ЛИТЕРАТУРА

1. Adanja B., Vlajinac H, Gledović Z, Dacic, M., Janković S, Janjić, M., Jarebinski M, Jevremović I, Ristanović D, Cucić V: Osnovi metodologije naučnog istraživanja u medicini. Nauka, Beograd, 1996.
2. Belić B., Cincović M.: Metode naučnog rada. Poljoprivredni fakultet Novi Sad, 2020.
3. Boeglin, M. Akademsko pisanje korak po korak – Od haosa ideja do strukturnog teksta. Akademski knjiga, Novi Sad, 2010
4. Borojević, S.: Metodologija eksperimentalnog naučnog rada. Radnički univerzitet „Radivoj Ćirpanov“, Novi Sad, 1978.
5. Brkić S, Vučković-Dekić Lj, Bogdanović G. Publikovanje u biomedicine-Naučno-istraživački rad I prezentovanje rezultata istraživanja. Novi Sad, Ortomedics, 2007.
6. Bunge M. What is pseudoscience? *Skeptical Inquirer* 1984;9:36-46.
7. Carić O, Carić M. Metodologija naučnih istraživanja. *Pedagoška stvarnost*. 2011;57(1-2)26-32.
8. Cucić V. Osnovi metodologije naučnog istraživanja u medicini. Beograd: Nauka; 1996.
9. Cincović M., Belić B.: Praktikum iz metoda naučnog rada. Poljoprivredni fakultet Novi Sad, 2020.
10. Dačić M. Biomedicinska naučna informatika. Beograd: Medicinski fakultet; 2001.
11. Dickens M. The Challenges and Opportunities of Ethics. *American Journal of Public Health*. 2005;9:7.
12. Đurić, P. (ur.), Uvod u naučnoistraživački rad. Medicinski fakultet, Novi Sad. 2012.
13. Eksner, A., Uvod u objavljivanje naučnih publikacije – predhodna iskustva, koncepti, strategije. Centar za promociju nauke, Beograd, 2016.
14. Emanuel EJ, Wndler D, Grady C. What makes Clinical Reserarch Ethical? *JAMA*, 2000; 283(20):2701-11.
15. Gaćinović R. Metodološki proces u pisanju naučnog rada. *Vojno delo*. 2010; 62(2): 9-28.
16. Gauch, Hugh G. *Scientific Method in Practice*. Cambridge University Press, New York, 2002.
17. Gravetter, F.J., & Wallnau, L.J., *Statistics for the Behavioral Sciences*, (8th Ed.). Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning, 2009
18. Grujić, V., Jakovljević Đ., *Primena statistike u medicinskim istraživanjima*. Medicinski fakultet Novi Sad, 2011.
19. Hadživuković, S., *Statistički metodi*. Poljoprivredni fakultet, Novi Sad, 1991.
20. Ivanović M. Tri eseja o znanosti, *Osijek* 2008:139.
21. Kleut, M., *Naučno delo od istraživanja do štampe*. Akademski knjiga, Novi Sad, 2010.
22. Kovačević Z. *Susret i sukob sa naukom*. Akademski knjiga, Novi Sad i SANU, Beograd, 2014.
23. Marušić M. *Uvod u znanstveni rad u medicini*. Zagreb: Medicinska naklada; 2004.
24. Mathew A, Murthy NS. Clinical research methods. *The National Medical Journal of India*. 1998; 11 (6): 283-86.
25. Mihailović D. *Metodologija naučnih istraživanja*. Napredak, Beograd 2004.
26. Milenković S, Trbojević S. *Naučni metod, istraživanje i publikovanje*. Eurografika, Zvornik, 2008.
27. Milosavljević N. *Osnovi naučnoistraživačkog rada*, Beograd: Naučna knjiga; 1989.
28. Mimica M.: *Uvod u medicinske istraživanja*. Školska knjiga, Zagreb, 1989.
29. Mitchell M.L., & Jolley J.M., *Research Design Explained* (7th Ed.). Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning. 2009.
30. Murray R.: *Writing for Academic Journals*. Open University Press, England, 2005.
31. Pallant J. *SPSS-Priručnik za preživljavanje*. Mikro knjiga, Beograd. 2011.

32. Pavlović D: Etički standardi u naučnom istraživanju. In: Marinković D, Magić Z, Konstatinov K, editors. Bioetika kod nas i u svetu. Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti, Frame art; 2006.
33. Pejanović R. Ogledi iz metodologije društveno-ekonomskih istraživanja. Akademska knjiga, Novi Sad. 2014.
34. Popov, R.,. Univerzitetski profesor, kakav treba da bude? Univerzitet u Novom Sadu, Novi Sad. 1997
35. Popović V. Z.: Kako napisati i objaviti naučno delo, Institut za fiziku, Beograd, 2004.
36. Radačić M, Bašić I, Eljuga D. Pokusni modeli u biomedicine. Medicinska naklada, Zagreb. 2000.
37. Radovanović T. Metodologija naučnih istraživanja. Alfa centar, Pančevo. 2008.
38. Ristanović D, Dacić M. Osnovi metodologije naučnoistraživačkog rada u medicini. Beograd: Valerta; 1999.
39. Ristić M.: Viša propedeutika. Jedinstvo, Dečje novine, Gornji Milanovac, 1988.
40. Ristić Ž. O istraživanju, metodu i znanju. Institut za pedagoška istraživanja, Beograd. 1995.
41. Ruxton G.D, Colegrave N. Dizajniranje istraživanja u biomedicinskim znanostima. Medicinska naklada, Zagreb. 2016.
42. Sakan M.: Hipoteze u nauci. Prometej, Novi Sad, 2005.
43. Sakan M.: Izrada stručnih i naučnih radova. Prometej, Novi Sad, 2005.
44. Sarić M. : Opšti principi naučnog rada. Naučna knjiga, Beograd, 1985.
45. Savić J.Đ, Kako napisati, objaviti i vrednovati naučno delo u biomedicine. Kultura, Beograd. 2001.
46. Savić J.Đ, Metodologija naučnog saznanja I – Kako stvoriti naučno delo u biomedicini. Data Status, Beograd. 2013.
47. Šešić, B.: Opšta metodologija, Naučna knjiga, Beograd, 1982.
48. Šomodžić Š, Novković N, Kraljević-Balalić M, Kajari K. Uvod u naučni metod. Poljoprivredni fakultet Novi Sad. 2004.
49. Suša B. Vrednovanje naučnog rada objektivnim pokazateljima. Vojno delo. 1999; 51(1):57-72.
50. Šušnjić Đ.: Metodologija: kritika nauke. Čigoja, Beograd, 1999.
51. Todorović Lj., Vučković-Dekić LJ.: Komunikacija u biomedicinskim naukama. Fakultet medicinskih nauka, Univerzitet u Kragujevcu. Kragujevac, 2015.
52. Vučinić M, Todorović Z (ur.). Eksperimentalne životinje i eksperimentalni modeli. Fakultet veterinarske medicine, Medicinski fakultet, Farmaceutski fakultet, Beograd. 2010.
53. Vučković-Dekić Lj, Milenković P, Šobić V. Etika naučnoistraživačkog rada u biomedicini, Beograd: Akademija medicinskih nauka, Srpskog lekarskog društva, Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu; 2002.
54. Vuković M, Živković Ž. Metodologija naučno-istraživačkog rada, Beograd 2005.
55. Zaječanović G.: Osnovi metodologije nauke. Naučna knjiga, Beograd, 1977.